

DET KONGELEGE
NÆRINGS- OG FISKERIDEPARTEMENT

Meld. St. 9

(2017–2018)

Melding til Stortinget

Noregs fiskeriavtalar for 2018
og fisket etter avtalane i 2016 og 2017

Innhald

1	Samandrag	7	3.4.1	NEAFC	42
1.1	Fiskeriavtalane for 2018	9	3.4.2	NAFO	44
1.2	Fisket etter avtalane i 2017 og 2018	11	3.4.3	IWC	46
			3.4.4	NAMMCO	46
			3.4.5	CCAMLR	47
2	Det internasjonale fiskeri-samarbeidet	13	3.4.6	ICCAT	49
2.1	Det havrettslege rammeverket	13	3.4.7	SEAFO	49
2.2	Det vitskaplege grunnlaget for avtalane	16	4	Bestandane – status og rådgjeving	51
2.3	Internasjonale havmiljøprosessar	20	4.1	Barentshavet	51
2.4	Kontroll og handheving	21	4.2	Norskehavet	66
2.5	Anna internasjonalt fiskerisamarbeid	25	4.3	Nordsjøen og Skagerrak	74
3	Fiskeriavtalane for 2018	30	5	Fisket etter avtalane i 2016 og 2017	88
3.1	Oversikt over avtalane	30	5.1	Tosidige avtalar	89
3.2	Tosidige avtalar	31	5.1.1	Noreg – Russland	89
3.2.1	Noreg – Russland	31	5.1.2	Noreg – EU	91
3.2.2	Noreg – EU	35	5.1.3	Noreg – Færøyane	95
3.2.3	Noreg – Færøyane	37	5.1.4	Noreg – Grønland	96
3.2.4	Noreg – Grønland	37	5.1.5	Noreg – Island	96
3.2.5	Noreg – Island (Smottholavtalen)	38	5.2	Kyststatsavtalar og andre fleirsidige avtalar	97
3.3	Kyststatsavtalar og andre fleirsidige avtalar	38	5.2.1	Norsk vårgytande sild	97
3.3.1	Forvaltninga av norsk vårgytande sild	38	5.2.2	Lodde ved Island, Grønland og Jan Mayen	98
3.3.2	Forvaltninga av lodde ved Island, Grønland og Jan Mayen	39	5.2.3	Kolmule	99
3.3.3	Forvaltninga av kolmule	40	5.2.4	Makrell	100
3.3.4	Forvaltninga av makrell	41	5.2.5	Norsk fiske i Irmingerhavet	101
3.3.5	Forvaltninga av uer	42	5.2.6	Norsk fiske i det nordvestlege Atlanterhavet	101
3.4	Internasjonale fiskeriforvaltningsorganisasjonar	42			

Ordforklaring og forkortingar

ACOM	Advisory Committee on Fisheries Management/ICES sin rådgjevande komité for fiskeriforvaltning.
CCAMLR	Commision for the Conservation of Antarctic Marine Living Resources/Kommisjonen for bevaring av levande marine ressursar i Antarktis. CCAMLR vart oppretta i 1981 med Noreg som ein av grunnleggjarane.
COFI	The Committee on Fisheries/ FAO sin fiskerikomité. Komitéen vart etablert i 1965 og er eit mellomstatleg forum der fiskeri og havbruk blir diskuterte.
FAO	Food and Agricultural Organization/FN sin matvareorganisasjon. FAO vart etablert i 1945 og Noreg vart medlem same år.
ICCAT	International Convention for the Conservation of Atlantic Tunas/Den internasjonale konvensjonen for bevaring av atlantisk tunfisk. ICCAT vart oppretta i 1966 og gjort gjeldande frå 1969. Noreg har vore medlem sidan 2004.
ICES	International Council for the Exploration of the Sea/Det internasjonale råd for havforskning. ICES er ein uavhengig, vitskapleg organisasjon som gir råd om forvaltninga av det marine miljøet og dei marine ressursane. Oppretta i Danmark i 1902. Noreg vart medlem same år.
IMO	Den internasjonale sjøfartsorganisasjon vart oppretta i 1948. IMO er FN sitt spesialiserte kontor som er ansvarleg for å betre maritim sikkerheit og å hindre forureining frå skip.
IUCN	International Union for the Conservation of Nature/Verdas naturvernunion. Organisasjonen vart grunnlagd i 1948 og har til føremål å bevare naturen og fremje ei berekraftig utnytting og bevaring av naturressursane. Noreg har vore medlem sidan 1970.
IWC	International Whaling Commission/Den internasjonale kvalfangstkommisjonen. IWC skal ta vare på oppgåvene til Konvensjonen for regulering av kvalfangst, ICRW. Oppretta i Washington DC i 1946. Noreg vart medlem i 1948.
MSY	Maximum Sustainable Yield/Maksimalt berekraftig utbytte.
NA FIG	Den Nord-atlantiske fiskerietterretningsgruppa. NA FIG vart oppretta i 2015 for å kartlegge økonomisk kriminalitet i fiskeindustrien i Nord-Atlanteren.
NAMMCO	North Atlantic Marine Mammal Commission/Den nordatlantiske sjøpattedyrkommisjonen. Avtalen om samarbeid om forskning, bevaring og forvaltning av sjøpattedyr i Nordatlanteren vart inngått av Færøyane, Grønland, Island og Noreg i 1992.
NAFO	Northwest Atlantic Fisheries Organization/Den nordvestatlantiske fiskeriorganisasjonen. Oppretta i 1979, signert av Noreg same år.
NEAFC	North East Atlantic Fisheries Commission/Den nordaustatlantiske fiskerikommisjonen. NEAFC er ein regional fiskeriforvaltningsorganisasjon som arbeider for ei langsiktig og optimal utnytting av fiskeressursane i konvensjonsområdet. NEAFC vart oppretta i sin noverande form i 1982.
OSPAR	The Convention for the Protection of the Marine Environment of the North-East Atlantic/Konvensjonen om vern av havmiljøet i det nordaustlege atlanterhavsområdet. Noreg underskreiv avtalen i 1992. OSPAR-konvensjonen vart gjeldande frå 25. mars 1998.
RFMO	Regional Fisheries Management Organisation/Ein regional fiskeriforvaltningsorganisasjon.
SDG	Sustainable Development Goals/FNs berekraftsmål
SEAFO	South East Atlantic Fisheries Organization/Den søraustatlantiske fiskeriorganisasjon. Etablert 20. april 2001, Noreg vart medlem i 2004. SEAFO er ein regional fiskeriorganisasjon som arbeider for langsiktig utnytting av ressursane.
TAC	Total Allowable Catch/totalkvote.
UUU-fiske	Ulovleg, urapportert og uregulert fiske.
WTO	World Trade Organisation/Verdas handelsorganisasjon. Arbeider for eit ope og ikkje-diskriminerande handelssystem samtidig som samtidig tek miljøomsyn. Noreg har vore medlem sidan opprettinga i 1995.

DET KONGELEGE
NÆRINGS- OG FISKERIDEPARTEMENT

Meld. St. 9

(2017–2018)

Melding til Stortinget

Noregs fiskeriavtalar for 2018 og fisket etter avtalane i 2016 og 2017

*Tilråding frå Nærings- og fiskeridepartementet 16. mars 2018,
godkjend i statsråd same dagen.
(Regjeringa Solberg)*

1 Samandrag

Noreg er ein havnasjon med rike fiskeressursar. Dei store mengdene fisk i norske farvatn har gjeve mat, arbeid og inntekt til det norske kystfolket til alle tider. I 2017 eksporterte Noreg villfanga fisk og fiskeprodukt for 26,8 milliardar kroner, som var ny rekord.

På verdsbasis er overfiske av viktige fiskebestandar ei stor utfordring, og Noreg har dei siste tiåra engasjert seg tungt i internasjonalt samarbeid for å få ei berekraftig fiskeriforvaltning.

Vi deler opp mot 90 prosent av fiskeressursane vi haustar av med andre land. Det er forvaltninga av desse ressursane som er tema for dei årlege fiskeriavtalane. Avtalane skal sikre at haustinga av fiskebestandane er berekraftig. Dei er difor basert på uavhengige vitenskaplege råd om kvotar og forvaltningstiltak, og inneheld forpliktande føresegner om kvotefordeling, forvaltningstiltak og kontrollsamarbeid.

Det er tre overordna mål som ligg til grunn for Noreg sin medverknad i dei ulike forhandlingsprosessane og dei internasjonale organisasjonane for ressursforvaltning:

- Å fremje ei berekraftig forvaltning av dei levande marine ressursane, basert på den best tilgjengelege vitenskaplege kunnskapen og ei økosystembasert tilnærming.
- Å sikre Noreg ein rettferdig del ved kvotefordeling av felles regulerte bestandar.
- Å sikre tilfredsstillande kontroll og handheving innan dei forvaltningsregima der Noreg tek del.

Oversikt over fiskeriavtalane

Noreg inngår tre typar internasjonale fiskeriavtalar: tosidige avtalar, kyststatsavtalar og avtalar i regionale fiskeriforvaltningsorganisasjonar (RFMOar).

Noreg inngår tosidige avtalar med Russland, EU, Færøyane, Island og Grønland. Avtalane med Russland og EU er dei mest omfattande og gjeld felles forvaltning av bestandane vi deler i høvesvis Barentshavet og Nordsjøen. I tillegg blir det avtalt gjensidig løyve til å fiske i den andre parten si fiskerisone og byte av kvotar. EU er også formell motpart i avtalane om regulering

av fisket i Skagerrak og Kattegat, samt svensk fiske i norsk økonomisk sone. Avtalane med Færøyane, Grønland og Island gjeld først og fremst kvotebyte. Kvotebytet har tradisjonelt vore ei vidareføring av tidlegare fiskemønster hos partane, men nivået avheng òg av variasjonar i storleiken på dei ulike bestandane. Dei tosidige avtalane omfattar dessutan kontrollsamarbeid og i ulik grad forskningssamarbeid.

Dei største bestandane i Norskehavet er makrell, norsk vårgytande sild (nvg-sild) og kolmule. Dette er bestandar som vandrar mellom sonene til fleire statar. Dei blir difor forvalta gjennom fleirsidige avtalar, såkalla kyststatsavtalar, mellom statane som har bestanden i sine soner. Noreg har også ein trepartsavtale om forvaltninga av lodde ved Island, Grønland og Jan Mayen, og er part i prosessen om fordeling og regulering av uer i Irmingerhavet mellom Færøyane, Grønland og Island.

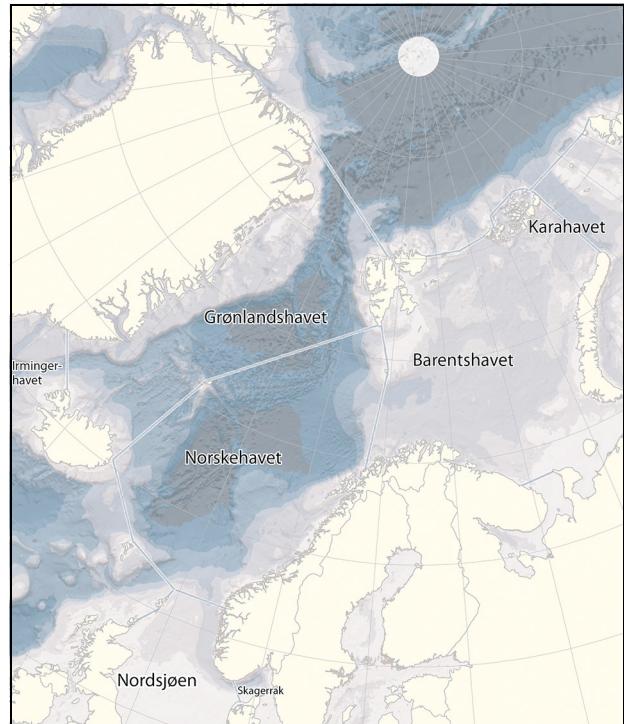
FN-avtalen om fiske på det opne hav pålegg kyststatane og statar som fiskar i internasjonalt farvatn å ta del i regionalt samarbeid om forvaltninga av vandrande fiskebestandar. RFMOane søker å kombinere ei langsiktig bevaring og best mogleg utnytting av fiskeressursane i konvensjonsområda sine. Det skjer gjennom regulering av fisket, miljøtiltak og kontrollsamarbeid. RFMOane har mellom anna vore viktige arenaer i kampen mot ulovleg, urapportert og uregulert fiske (UUU-fiske). Dei ulike fiskeriforvaltningsorganisasjonane Noreg deltek i er nærare presentert i kapittel 3.

I kapittel 2 har vi ei kort innføring i tema som er viktige i det internasjonale fiskerisamarbeidet. Det havrettslege rammeverket, den vitskaplege rådgevinga og dei internasjonale havmiljøprosessane legg viktige premisser for dei årlege fiskeriavtalane. Vi omtalar dessutan det internasjonale samarbeidet mot UUU-fiske og fiskerikriminalitet.

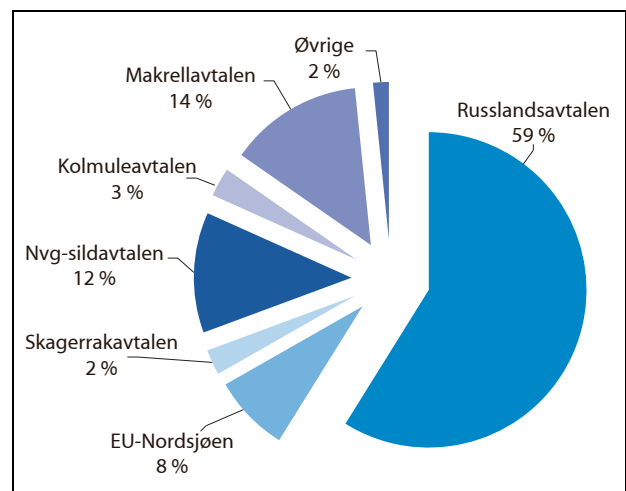
Verdiane vi forhandlar om

Den samla fangstverdien av fiskeriavtalane Noreg inngjekk med andre land i 2017 er rekna til 46,7 milliardar kroner¹. Noreg sin del utgjorde ein tredel av totalen, eller om lag 16 milliardar kroner. I tillegg kjem verdiane som blir skapt av vidareforedling av fangsten. Den reelle verdien av avtalane er avhengig av i kor stor grad Noreg nyttar kvotane fullt ut.

¹ Rekna med norske prisar for førstehandsomsetning.

Figur 1.1 Dei nordaustatlantiske havområda

Figur 1.2 Fiskeriavtalane sin relative verdi for Noreg i 2017

Figur 1.2 viser korleis den økonomiske verdien var fordelt mellom dei viktigaste avtalane i 2017. Denne fordelinga vil variere ein del frå år til år, som følge av endringar i storleiken på kvotane og prisane i marknaden for dei ulike artane. Figuren illustrerer like fullt den økonomiske tyngda av dei ulike avtalane.

Torsken i Barentshavet er den kommersielt viktigaste bestanden Noreg har, og den norske kvoten hadde i 2017 ein verdi på om lag 7,3 milliardar kroner. Det er grunnen til at meir enn halv-

parten av dei samla verdiane av fiskeriatvatalane kjem frå Russlandsavtalen. 29 prosent av verdiane frå avtalane totalt skriv seg frå kyststatsavtalane for dei tre pelagiske bestandane. Makrellen er for tida den viktigaste med ein verdi på om lag 2,2 milliardar kroner i 2017. Avtalen med EU om forvaltninga av fellesbestandane i Nordsjøen stod for åtte prosent av verdiane. Skagerrak-avtalen med EU stod for nesten tre prosent av dei samla verdiane i 2017.

1.1 Fiskeriatvatalane for 2018

Figur 1.3 viser den avtalte totalkvoten for viktige bestandar for Noreg i perioden 2015–2018, medan figur 1.4 viser den fastsette norske delen av kvotane på desse bestandane i 2018. Dei endelege kvotane til Noreg vil skilje seg noko frå denne fordelinga, fordi vi byter kvotar i dei ulike avtalane etter at totalkvotane er fastsette.

Kapittel 3 presenterer dei fastsette kvotane og fordelinga av desse i alle dei ulike avtalane. Kapittel 4 inneheld ein gjennomgang av status og vitenskapleg rådgjeving for dei ulike bestandane.

Avtalen med Russland

Noreg og Russland har avtalt totalkvotar for 2018 på fellesbestandane i Barentshavet og fordelinga mellom Noreg, Russland og avsetnad til tredjeland. Landa har også avtalt gjensidig rett til å fiske

i kvarandre sine soner og har bytt kvotar som gjeld både fellesbestandar og nasjonale bestandar.

Torsken og hysa i Barentshavet har vore på eit svært høgt nivå dei siste åra. Dei to bestandane blir delt likt mellom Noreg og Russland etter at ein har sett av kvotar til tredjeland. Tredjelandskvoten blir bytta mot kvotar på andre artar. Torskekvoten er kring 14 prosent lågare enn i 2017, men er framleis høg historisk sett. Kvoteni-vået er venta å sikre eit høgt utbytte på lang sikt. Hysekvoten er sett ned med om lag 13 prosent frå 2017.

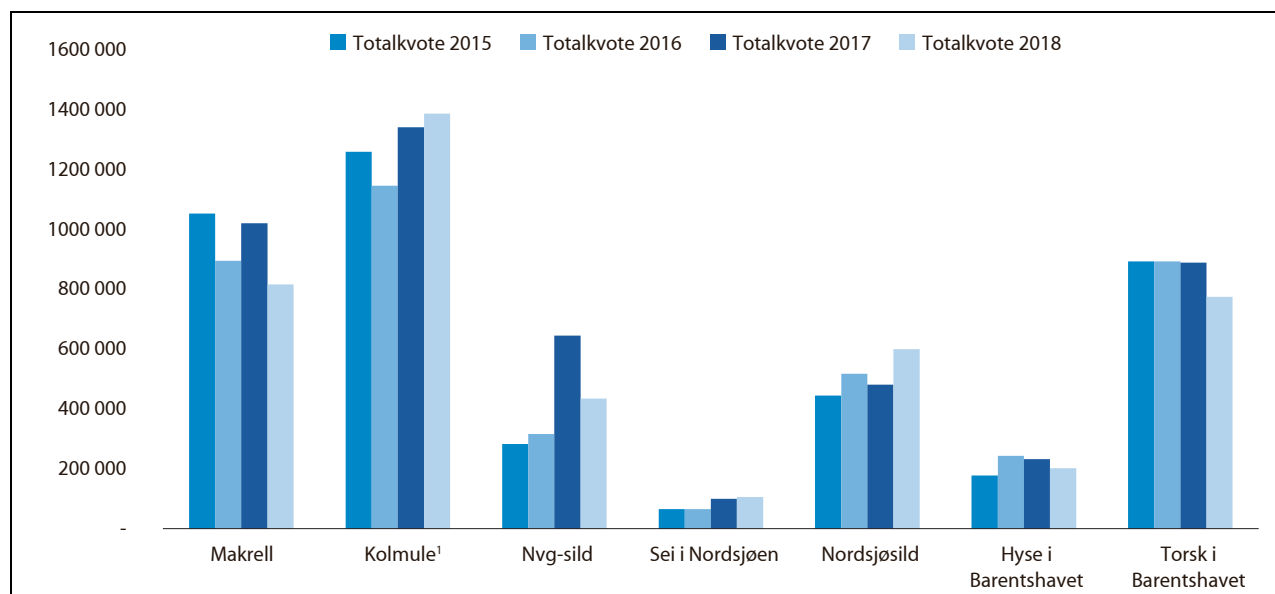
Noreg og Russland vedtok å vidareføre kvote-fleksibilitet mellom år i fisket etter torsk og hyse. Det inneber at partane kan overføre inntil 10 prosent av kvoten til neste år, eller fiske inntil 10 prosent av eigen kvote på forskot.

For første gong sidan 2015 vart det vedtatt å opne for kommersielt loddefiske i Barentshavet i 2018.

Noreg og Russland er einige om å vidareføre arbeidet i analysegruppa i 2018, som har vore sentral i kontrollsamarbeidet med Russland i Barentshavet. Partane skal sjå nærare på norsk og russisk fiskeriregelverk om utkast av fisk.

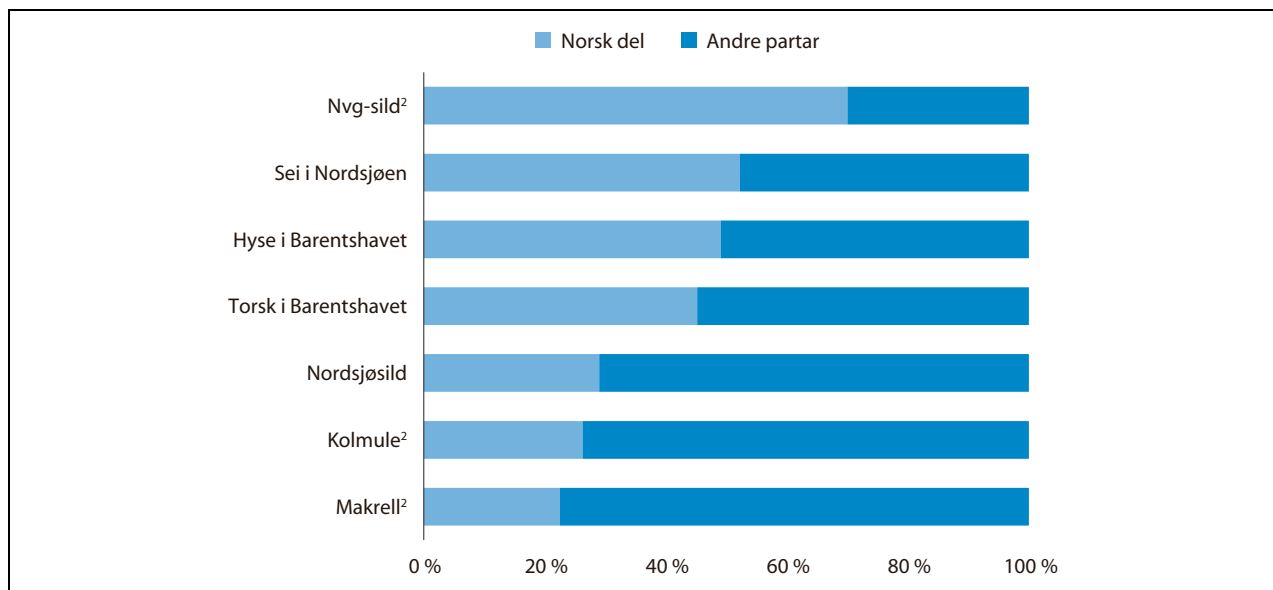
Avtalane med EU

Noreg og EU har eit felles ansvar for å forvalte fiskeressursane i Nordsjøen. I kvoteavtalen for 2018 er kvotane for torsk, sei, hyse, kviting og sild auka, medan kvoten for raudspette er minka.

Figur 1.3 Totalkvotar i 2015–2018 for viktige bestandar for Noreg (tonn)

¹ Det var ikkje semje mellom kyststatane om ein totalkvote for kolmule for 2015 og 2016. Tala er summen av nasjonale kvotar.

Figur 1.4 Den norske delen av kvoten på viktige bestandar for Noreg i 2018¹

¹ Grafen inkluderer ikkje kvotebyte etter at totalkvotane er fastsette.

² Kvotane for kolmule, makrell og nvg-sild vert fastsett unilateralt. Grafen viser kvoten som Noreg har sett av totalkvoten for 2018.

Byteavtalen vart balansert. Avtalen inneheld òg føresegner om gjensidig løyve til å fiske i den andre parten si fiskerisone.

Av fellesbestandane i Nordsjøen er det silda og seien som har den største kommersielle verdien for Noreg. Noreg har 29 prosent av sildekvoten og 52 prosent av seikvoten. Tilstanden for nordsjøsilda og seibestanden er god.

Noreg og EU har i tillegg inngått avtalar om fisket i Skagerrak/Kattegat og om svensk fiske i den norske delen av Nordsjøen (nabolandsavtalen). Det er silde- og rekefisket i Skagerrak som er av størst interesse for norske fiskarar.

Arbeidet for skjerpa kontroll og overvaking av ressursuttaket er ein viktig del av avtalen med EU. Nytt for 2018 er at partane er einige om å opprette ei arbeidsgruppe for kontroll av nordsjøbestandar.

Kyststatsavtalane

Makrell

Makrellbestanden har vore i god forfatning dei siste åra. Noreg, EU og Færøyane inngjekk i 2014 ein femårig rammeavtale for forvaltning av makrell. Avtalen gjev Noreg 26,67 prosent av delen til dei tre partane i avtalen. I tillegg er det sett av ein del til andre land. Det er gjort forsøk på å inkludere Island og Grønland i denne avtalen, men det har ikkje lukkast. Noreg, EU og Færøyane har difor frå og med 2015 inngått årlege tre-

partsavtalar om forvaltning av makrell, i tråd med rammeavtalen frå 2014.

Norsk vårgytande sild

Norsk vårgytande sild (nvg-sild) er den største sildebestanden i verda, men har vore inne i ein periode med reduksjon. EU, Færøyane, Island, Noreg og Russland er kyststatar til nvg-silda. Dei siste åra har Færøyane kravd ein høgare del av den totale kvoten. Det færøyske kravet har ført til at spørsmålet om delinga mellom partane har blitt opna på nytt. Kyststatane har forhandla om delinga i fleire forhandlingsrundar, men har ikkje klart å bli einige om ein ny fempartsavtale.

For 2018 har partane blitt samde om ein totalkvote på nvg-sild på 435 000 tonn. Fram til no er det ikkje nådd ein avtale om fordelinga av andelar til statane, og kvotane vert fastsett unilateralt. I mangel på semje mellom alle partane inngjekk Noreg og EU 7. desember 2017 ein bilateral soneadgangsavtale for nvg-sild og kolmule for 2018. Avtalen gjev begge partar tilgang til å fiske sine tradisjonelle delar av kyststatskvotane i kvarandre sine farvatn. Kvotane bind ikkje partane opp med omsyn til framtidige forhandlingar om delar. I ein situasjon utan avtalar gjev tilgangsavtalen noko stabilitet for 2018. Med utgangspunkt i ein felles kyststatsrapport om nvg-silda si sonetilhørsle har Noreg sett ein kvote for 2018 som inneber ein del på 70 prosent.

Kolmule

Kolmule er den tredje store pelagiske bestanden i Nordaust-Atlanteren. Bestanden gjekk ned frå 2003 til 2009, men trenden har snudd og gytebestanden har nær dobla seg. Bestanden er no i god stand og blir hausta berekraftig. Etter initiativ frå EU har partane utarbeidd ein felles rapport om sonetilhøyrse for kolmulebestanden. Med utgangspunkt i rapporten krev EU ein høgare del av totalkvoten. Færøyane har følgd opp og krev også ein større del. Kyststatane har dei seinaste åra forhandla i fleire rundar om ei ny fordeling av bestanden, men ein har førebels ikkje lukkast i dette.

I forhandlingane for 2018 vart partane samde om ein totalkvote (TAC) som er basert på ICES si rådgjeving og forvaltningplanen som er evaluert av ICES. I mangel på einigheit mellom alle partane, inngjekk Noreg og EU i desember 2017 ein bilateral soneadgangsavtale om nvg-sild og kolmule for 2018 (sjå omtale om nvg-sild).

Dei regionale fiskeriforvaltningsorganisasjonane

Den nordaustatlantiske fiskerikommisjonen (NEAFC) har ein samordnande funksjon i reguleringa av fisket etter bestandar som vandrar mellom partar sine økonomiske soner og internasjonalt farvatn. Dette gjeld kolmule, norsk vårgytande sild, makrell og uer. Ettersom forhandlingane om kyststatsavtalar for kolmule og norsk vårgytande sild ikkje var avslutta før årsmøtet, vart det for 2018 vedtatt foreløpige reguleringar utan kvantumsavgrensingar for desse artane. Reguleringane sikrar rapportering og hindrar ekspansjon i fisket av partar som ikkje er kontraktspartar til NEAFC. Det er venta at nye reguleringar for 2018, som er i tråd med kyststatsavtalane for høvesvis kolmule og norsk vårgytande sild, vil bli vedtatt ved postavstemming. Når det gjeld makrell, er kyststatane ikkje einige om ein avtale for 2018 som omfattar alle partane. Årsmøtet vedtok difor ei regulering for internasjonalt farvatn utan kvantumsavgrensingar. Reguleringa sikrar rapportering og hindrar ekspansjon i fisket av partar som ikkje er kontraktspartar til NEAFC. Det vart fastsett ein kvote for fisket etter uer i Irmingerhavet, medan partane ikkje vart einige om reguleringa av uer i Norskehavet.

Mange av bestandane som blir forvalta av Den nordvestatlantiske fiskeriorganisasjonen (NAFO) er under moratorium. Noreg har rett til å fiske på lodde, torsk og to rekebestandar, men av desse er berre torskefisket ope. Det er sett i gang arbeid

med å utarbeide forvaltningsplanar for viktige bestandar. Det er eit viktig steg framover. NAFO har dei siste åra lagt stor vekt på å regulere fisket med botnreiskapar slik at sårbare marine økosystem blir skåna. I dag er i alt 21 område i NAFO stengde for fiske med botnreiskapar for å verne konsentrasjonar av korallar og svamp som har særleg sårbare økosystem. Stengingane gjeld også fleire område med undersjøiske fjell. På årsmøtet i 2017 vedtok NAFO å starte ein prosess med sikte på å minimere/eliminere utkast. I tillegg vart det vedtatt endeleg mandat for NAFO si andre prestasjonsevaluering, som venteleg vil bli gjennomført i 2017 og 2018. Årsmøtet i 2017 var det første møtet under den nye NAFO-konvensjonen, som tredde i kraft 18. mai 2017.

Noreg hadde i perioden 2007–2013 forbod mot fiske og landing av makrellstørje på bakgrunn av bestandssituasjonen og fordi totalkvoten vart sett høgare enn tilrådd. Den internasjonale kommisjonen for bevaring av atlantisk tunfisk (ICCAT) har no klåre indikasjonar på at den negative trenden er snudd og at tilstanden til bestanden er betre. Noreg opna for fangst av den norske kvoten i 2014. I 2017 vart heile kvoten på 52,48 tonn fiska opp. Totalkvoten for 2018 er sett til 28 200 tonn og den norske kvoten er auka til 104 tonn.

Kommisjonen for bevaring av dei marine levande ressursane i Antarktis (CCAMLR) har vedteke å vidareføre kvotane på krill i Antarktis på same nivå som tidlegare. Tilrådd fangst er 5,61 millionar tonn. Kvoten er ikkje delt mellom dei enkelte medlemmane. Den norske flåten fiskar om lag 60 prosent av den totale krillfangsten i konvensjonsområdet.

Den norske kvoten på vågekval blir fastsett på bakgrunn av det arbeidet som er gjort i Den internasjonale kvalfangstkommisjonen (IWC) sin vitenskapskomité. Vitskapskomiteen i IWC starta ein ny gjennomgang av det norske fangstgrunnlaget for vågekval i 2014. Komiteen konkluderte med at nye genetiske analysar ikkje gjev grunnlag for å dele opp i underområde for Barentshavet, Svalbardområdet og Norskehavet. Bestandsvurderinga som norske forskarar presenterte vart også i hovudsak godteke. Kvoten for vågekval er i 2018 på 1278 dyr, og inneber ein auke frå 999 dyr i fjor.

1.2 Fisket etter avtalane i 2017 og 2018

Norske fiskarar utnyttar generelt kvotane godt, og for dei kommersielt viktigaste bestandane blir kvotane nytta så godt som fullt ut, jf. tabell 1.1. For fiskeslaga i tabellen kan ein normalt overføre inn-

til 10 prosent av kvotane mellom år. Avvik frå full utnytting i enkelte år tydar altså ikkje nødvendigvis på at kvotane ikkje blir fiska opp. Tilgangen til å fiske i andre land sine soner blir nytta i ulik grad. Til dømes nyttar Noreg sonetilgangen vi har i russisk sone lite, fordi vi har god tilgang i eiga sone på bestandane vi deler med Russland.

Noreg nytta heile den norske sildekvoten, i tillegg var torske- og seikvoten sør for 62°N brukbart nytta begge åra. Ifølgje offisiell fangststatistikk har EU i dei seinare åra hatt relativt god utnytting av fellesbestandane i Nordsjøen; det same gjeld kvotane dei har i norsk sone nord for 62°N.

I EU-farvatna vart dei norske kvotane av dei pelagiske artane kolmule, augepål og havbrisling

godt nytta. Norske linefartøy fiska opp langekvoten og hadde god utnytting av brosmekvoten i 2016 og 2017. Det norske fisket i Skagerrak har dei siste åra i hovudsak vore konsentrert om reker og sild. EU har fiska mest av artane torsk, raudspette, sild og reker i Skagerrak. Sverige har stort sett nytta sine kvotar i norsk økonomisk sone godt.

Alle kyststatane har nytta kvotane sine av dei pelagiske artane norsk vårgytande sild, kolmule og makrell godt. Både i sesongen 2016/2017 og sesongen 2017/2018 nytta Noreg heile kvoten sin av lodde ved Island, Grønland og Jan Mayen. Kvoten vart fiska om vinteren.

Kapittel 5 rapporterer om fisket etter dei ulike avtalene, med vekt på norsk utnytting av kvotane.

Tabell 1.1 Norsk utnytting av dei kommersielt viktigaste kvotane i 2016 og 2017

	Utnyttingsgrad ¹	
	2016	2017
<i>Barentshavet, Noreg – Russland</i>		
Torsk	98 %	101 %
Hyse	89 %	97 %
<i>Nordsjøen og Skagerrak, Noreg – EU</i>		
Sild	99 %	95 %
Sei	94 %	97 %
<i>Fleirpartsavtalar</i>		
Norsk vårgytande sild (nvg-sild)	102 %	90 %
Makrell	102 %	95 %
Kolmule	103 %	97 %

¹ Oversikta tek ikkje omsyn til overføringar over år (kvotefleksibilitet), men tek utgangspunkt i fangst i det einskilte år i høve til forskriftskvoten.

2 Det internasjonale fiskerisamarbeidet

Noreg har teke ei aktiv rolle i internasjonalt havsamarbeid, både når det gjeld utvikling av internasjonalt regelverk og for forvaltning av fiskeriene og havmiljøet. Erfaring frå dei siste åra viser at Noreg har stor innverknad globalt gjennom faglege bidrag. Dette kapitlet gjer greie for viktige tema og omgrep i det internasjonale fiskerisamarbeidet. Det startar med ei kort omtale av ulike konvensjonar og avtalar som utgjer det rettslege rammeverket på havet (kapittel 2.1). Deretter følgjer ei innføring i dei viktigaste omgrepa i den vitskaplege rådgjevinga bak fiskeriavtalane (kapittel 2.2).

Internasjonale havmiljøprosessar set rammevilkår for forvaltning av marint biologisk mangfald og grip såleis inn i fiskeripolitikken. Vi gjer greie for desse prosessane i kapittel 2.3.

Norske styresmakter legg stor vekt på arbeidet mot ulovleg, urapportert og uregulert fiske (UUU-fiske) og fiskerikriminalitet både nasjonalt og internasjonalt, og dessa temaa er difor grundig omtala i kapittel 2.4. Til slutt omtalar vi anna internasjonalt fiskerisamarbeid, med vekt på utviklingssamarbeidet.

2.1 Det havrettslege rammeverket

Havrettskonvensjonen

FN sin havrettskonvensjon frå 1982 blir kalla havets grunnlov og er det overordna folkerettslege rammeverket for all aktivitet som går føre seg til havs, frå fiske og oljeutvinning til miljøaktivitetar, ferdsel og landegrenser. Arbeidet som til slutt resulterte i dagens havrettskonvensjon, tok til allereie på slutten av 1940-talet. Den teknologiske og økonomiske utviklinga etter andre verds-krig gjorde det mogleg for statane å utnytte havet og havbotnen og ressursane der i stadig større grad. Denne utviklinga skapte behov for rettsreglar for å avklare statane sine rettar og plikter, mellom anna for å unngå tvistar mellom statar.

Havrettskonvensjonen slår mellom anna fast prinsippet om 200 nautiske mils økonomiske soner. Ein kyststat si økonomiske sone er ei havsone som ligg utanfor og støyter opp til sjøterritoriet. I den økonomiske sona har kyststaten suve-

rene rettar til å utnytte naturressursane både på havbotnen og i havområda over.

Noreg oppretta si økonomiske sone i 1976, ei fiskevernsonen rundt Svalbard i 1977 og ei fiskerisonen rundt Jan Mayen i 1980. Sonene er vist i figur 2.1.

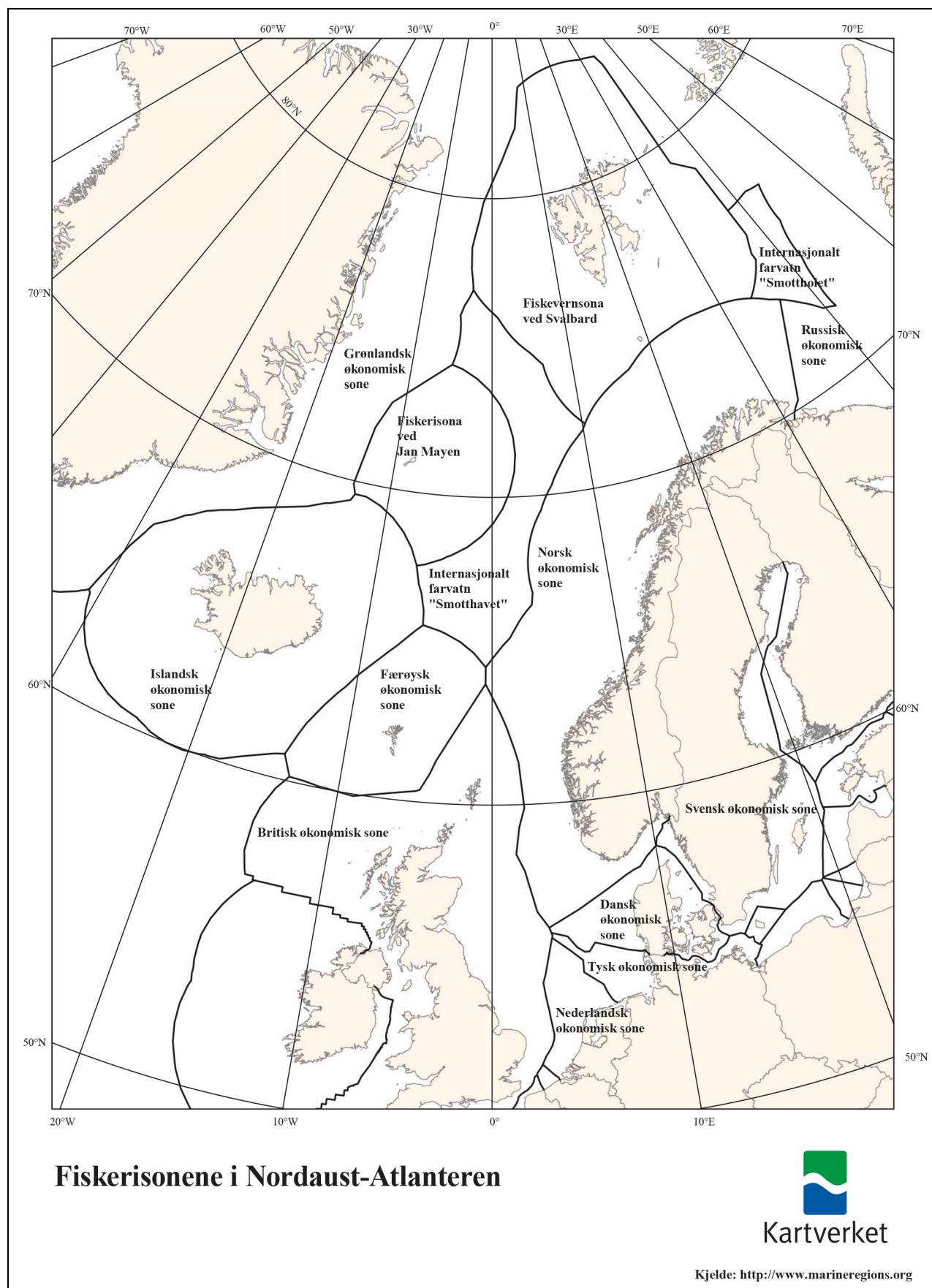
Fisken i havet følgjer ikkje dei nasjonale grensene, men vandrar på tvers av økonomiske soner og internasjonalt farvatn. Etter havrettskonvensjonen har kyststatane difor ei plikt til å samarbeide for å bevare og utvikle bestandar som vandrar mellom to eller fleire kyststatar sine økonomiske soner, eller mellom økonomiske soner og internasjonalt farvatn. Dette kan gjerast direkte gjennom tosidige eller fleirsidige avtalar mellom kyststatane, eller gjennom regionale fiskeriforvaltningsorganisasjonar (RFMOar) for internasjonalt farvatn.

I daglegtale seier vi ofte at ein stat er kyststat til ein bestand. Dette er likevel ikkje eit rettsleg definert omgrep, men blir nytta om ein kyststat som har den aktuelle bestanden i si økonomiske sone. Kyststaten har då etter havrettskonvensjonen rett til å utnytte bestanden, men er samstundes pålagt ei plikt til å samarbeide om forvaltninga med andre kyststatar som også har bestanden i sine økonomiske soner.

Havrettskonvensjonen inneheld også reglar om kontinentalsokkelen. Kontinentalsokkelen er ei forlenging av landmassane ut i havet. Alle kyststatar har utan vidare ein kontinentalsokkel på 200 nautiske mil ut frå kysten, dersom den ikkje vert avgrensa mot andre land sin sokkel. Mange kyststatar har ei forlenging av landmassane under havet som strekk seg lenger enn 200 nautiske mil. For å få rettar utover 200 nautiske mil, må kyststaten dokumentere sokkelen si utstrekning for Kontinentalsokkelkommisjonen (CLCS)¹ i New York.

Kontinentalsokkelkommisjonen gjev anbefalingar som i sin tur gjev kyststaten rett til å fastlegge sokkelen si yttergrense i tråd med Kommisjonen si anbefaling. Noreg var den første av kyststatane rundt Polhavet som i 2009 fekk endeleg anbefaling om kontinentalsokkelen si yttergrense frå Kontinentalsokkelkommisjonen. Noreg og Russland

¹ CLCS – Commission on the Limits of the Continental Shelf.

Figur 2.1 Kart som viser dei ulike fiskerisonene i Nordaust-Atlanteren

avgrensa denne sokkelen mellom seg gjennom avgrensingsavtalen frå 2010. Norsk sokkel strekk seg nordover frå fastlandet rundt og forbi Svalbard.

Etter havretten har alle kyststatar suveren rett til naturførekomstar på kontinentalsokkelen. Dette inneber ikkje berre rett til å utforske og utvinne mineral og andre førekomstar på og under havbotnen, men også retten til dei såkalla sedentære artane, slik som for eksempel snøkrabbe. Vidare inkluderer kyststaten sine suverene rettar til å utnytte ressursane på sin kontinentalsokkel også retten til å bevare slike ressursar frå negativ påverknad frå annan type aktivitet. Kyststaten sin suverene rett betyr i denne samanhengen at ingen kan utforske eller utvinne naturførekomstane på sokkelen utan uttrykkeleg samtykke frå kyststaten.

Fiske på det opne hav

Eit veksande fiske i internasjonalt farvatn på 1980-talet viste at havrettsregimet ikkje var konkret nok til at ein kunne få til dekkjande reguleringar av verksemda utanfor dei økonomiske sonene. Dette førde til forhandlinga av FN-avtalen om fiske på det opne hav (UN Fish Stocks Agreement) frå 1995 som eit supplement til havrettskonvensjonen. FN-avtalen pålegg kyststatane og statar som fiskar på det opne hav å delta i regionalt samarbeid om forvaltninga av vandrande fiskebestandar, og inneheld detaljerte reglar om oppretting av regionale organisasjonar og korleis samarbeidet i organisasjonane skal gå føre seg.

Avtalen slår vidare fast forvaltningsprinsipp som statane skal ta omsyn til for å sikre langsiktig bevaring og berekraftig bruk av vandrande og langtmigrerande fiskebestandar. Mellom anna pålegg avtalen statane å bruke ei føre-var-tilnærming i fiskeriforvaltninga og viser til kravet om å bevare biodiversitet og drive ei økosystembasert forvaltning. Avtalen gjeld i hovudsak berre på det opne hav, men slår også fast at det skal vere samsvar mellom forvaltninga av fiskeressursane på det opne hav og i dei tilgrensande nasjonale farvatna. Dette inneber at ein ved forvaltninga av det opne hav skal ta omsyn til dei forvaltningstiltaka som kyststatane har fastsett innanfor dei økonomiske sonene, og ikkje undergrave desse. Avtalen inneheld også reglar om handheving og kontroll.

Med unntak av område i det sørlege Atlanterhav, er alt internasjonalt farvatn med relevante fiskeriområde i dag dekkja av regionale fiskerifor-

valtningsmekanismar, som vedtek bindande reguleringar for partane om forvaltning og kontroll i sine område. Noreg har i aukande grad teke del i dette samarbeidet i relevante internasjonale fiskeriforvaltningsorganisasjonar, og er i dag medlem av fem slike regionale fiskeriforvaltningsorganisasjonar², i tillegg til Den internasjonale kvalfangstkommisjonen (IWC) og Den nordatlantiske sjøpattedyrkommisjonen (NAMMCO). I kapittel 3 gjer vi greie for arbeidet i organisasjonane.

Fiske i Polhavet

I november 2017 vart dei fem kyststatane rundt Polhavet (Noreg, Russland, USA, Canada og Danmark/Grønland) og fjernfiskeaktørane Kina, Japan, Sør-Korea, Island og EU einige om ein ny rettsleg bindande avtale som skal hindre uregulert fiske i Polhavet. Partane til avtalen avstår frå å la sine fiskefartøy fiske i internasjonalt farvatn i Polhavet. Intensjonen er å underskrive avtalen i løpet av våren 2018.

Det føregår per i dag ikkje kommersielt fiske utanfor dei fem kyststatane rundt Polhavet sine 200 nautiske mils økonomiske soner i Polhavet, og ifølgje forskinga som er gjort er eit slikt fiske heller ikkje sannsynleg med det første. I Oslo i juli 2015 undertekna likevel Noreg og dei fire andre kyststatane til Polhavet ei erklæring om vitskapleg samarbeid og tiltak mot uregulert fiske i internasjonal del av Polhavet for å unngå at eit eventuelt framtidig uregulert fiske skal oppstå. For å samle fleire aktørar bak desse tiltaka, vart prosessen utvida hausten 2015 ved at fjernfiskeaktørane òg var inviterte til å forhandle om ein ny avtale om fiske i Polhavet. Forhandlingane varte i to år og viste naturlege motsetningar mellom kyststatane og fjernfiskeaktørane, men vart sluttført i november 2017.

Hovudelementa i avtalen er at partane forpliktar seg til å avstå frå uregulert fiske i internasjonalt farvatn, ein intensjon om å bidra til vern og berekraftig bruk av fiskeressursar i Polhavet, regulering av forsøksfiske, etablering av eit vitskapeleg program, etablering av eit partsmøte med relativt omfattande vedtakskompetanse, og ein intensjon om etablering av nye regionale fiskeriforvaltningsmekanismar om det skulle være nødvendig på eit seinare tidspunkt.

² North-East Atlantic Fisheries Commission (NEAFC), North Atlantic Fisheries Organisation (NAFO), The International Commission for the Conservation of Atlantic Tunas (ICCAT), South East Atlantic Fisheries Commission (SEAFO) og The Commission for the Conservation of Antarctic Marine Living Resources (CCAMLR).

Rammeavtalar

Sjølv om opprettinga av dei økonomiske sonene gav kyststaten suverene rettar til å fiske i si sone, ville slike reine nasjonale fiskeri skape store endringar i det tradisjonelle fiskemønsteret. Noreg valde difor å inngå langsiktige rammeavtalar – som opnar for utanlandsk fiske i norske havområde og norsk fiske i andre land sine havområde. Rammeavtalane er langsiktige overordna avtalar som dreg opp prinsippa for det enkelte samarbeidet. Noreg har inngått slike avtalar med Russland, EU, Færøyane, Grønland og Island.

Målet med avtalane var å oppnå ein rimeleg balanse i det gjensidige fisket mellom avtalepartane. Avtalane med EU og Russland inneheld i tillegg reglar for samarbeid om forvaltninga av fellesbestandane i Nordsjøen og Barentshavet. Noreg har også ein avtale med EU om fiske i Skagerrak og svensk tilgang til fiske i norsk sone.

Årlege avtalar med andre land

I tråd med det rammeverket som er gjort greie for ovanfor, fører Noreg årleg tosidige og fleirsidige forhandlingar med ei rekkje land om forvaltning og bevaring av fiskebestandar, om gjensidig fangstløyve og fiskekvotar, og om einsidig løyve for nokre land til å fiske i norske jurisdiksjonsområde. I kapittel 3 gjer vi greie for desse avtalane.

Regulering av utanlandsk fiske i norske farvatn

Utover det utanlandske fisket i norske farvatn som er avtalt i dei årlege fiskeriatvatalane, har Noreg fastsett eit generelt forbod mot utanlandsk fiske i norsk økonomisk sone og i fiskerisona rundt Jan Mayen. Det er krav om lisens for utanlandske fartøy som skal fiske i desse områda, for å sikre at fangsttynnsatsen er i samsvar med dei tildelte kvotane, og for å gjere det mogleg med ein effektiv kontroll. Det avtalte utanlandske fisket er vidare regulert gjennom forskrifter, og utanlandske fartøy skal sende fangstrapportar til norske styresmakter.

Sjølv om det ikkje er noko rettsleg hinder for at Noreg kan vedta tilsvarende reguleringar for fiskevernsona ved Svalbard som i økonomisk sone, har Noreg førebels ikkje gjort det generelle forbodet for utanlandske fiskarar gjeldande i fiskevernsona. Forskrifter for fiskevernsona er i praksis sette i verk på eit ikkje-diskriminerande grunnlag for både norske og utanlandske fartøy, trass i at området er underlagt norsk fiskerijurisdiksjon. I etablerte fiskeri, der også utanlandske fartøy tra-

disjonelt har drive fiske, har ein fordelt kvotar og talet på fiskedøgn i tråd med historisk fiske. Per i dag er det fastsett reguleringar av fisket etter torsk, reker, blåkveite, sild, lodde, uer og hyse i fiskevernsona ved Svalbard.

2.2 Det vitenskaplege grunnlaget for avtalane

Noreg legg stor vekt på å sikre eit best mogleg vitenskapleg grunnlag for fiskeriforvaltninga. Både den nasjonale forvaltninga og dei årlege forhandlingane Noreg fører med andre land er i hovudsak baserte på rådgjevinga frå Det internasjonale råd for havforskning (ICES; sjå boks 2.1). Havforskingsinstituttet deltek med store ressursar i ICES sitt arbeid med bestandsvurdering og rådgjeving. Dette kapitlet presenterer sentrale omgrep i den vitenskaplege rådgjevinga.

Bestandsvurdering

Forskarane bruker vanlegvis ein kombinasjon av informasjon frå fangststatistikk og data frå vitenskaplege tokt for å vurdere bestandssituasjonen. I tillegg til å vurdere kor stor bestanden er, ser forskarane på den relative fordelinga av aldersgrupper for å vurdere reproduksjonsevna til bestanden i åra som kjem. Prøver av mageinnhaldet til fisken fortel kva fisken har ete, og over tid gjev dette forskarane kunnskap om viktige samanhengar i økosystemet. Lange tidsseriar med data aukar presisjonen i kunnskapen år for år slik at forskarane får betre innsyn i korleis bestandane endrar seg over tid. Likevel vil bestandsvurderingane alltid vere noko usikre, og dei siste åra i tidsserien er meir usikre enn dei lengre attende i tida. Artane lever i store havområde og blir påverka av mange faktorar i tillegg til fisket. Det er også forskjellar i datagrunnlaget for ulike bestandar. Sjølv for dei viktigaste kommersielle bestandane kan datagrunnlaget vere mangelfullt, særleg når det gjeld volumet og alderssamansetjinga av fangstane.

Føre-var-prinsippet

Føre-var-tilnærming til forvaltning av naturressursar er fastsett i fleire internasjonale konvensjonar etter Rio-konferansen i 1992. Gjennom føre-var-forvaltning vil ein sikre seg mot at det blir fiska så hardt på ein bestand at det på sikt kan føre til samanbrot i bestanden.

I føre-var-forvaltning blir det definert grenseverdiar, eller såkalla referansepunkt, for gytebe-

standen og fiskedødsraten til ein bestand. Storleiken til gytebestanden er ein indikator på reproduksjonsevna til bestanden, medan fiskedødsraten er ein indikator på om bestanden blir hausta berekraftig.

Fordi talfestinga av grenseverdier alltid er usikre definerer ICES både ei absolutt grense og ei føre-var-grense. Føre-var-grensa uttrykker ein tryggleiksmargin. Storleiken på tryggleiksmarginen blir bestemt av kor sikker bestandsvurderinga er og kor mykje bestanden varierer naturleg.

Sidan 1998 har ICES definert og talfesta føre-var-referansepunkt for dei fleste bestandane. Så lenge gytebestanden og fiskedødsraten til ein bestand er innanfor føre-var-verdiane, vil ICES seie at bestanden er hausta berekraftig og har god reproduksjonsevne. Om verdiane er mellom føre-var-verdiane og dei absolutte ytre grensene, vil det vere risiko for at bestanden har sviktande reproduksjonsevne eller ikkje blir hausta berekraftig. ICES vil då råde forvaltarane til å setje i verk tiltak for å få bestanden opp igjen på eit tryggare nivå.

Dersom gytebestanden er lågare eller haustingsgraden høgre enn dei absolutte grenseverdiane, vil det vere stor risiko for dårleg rekruttering.

Maksimalt berekraftig utbytte (MSY)

Føre-var-forvaltning skal sikre at ein bestand ikkje bryt saman, men denne tilnærminga legg ikkje grunnlag for å gje råd om korleis vi kan sikre det høgste moglege utbyttet av ein bestand over lang tid. Omgrepet «maksimalt berekraftig utbytte» (MSY) er eit uttrykk for forvaltarane sitt ynskje om å hauste mest mogleg innanfor berekraftige rammer. I praksis er MSY bestemt av vekstrate, naturleg dødsrate og reproduksjonsrate i bestanden.

Populasjonar må oppretthaldast innanfor sikre biologiske grenser etter føre-var-prinsippet for å gjere MSY mogleg. MSY-tilnærminga vil innanfor desse grensene finne det nivået av gytebestand og fiskedød som fremmar størst mogleg produksjon over tid.

Boks 2.1 ICES – Det internasjonale råd for havforskning

Det internasjonale råd for havforskning (ICES) er ein ubunden, vitskapleg organisasjon som gjev råd om forvaltninga av dei marine ressursane og det marine miljøet i konvensjonsområdet. ICES vart danna i 1902 og har i dag 20 medlemsland på begge sider av Nord-Atlanteren (sjå globus). ICES sekretariatet ligg i København. Noreg var saman med Danmark og Sverige grunnleggarar av ICES.

ICES arbeider for å fremje den vitskaplege forståinga av dei marine økosystema. Målet er å gje styresmaktene råd basert på den beste tilgjengelege vitskapen, slik at dei kan ta kunnskapsbaserte val om berekraftig bruk av dei marine miljøa og økosystema.

ICES har eit nettverk av meir enn 5 000 forskarar frå over 690 marine forskingsinstitutt i 20 land. Det vitskaplege arbeidet blir styrt av vitskapskomiteen til organisasjonen.

Den rådgjevande komiteen ACOM gjev kvart år råd om fangstmengder for dei viktigaste fiskeslaga i Nordaust-Atlanteren. Råda er baserte på data og vitskaplege analysar frå ei rekkje ekspertgrupper. Kartet under viser dei ulike statistikkområda som ICES nyttar i si rådgjeving.

Figur 2.2 Medlemslanda i ICES

Figur 2.4 Havforskarane Elena Eriksen (tv.) frå Noreg og Tatjana Prokhorova frå Russland sorterer botndyr under eit økosystemtokt i Barentshavet

Foto: Gunnar Sætra, Havforskningsinstituttet

Sjølvs om ei integrert økosystembasert forvaltning har vore ein uttalt ambisjon i mange år, er det langt igjen før vi kan nå dette målet fullt ut. Dei marine økosystema er komplekse og det er behov for økt kunnskap om samanhengane i økosystemet, ikkje minst om forholdet mellom bestandane. Ei rådgjeving som tek omsyn til alle elementa i økosystemet vil krevje kunnskap vi ikkje har i dag, og som føreset store nye investeringar både i overvaking og forskning. Det er heller ikkje likefram å drive forvaltning på basis av slike råd, sidan sjølv rådgjevinga i større grad då blir ulike moglege kombinasjonar av kvotar enn eit konkret kvoteråd for kvar art. Det at ulike land kan ha ulike prioriteringar og mål for forvaltninga av bestandar som ein deler, kompliserer biletet ytterlegare. Ei økosystembasert forvaltning er like fullt eit klart mål, og som vi nærmar oss stegvis.

Forvaltningsplanar og haustingsreglar

Mot slutten av 1990-talet og tidleg på 2000-talet starta arbeidet med å utvikle forvaltningsplanar for mange bestandar. Dette var eit stort steg i retning av meir føreseieleg fiskeriforvaltning, både

når det gjeld kvoterådgjeving, fastsetjing av kvotar og andre reguleringar av fisket.

Ein forvaltningsplan er ei konkretisering av forvaltningsstyresmaktene sine målsetjingar for forvaltninga av ein bestand, uttrykt gjennom haustingsreglar. Det er forvaltarane sitt ansvar å vedta haustingsreglar, men reglane blir ofte laga i samarbeid mellom forvaltarar og forskarar. Før nye haustingsreglar blir endeleg vedtekne, sender kyststatane dei gjerne til ICES som vurderer om reglane er i tråd med føre-var-tilnærminga og faktisk fører til at forvaltarane kan nå dei måla som er sette. Når det ligg føre vedtekne forvaltningsreglar, startar ICES med å gje sine råd i tråd med desse reglane.

I byrjinga skulle haustingsreglane i all hovudsak berre tilfredsstille føre-var-tilnærminga; dei skulle kort sagt ta vare på berekraft-prinsippet. Etter kvart har målsetjinga i fiskeriforvaltninga endra seg meir i retning av maksimalt langtidsutbyte av bestandane. Andre generasjons haustingsreglar tek vare på begge desse føremåla.

Vi har no fått på plass planar for dei fleste viktige bestandane i våre farvatn, og det er ei målsetting å ha ei regelmessig oppdatering av desse pla-

nane. Vi er også i ferd med å revidere fleire forvaltningsplanar i Nordsjøen.

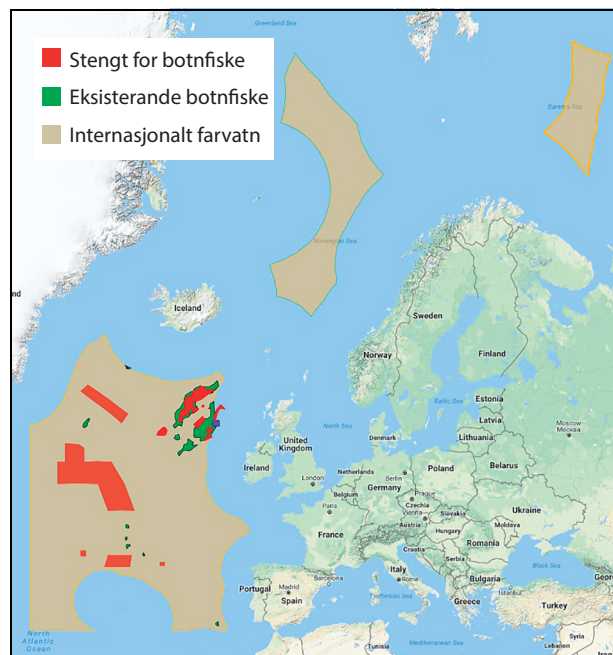
2.3 Internasjonale havmiljøprosessar

Sidan starten på 2000-talet har havmiljøspørsmål vekt aukande interesse i FN si generalforsamling, i globale miljøkonvensjonar og i opinionen. Havretten utviklar òg nye prinsipp for å sikre biologisk mangfald og berekraftig forvaltning av dei levande marine ressursane er innført i internasjonale instrument og i norsk rett.

Kunnskapen om den samla verknaden av alle typar påverknader på det marine miljø aukar. Miljøutfordringane i havet spenner frå tradisjonell forureining som næringssaltar og helse- og miljøfarlege kjemikaliar, den stadig aukande mengda av plastavfall og mikroplast som kan bli ete av plankton, fisk, kval og sjøfugl, til verdane som klimaendringane har på havforsuring, temperaturauke og etterfylgjande endringar i bestandsutbreiinga. Fiskeri påverkar økosystemet og etterlet seg eit fotavtrykk på linje med andre næringsaktivitetar.

Dei internasjonale havmiljøprosessane, mellom anna FN sine årlege resolusjonar om havmiljø og fiskerispørsmål, set rammevilkår for forvaltning av marint biologisk mangfald. Dei påverkar dermed handlingsrommet for utforminga av norsk havressursforvaltning og igjen lønnsmda i norsk fiskerinæring. Noreg deltek difor breitt og koordinert i dei globale avgjerslesprosessane for havmiljøspørsmål. Vi vil halde fram arbeidet for at meir av sjøarealet skal kunne nyttast berekraftig til matproduksjon, både innan fiskeri og havbruk. Havet representerer ifølgje FNs matvareorganisasjon FAO det største potensialet for auka matproduksjon. Men det føreset at ein kan handsama den aukande forureininga, som i hovudsak kjem frå landsida. Noreg fekk gjennomslag for ein resolusjon under generalforsamlinga i FNs miljøprogram 2017 for å redusere plastforureininga av havet.

FNs Generalforsamling fastsette i 2015 17 mål (Sustainable Development Goals – SDGane) for ei berekraftig utvikling fram mot 2030. Sjømatproduksjon er relevant for fleire av måla, men særleg mål 14 som omfattar havmiljøspørsmål: «bevare og bruke hav og marine ressursar på eit vis som fremmer ei berekraftig utvikling». Målet har ti tilhøyrande delmål der tiltak for mellom anna reinare hav, kamp mot overfiske, og ulovleg, urapportert og uregulert fiske inngår (sjå kap. 2.4). FN gjennomførte sin første havkonferanse i juni 2017, der både statar, organisasjonar og private

Figur 2.5 NEAFC si stenging av botnfiske i internasjonalt farvatn

bedrifter melde inn partnerskap og forpliktingar for oppfølging av havmåla. Noreg var representert med politisk nivå og heldt høg profil innan kampen mot plastforureining og ulovleg fiske. Ein ny havkonferanse i FN er venta i 2020. Innan den tid står Noreg som vertskap for den internasjonale konferanseserien «Our Ocean» i 2019.

Fiskeriaktivitet får mykje negativ merksemd i ulike internasjonale samanhengar. Dette tek vi på alvor, og nyttar vår kunnskap og erfaring for å arbeide for ei betre fiskeriforvaltning.

Etter mykje fokus kring skadar frå fiske på havbotnen har FN dei siste ti åra vedteke ei rekkje resolusjonar der dei ber FAO og dei internasjonale fiskeriforvaltningsorganisasjonane redusere skadeverknader på sårbare botnhabitat (jf. stengde fiskeriområde i Nordaust- Atlanteren i figur 2.5). FNs revisjon i 2016 viste lovande resultat for dei områda norske fartøy fiskar i. Globalt er det tillate botnfiske i berre éin prosent av arealet utanfor nasjonal jurisdiksjon. Meir enn 19 internasjonale avtalar og instrument regulerer djuphavs-fiske utanfor nasjonal jurisdiksjon. I tillegg har fiskeriforvaltningsorganisasjonane som Noreg er medlem i vedteke arealbaserte stengingar mot botnfiskeri for å verne sårbare marine økosystem på havbotnen, der den viktigaste for Noreg er Den nordaustatlantiske fiskerikommisjonen (NEAFC, sjå kap. 3.4.1).

Tapte fiskeredskap kan bidra til plastforureining og «spøkelsesfiske» i mange år etter at gar-

net gjekk tapt. For å redusere problemet har Fiskeridirektoratet sidan tidlig på 80-talet gjennomført oppryddingstokt langs Norskekysten. Under fjorårets norske formannskap i Nordisk ministerråd vart det sett i gang eit prosjekt kalla *Clean Nordic Oceans* for å dele dei nordiske erfaringane. Det er òg gjeve støtte til FAOs arbeid med internasjonale retningslinjer for merking av fiskeressursar og støtte til utviding av miljøprosjektet *Fishing for Litter*.

Tilstanden til dei marine økosystema blir ikkje betre av regelverk og resolusjonar åleine. Noreg har difor teke til orde for å leggje større vekt på å sikre at statar implementerer eksisterande regelverk enn å stadig utvikle nytt. Det kan samstundes vere formålstenleg å raffinere gjeldande regelverk for å gjere det lettare for statane å innarbeide det i sitt eige regelverk.

På oppdrag frå FN si generalforsamling går forhandlingane av ei ny global havmiljøavtale over i ein ny og krevjande forhandlingsfase frå 2018. For å tette hòl i eksisterande miljøregelverk for internasjonalt farvatn, tek ein høgde for å adressere utfordringar på tvers av sektorar. Det er semje om at avtalen skal vere juridisk bindande og omfatte utnytting av marine genetiske ressursar, bruk av marine verneområde, konsekvensutgreiingar og kapasitetsbygging i utviklingsland. Ein framtidig ny avtale skal ikkje underminere eksisterande avtalar, som til dømes under FN's internasjonale maritime organisasjon (IMO), eller dei eksisterande implementeringsavtalar under havrettskonvensjonen, medrekna FN-avtalen om fiske på det opne hav (UNFSA) og regelverk under den internasjonale havbotnmyndigheita (mineralressursar). Det er venta at forhandlingane tek nokre år, i første omgang fram til 2020.

Konvensjonen om biologisk mangfald (CBD), Konvensjonen om internasjonal handel med trua plante- og dyreartar (CITES) og Konvensjonen om migrerende artar (Bonnkonvensjonen) er alle eksempel på globale miljøavtalar som får verknad for forvaltninga av kommersielle fiskeartar. Blant anna har konvensjonane verna seint voksande migrerende artar som haiar og skater.

NEAFC og Konvensjonen om vern av havmiljøet i det nordaustlege Atlanterhavsområdet (OSPAR) har oppretta beskytta område (Marine Protected Areas) i internasjonalt farvatn. NEAFC har sidan 2004 stengt stadig nye område for fiske som dekkjer eit areal større enn Storbritannia og Irland til saman, jf. figur 2.5. I 2008 oppretta dei to organisasjonane eit formelt samarbeid og til saman regulerer dei ei rad ulike aktivitetar. Samarbeidet utgjer ein modell for andre regionar og

syner at ei rekkje utfordringar må og kan finna sin løysning på regionalt nivå. Men ein del andre statar tek mellombels til orde for globale løysningar med blant anna utpeiking av verneområde frå FN sentralt, slik det mellom anna har kome fram i forhandlingane til ein ny havavtale.

Fiskeriforvaltninga set også i verk andre tiltak for å beskytte ressursane, til dømes forbod mot å fiske med visse reiskapar, tidsavgrensa fiske, opning og stenging av fiskefelt og arealbaserte reguleringar (som korallvern og forbod mot botnfiske). Til saman medverkar alle dei nemnde tiltaka til eit viktig vern for sårbare marine område og økosystem. Noreg har innført ulike arealtiltak for fiskeriverksemd i omkring 50 prosent av det samla sjøarealet på to millionar kvadratmeter.

Både i media og gjennom enkelte fagartiklar kan ein få inntrykk av at fiske på det opne hav er uregulert og at det er fritt fram for fiskarane å gjere som dei vil. Dette er ikkje tilfelle. Havrettskonvensjonen og underliggjande avtalar set klåre reglar til utøvinga av fiskeriaktivitet på det opne hav. God forvaltning er likevel avhengig av at alle statar gjennomfører dei pliktene dei har tatt på seg internasjonalt, og gjennom deltaking i internasjonale fora jobbar Noreg kontinuerlig med å oppmode til dette.

2.4 Kontroll og handheving

Ei berekraftig hausting av fiskeressursane krev at ein kan regulere den totale fiskeriaktiviteten og ha kontroll med det faktiske fisket. Det er utfordrande og krev stor grad av internasjonalt samarbeid, fordi fiskefartøy opererer innanfor jurisdiksjonsområda til mange ulike land og på det opne hav.

FN sin matvareorganisasjon estimerer at ulovleg fiske er om lag 15 prosent av all fangst, og er dermed eit alvorleg trugsmål mot fiskeressursane. Kampen mot ulovleg, urapportert og uregulert fiske (UUU-fiske) står difor høgt på dagsorden i kontrollsamarbeidet Noreg har med andre land, i FN's matvareorganisasjon (FAO) og i dei regionale fiskeriforvaltningsorganisasjonane (RFMOar).

Det viser seg at ulovleg fiske i ein del tilfelle har bindeledd til anna organisert kriminell verksemd som smugling av narkotiske stoff, miljøkriminalitet, korrupsjon og økonomisk kriminalitet. Det har dei seinare åra vore klart at den omfattande fiskerikriminaliteten må takast på alvor og behandlast på same vis som annan grenseoverskridande organisert kriminalitet. Internasjonalt arbeider Noreg hovudsakleg med FN's program for narkotika og

Figur 2.6 Kystvakta på kontroll

Foto: Kystvakta

kriminalitet (UNODC) og INTERPOL på dette området, og støtter begge organisasjonane sine program mot fiskerikriminalitet.

I Noreg har Fiskeridirektoratet ansvaret for ressurskontrollen saman med Kystvakta og salslaga. Saman utarbeider dei nasjonale, strategiske risikovurderingar for å sikre at kontrollressursane blir sette inn der det er mest sannsynleg at lovbrøt skjer, og der følgjene av lovbrøtet er størst. Etterforsking av fiskerikriminalitet har politi og påtalemyndighet ansvar for.

Kystvakta og Fiskeridirektoratet har i ei årrekke samarbeidd om å kartleggje og analysere fiskerikriminalitet i norske havområde. Politiet, skattestyresmaktene, Kystverket, Arbeidstilsynet og tollstyresmaktene er òg med i arbeidet, som omfattar systematisk innsamling av informasjon om mogleg grenseoverskridande fiskerikriminalitet der aktørar med ulik nasjonalitet er involverte. Kystverket og Fiskeridirektoratet har òg eit samarbeid gjennom Analyseininga i Vardø, som består av tilsette frå begge etatane og ligg ved Kystverkets trafikkentral i Vardø. Analyseininga analyserar data og informasjon om fartøyaktivitetar og bevegelser for avdekkje ulovleg fiske og

andre lovbrøt på havet, både nasjonalt og internasjonalt.

Kontrollsam arbeid med andre land

Noreg har tosidige avtalar om kontrollsam arbeid med alle land som har interesser i norske havområde. Kontrollavtalane inneber at partane skal samarbeide om å redusere ulovleg fiske, og omfattar mellom anna rapportering av landingar av fisk frå fartøy frå tredjeland.

Desse avtalane har vore viktige for nedgangen i UUU-fiske i Nordaust-Atlanteren dei siste åra. Ikkje minst har det norsk-russiske kontrollsam arbeidet hatt stor betydning for å få bukt med det ulovlege fisket i Barentshavet. Noreg og Russland utvekslar mellom anna kvoteoversikter og landingsstatistikk gjennom året. Kring årsskiftet gjennomfører partane felles analysar av totaluttaket og uttak knytt til enkeltfartøy. Noreg og Russland utvekslar òg inspektørar og observatørar ved kontrollar på havet og i land.

Noreg og EU har ein avtale om elektronisk utveksling av fangst- og aktivitetsdata ved fiske i kvarandre sine soner. Det er seinare inngått tilsva-

rande avtalar med Island, Russland og Færøyane. Gjeldande avtale med Island trådde i kraft 1. januar 2014. Avtalen med Færøyane tredde i kraft 10. januar 2017. Det er førebels ikkje bestemt når avtalen med Russland vil tre i kraft.

Satelittsporing og elektronisk fangstrapportering er viktige element i kampen mot ulovleg fiske. Det ligg no føre satelittsporingsavtalar mellom dei landa som har felles fiskeriinteresser i Nordaust-Atlanteren.

Svartelister og hamnestatskontroll

Dei regionale fiskeriforvaltningsorganisasjonane er viktige aktørar i kampen mot UUU-fiske. Noreg har vore ein pådrivar for å få organisasjonane vi er medlem av til å opprette svartelister over fartøy som driv UUU-fiske.

Fordi fartøy som driv UUU-fiske ofte opererer globalt, og fangsten gjerne blir landa utanfor området der fangsten vart teken, har Noreg òg arbeidd for at ulike RFMOar skal godta kvarandre sine UUU-listar. NEAFC fører til dømes i dag fartøy på si svarteliste dersom CCAMLR, NAFO eller SEAFO kan stadfeste at fartøyet har vore involvert i UUU-fiske.

Den internasjonale avtalen om hamnestatstiltak for å førebyggje, hindre og eliminere ulovleg, urapportert og uregulert fiske (hamnstatsavtalen) er eit viktig instrument som skal bidra til betre kontroll med fisket. Avtalen vart vedteken 22. november 2009 og tredde i kraft 16. juni 2016. Noreg er ein av 51 statar og organisasjonar (inkludert EU på vegne av dei 28 medlemslanda) som har ratifisert avtalen, og arbeider for at fleire statar skal slutte seg til. I mai 2017 var Noreg vertskap for det første møtet mellom landa som deltar i avtalen.

Etter avtalen skal partane krevje at informasjon om fartøy og fangst blir sendt til hamnestaten før fartøyet får tilgang til hamna. Denne informasjonen skal styresmaktene i hamnestaten bruke til å forsikre seg om at fartøyet ikkje har vore involvert i UUU-fiske.

Noreg har arbeidd aktivt for at RFMOane skal vedta reglar om hamnestatskontroll og for at desse reglane skal utvidast i samsvar med den globale avtalen. Både NEAFC, NAFO, CCAMLR, SEAFO og ICCAT har vedteke reguleringar om hamnestatskontroll.

Den globale avtalen om hamnestatstiltak er eit viktig supplement til andre reaksjonar mot ulovleg fiske. Det kan vere kontrollaktivitetar, å føre inn fartøy og andre straffeprosessuelle eller administrative skritt mot dei som kontrollerer eller eig fartøyet.

Figur 2.7 Analyseininga i Vardø er eit samarbeid mellom Fiskeridirektoratet og Kystverket for å analysere og avdekkje ulovleg verksemd på havet. Her bistår eininga indonesiske myndigheiter i ein sak mot eit ulovleg fiskefartøy

Globale retningslinjer om flaggstatsansvar

Som eit ledd i kampen mot UUU-fiske vedtok FAO sin fiskerikomité (COFI) globale retningslinjer for flaggstatsansvar i juni 2014. Retningslinjene inneheld mellom anna kriterium for evaluering av flaggstaten samt eit kapittel om samarbeid mellom flaggstatar og kyststatar.

Retningslinjene er ikkje folkerettsleg bindande, og skapar dermed ikkje nye plikter for statane, men konkretiserer korleis ansvarlege flaggstatar bør opptre. Dei kan vere til hjelp for statar som ynskjer å ta ansvar som flaggstat og bidra til å identifisere statar som ikkje opptre ansvarleg.

Marknadstiltak – fangstsertifikat

Eit fangstsertifikat dokumenterer at fisken er fanga på lovleg vis i samsvar med gjeldande krav. EU har sidan 2008 stilt krav om at fangstsertifikat skal følgje med når villfanga fisk blir importert. Seinare har fleire statar kravd det same.

Noreg har ein eigen avtale med EU om krava som gjeld når norskfanga fisk skal importerast til EU. Liknande avtalar er inngått med Kina og Ukraina. Tunfiskorganisasjonen ICCAT har i fleire år kravd fangstdokumentasjon ved fangst av makrellstørje, storauga tunfisk og sverdfisk. CCAMLR har også eit system for elektroniske fangstsertifikat for patagonisk tannfisk.

I COFI er det sett i gang ein prosess for å utarbeide globale retningslinjer for fangstsertifikat. Noreg har teke til orde for å få på plass enklare og meir effektive modellar som ikkje utgjør tekniske hinder for handel. Komiteen har slutta seg til at

marknadsretta tiltak skal vere klare, enkle, rettferdige og gjennomsiklige.

Forsterka arbeid mot fiskerikriminalitet

Alle fiskeriresolusjonar frå generalforsamlinga i FN frå 2008 peikar på at det kan vere sambandslinjer mellom UUU-verksemd og annan grenseoverskridande organisert kriminalitet. For å ha ei heilskapleg tilnærming til UUU-spørsmåla må vi ta organisert kriminalitet i fiskerinæringa med i vurderinga av framtidige tiltak.

Sjølv om tiltak som hamnestatskontroll og fangstsertifikat gjer det vanskelegare å få ulovleg fanga fisk på marknaden, er desse verkemidla

ikkje tilstrekkelege til å få bukt med den omfattande organiserte fiskerikriminaliteten i verda. Arbeidet mot fiskerikriminalitet er komplisert og involverer både politiet, påtalemakta og kontrollstyresmaktene.

Fiskeriforvaltningas analysenettverk

Fiskeriforvaltningas analysenettverk (FFA) har sidan 2009 arbeidd mot organisert kriminalitet knytt til ulovleg fiske. FFA har sekretariat i Nærings- og fiskeridepartementet og er eit samarbeid på tvers av ei rekkje departement og etatar. Analysenettverket er samansett av fagpersonar frå Politiet, Fiskeridirektoratet, Kystvakta, Kystver-

Boks 2.2 Nordisk samarbeid mot fiskerikriminalitet

Noreg hadde formannskapet i Nordisk Ministerråd i 2017, og fiskerikriminalitet var eit av temaa Noreg retta særleg fokus på. Nordisk Ministerråd har gjeve støtte til to prosjekter mot fiskerikriminalitet: Det første prosjektet er leda av Nord-atlantisk fiskerietterretning (NA-FIG), og har som mål å kjempa mot fiskerikriminalitet ved å auke tverretatleg samarbeid i Norden. NA-FIG er eit samarbeidsforum mellom 13 land i det Nordatlantiske området som arbeider på tvers av sektorer som politi, fiskeri, skatt, toll, mattilsyn og andre relevante myndigheiter langs hele fiskeriverdikjeda, for å auke kunnskapen om og bidra til å avdekke kriminalitet i fiskeri- og havbruksnæringa.

I 2017 etablerte gruppa eit eiga nordisk samarbeidsprosjekt som vil gå over tre år (2017–2019). Prosjektet skal belyse kriminalitet som er spesielt relevant for dei nordiske landa. Sidan starten har representantar for fiskeri, skatt, mat-sikkerhet og tollmyndigheitene i Danmark, Sverige, Grønland og Noreg hatt arbeidsmøter og mindre workshops for å sjå nærare på relevante risikoområder som prosjektet vil jobbe med i prosjektperioden.

Det andre nordiske prosjektet er leda av PescaDolus, eit forskingsnettverk som vart oppretta etter initiativ frå Nærings- og fiskeridepartementet i 2013. Dei fekk støtte frå Nordisk Ministerråd til å arrangere eit forskarseminar i forbindelse med Det internasjonale symposiet om fiskerikriminalitet i Wien (25.–26. september 2017), og er nå i startfasen av å utvikle eit forskingsprosjekt på same tema.

I september sendte Nordisk Ministerråd ut ein ministererklæring mot organisert kriminalitet i fiskerinæringa. Dette er verdas første regionale ministererklæring mot fiskerikriminalitet. Erklæringa vart presentert av generalsekretær i Nordisk ministerråd Dagfinn Høybråten under Det tredje internasjonale symposiet mot fiskerikriminalitet. Norden har hausta anerkjenning frå ei rekkje land og internasjonale organisasjonar for å gå føre og vere pådrivar på dette området.

Figur 2.8 Fiskeriminister Per Sandberg og generalsekretær i Nordisk ministerråd Dagfinn Høybråten saman med fiskeriministrane frå Ecuador og Indonesia på Det internasjonale symposiet mot fiskerikriminalitet i september 2017

Foto: Nærings- og fiskeridepartementet

ket, Tolldirektoratet, Arbeidstilsynet og Skattedirektoratet. Nettverket lagar oppdaterte, tverretatte analysar om ulovleg uttak av fisk frå havet og annan kriminalitet i fiskeriverdikjeda, som til dømes ulovleg kapitalflyt som stammar frå omsetning av ulovleg fanga fisk. Gjennom bistandsprosjekt med INTERPOL og UNODC bistår FFA og utviklingsland med å handtere fiskerikriminalitet og koordinere ein felles innsats mot denne aktiviteten.

Fiskerikriminalitet inneber ofte grov økonomisk kriminalitet, og for å nedkjempe dette må ein følge pengestraumane. Fiskeridirektoratet, Økokrim, Skattedirektoratet og Tolldirektoratet har dei siste åra utvikla gode rutinar og styrka samarbeidet, mellom anna gjennom arbeidet i FFA. Fisk er ei global handelsvare, og kunnskap om kva ruter som blir nytta og på kva måte den ulovlege fisken blir transportert, vil gje oss eit meir heilskapleg bilete av aktørane som er involverte.

UNODC

FNs program for narkotika og kriminalitet (UNODC) i Wien er den globale arenaen for å førebyggje og nedkjempe kriminalitet. Dei siste åra har organisasjonen auka merksemda om fiskerikriminalitet. Fiskerikriminalitet er ein del av organisasjonen sitt program mot miljøkriminalitet. FN sin kriminalitetskommisjon, som er det styrande organet for UNODC, har òg etablert ei ekspertgruppe om organisert kriminalitet på havet. Desse tiltaka er viktige bidrag til arbeidet mot fiskerirelatert kriminalitet i framtida.

Noreg tek aktiv del i dette arbeidet og bidreg også økonomisk. I november 2016 inngjekk Noreg ei fireårig avtale med UNODC for å kjempe mot transnasjonal organisert fiskerikriminalitet. Avtalen er ein del av Fisk for utvikling-programmet og vil hjelpe utviklingsland med å oppdatere lovgjevinga og bidra til kompetanse- og kapasitetsbygging hos politiet, kontroll- og påtalestyresmakterne.

INTERPOL

INTERPOL er verdas største internasjonale politiorganisasjon og bidreg med koordinering og bistand til land ved grenseoverskridande operasjonar. Dei har ei permanent fiskerikriminalitetsarbeidsgruppe som arbeider med deling av etterretningsopplysningar, operasjonar mot ulovlege aktivitetar og kapasitetsbygging. Noreg har bidrege med analyseverktøy og sporingsanalysar til denne gruppa.

Det første INTERPOL-programmet mot fiskerikriminalitet vart offisielt lansert i Lyon i februar i 2013, og norsk politi og forvaltning deltok saman med representantar frå 62 andre statar. Det andre INTERPOL-programmet, som handlar om bistand til utviklingsland i kampen mot fiskerikriminalitet, starta i april 2014. Noreg tek aktivt del i og har gjeve finansielle bidrag til begge programma.

ILO

Den internasjonale arbeidsorganisasjonen (ILO) har ansvar for ein konvensjon mot tvangsarbeid og ein om arbeid i fiskerisektoren, og arbeider mot tvangsarbeid i fiskerinæringa i samarbeid med INTERPOL og UNODC. Noreg ratifiserte ILO konvensjonen om arbeidsvilkår i fiskerisektoren i januar 2016. Denne skal sikre at arbeidstakarar i fiskerisektoren får betre arbeidsmiljø og helse til sjøs, og kan bidra til å minske risikoen for tvangs- og barnarbeid. Konvensjonen har blitt ratifisert av ti land og tredde i kraft i november 2017.

NA-FIG

I 2015 vart Nord-atlantisk fiskerietterretning (NA-FIG) oppretta for å kartlegge økonomisk kriminalitet i fiskeindustrien i Nord-Atlanteren. NA-FIG er ei regional tverretatteleg gruppe knytte til OECD og er samansett av representantar frå medlemslanda sine fiskeri-, toll- og skattestyresmakter. I 2016 fekk NA-FIG tildelt finansiell støtte frå Nordisk Ministerråd til eit prosjekt som har til hensikt å stimulere til tverretatteleg samarbeid mot fiskerikriminalitet, både i og mellom dei nordiske landa (sjå boks 2.2).

2.5 Anna internasjonalt fiskerisamarbeid

Fisk er mat

Tilgang til mat er ein viktig menneskerett. Fattigdom, matmangel og svolt er uløseleg knytte saman. Det blir også reflektert i FN sin nye berekraftsstrategi «Transforming our world: The 2030 Agenda for Sustainable Development» vedtatt av FN si Generalforsamling haustsesjonen 2016. Generalforsamlinga peikar på at global matsikkerheit er den mest krevjande utfordringa i samband med befolkningsveksten. Verdas matvareorganisasjon FAO har anslått at innan 2050 vil behovet for mat i verda vore auka med 100 prosent.

Potensialet for produksjon frå havet er undervurdert og underutnytta. Difor har Noreg lagt særleg vekt på fisk som mat i alle relevante globale fora dei seinare åra. Dette har vore eit langsiktig strategisk arbeid som smått om senn byrja å gjeve resultat.

Utfordringa har vore å få etablert den politiske erkjenninga av at auka produksjon av fisk er eit viktig bidrag i arbeidet for å fjerne svolt. Det har også vore eit mål å få fram kunnskap om verdien av marin mat i ein sunn diett.

Som global hovudaktør innan sjømat er det òg i norsk sjømatnæring si interesse at etterspørselen etter fisk aukar.

Deklarasjonen frå FNs konferanse om berekraftig utvikling i Rio de Janeiro i 2012 (Rio+20) understreka den grunnleggjande retten til mat og fiskeri og akvakultur si viktige rolle i arbeidet for betre matsikkerheit³ og ernæring. Dette var ein milepæl i arbeidet med å anerkjenne fisken si rolle i global matforsyning som kom på plass etter iherdig innsats frå alle involverte norske myndighetsorgan og fagetatar.

Etter norsk initiativ behandla FN sin komité for global matsikkerheit (CFS) hausten 2014 for første gong mat frå havet som eit eige tema. CFS fatta då eit vedtak kor dei sentrale elementa var:

- Fisken sitt bidrag til matsikkerheit og ernæring.
- Fisken må takast med når ernærings- og matpolitikken blir utforma.
- Matsikkerheit og ernæringsomsyn må integrerast i strategiar og politikk innan fiskeri og akvakultur.

Rio+20 erklæringa og vedtaket frå CFS dannar grunnfjellet og er plattformen for Nærings- og fiskeridepartementet si innsats for å fremje forståinga for kva fisk har å seie for matsikkerheit og ernæring.

Frå norsk side har ein auka merksemda om matsvinn. Det hjelper lite å produsere meir mat om den ikkje når fram til forbrukarane eller er bederva på marknadsplassen. FAO har berekna at 35 prosent av all fisk som blir fiska og oppdretta går tapt. Det utgjer om lag 50 millionar tonn mat.

I FAO sin fiskerikomité (COFI) sin sesjon i juli 2016 vart det etter norsk initiativ vedtatt å utvikle ein praktisk retta handlingsplan og manual for å redusere tap av mat innanfor fiske. Noreg delfi-

nansierer dette arbeidet. Denne prosessen har halde fram i 2017 og fortsetter også i 2018.

I tillegg organiserte Nærings- og fiskeridepartementet side-arrangementet «Food from the Ocean» under FN sin havkonferanse som vart arrangert i juni 2017.

FN har i resolusjon gjeve WHO og FAO i oppdrag å leia arbeidet med FN sitt ernæringstiår «Decade of Action on Nutrition 2016 – 2025». Det er oppfølging av WHO og FAOs andre internasjonale ernæringskonferanse og FNs berekraftsmål. «Berekraftige og robuste matsystem for sunt kosthald» er eit av handlingsområda. For å rette merksemd mot havet som matfat under FN sitt ernæringstiår har Nærings- og fiskeridepartementet eit globalt handlingsnettverk for berekraftig mat frå hav og innlandsvatn for matsikkerheit og ernæring under utvikling.

I forbindelse med COFI møtet i Roma i juli 2018 vil Noreg stå for fleire arrangement som held merksemda på at «fisk er mat» oppe. Det vil også være eit arbeidsmål at den faglege utforminga av FN sitt marine forskingstiår også omfatte «fisk er mat»-fagområda.

Samstundes bidreg Noreg, gjennom utviklingssamarbeid, med å hjelpe fram auka produksjon av fisk i andre delar av verda, mellom anna ved å bruke norsk forvaltning som eit eksempel på korleis andre land kan auke produksjonen av sjømat. Norsk fiskeri- og havbruksnæring bidreg også direkte med mat.

Utviklingssamarbeid

Norsk havressursforvaltning nyt stor respekt internasjonalt og har spelt ei sentral rolle i utforminga av internasjonale fiskeriregelverk, inkludert avtalar om botnfiske, hamnestatskontroll, utkast og bifangst. Noreg får difor mange førespurnader frå utviklingsland om å bidra til å utvikle deira fiskeri- og havbruksnæring.

Det er Utanriksdepartementet som har forvaltningsansvaret for norsk fiskeribistand – både geografisk og tematisk. Fisk for utvikling-programmet vart lansert i 2015 for å auke effekten av bistand knytt til berekraftig bruk av levende marine ressursar. Regjeringa etablerte programmet for å møte den store etterspørselen etter kunnskap og forvaltningserfaring knytt til marine ressursar og hav.

Fiskeribistanden følgjer dei same føringane som gjeld for norsk bistand generelt og omfattar samarbeid på ei rekkje område, inkludert: fiskeripolitikk, administrasjon, lovgjeving, regelverk, forskning, ressurskartlegging og overvaking, forbe-

³ FN definerer matsikkerheit slik: "Matsikkerheit eksisterer når alle menneske til kvar ei tid har fysisk og økonomisk tilgang til nok og trygg mat for eit fullgodt kosthald, som møter deira ernæringsmessige behov og preferansar, og som danner grunnlag for eit aktivt liv med god helse".

Figur 2.9 Forskingsfartøyet Dr. Fritjof Nansen har vore eit viktig verktøy for estimering av fiskeribestandar i utviklingsland

Foto: Havforskningsinstituttet

tring av teknologi, samt arbeid mot UUU-fiske og fiskerikriminalitet. Kapasitetsbygging er eit gjennomgåande tema i all bistand på området. Utover EAF Nansen-programmet (sjå boks 2.3) er samarbeidstiltak på fiskeriområdet i hovudsak basert på etterspørsel etter norsk ekspertise.

For å følgje opp ynskjer og oppmodingar frå utviklingsland trekkjer Utanriksdepartementet og Direktoratet for utviklingssamarbeid (Norad) på norsk fiskerifagleg kompetanse. Samarbeid mellom fagfolk i søsterinstitusjonar i utviklingsland og i Noreg har vist seg å fungere særskilt bra. Slikt institusjonelt samarbeid fremjar fagleg kompetanse og kapasitetsbygging. Norad byggjer si eiga rådgjeving på norsk fiskerikompetanse sett i samanheng med forholda i utviklingsland, og har ein rammeavtale med Havforskningsinstituttet, som igjen trekkjer veksler på andre sentrale forskings- og forvaltningsinstitusjonar på fiskeriområdet: Fiskeridirektoratet, Mattilsynet og Veterinærinstituttet.

Norsk fiskeriforvaltning og fiskeriforskning har frå midt på 1990-talet bygd opp rammeverket for fiskeriforvaltninga (lovverket) og gjeve forvaltningsstønad gjennom langsiktige program i Namibia, Sør-Afrika og Vietnam. I tillegg har det vore bistandsprosjekt innanfor fiskeriforvaltning og fiskeriforskning i mellom anna Kina, Indonesia, India, Sri Lanka, Mosambik, Tanzania og Angola. Norsk fiskeribistand støttar også regionale program og fiskeriforvaltningsmekanismer som baserer seg på norsk erfaring.

Eit nytt samarbeidsprosjekt for utviklinga av fiskeriforvaltninga i Sri Lanka blei oppretta i januar 2017. Prosjektet kom i stand etter ynskje frå begge land og skal vare ut 2019. Nærings- og Fiskeridepartementet har inngått ein tosidig samarbeidsavtale med fiskeristyresmaktene i Sri Lanka, og vil vere rådgjevar i utviklinga av ein ny nasjonal politikk for fiskeri- og akvakultursektoren i landet. Prosjektet blir regulert av ein bistandsfinansiert institusjonell avtale.

Boks 2.3 EAF Nansen-programmet

Nansen-programmet har vore ein hjørnestein i norsk fiskeriutviklingssamarbeid heilt sidan 1970-talet. Programmet er tufta på ein avtale inngått med FNs matvareorganisasjon (FAO) om at Noreg skulle stille til disposisjon og drifte eit fiskeriforskningsfartøy. Skipet, som fører både norsk flagg og FN-flagg, utgjer hovudverktøyet for ressursprogrammet. Sidan 1975 har over 60 land i Afrika, Asia, Mellom-Amerika og Sør-Amerika fått assistanse til kartlegging og overvaking av fiskeressursar, og med opplæring og utdanning. For mange land har slik kartlegging gjeve eit særskilt viktig datagrunnlag for berekraftig fiskeriforvaltning og investeringsplanar i flåte og industri. Ressurskartlegginga frå Nansen-programmet er i mange område dei einaste bestandsoversiktene som eksisterer.

I tråd med moderne krav til fiskeriforvaltning har programmet endra seg og utvikla seg i retning av ei økosystembasert fiskeriforvaltning. Nansen-programmet vart difor i 2007 avløyst av eit nytt program kalla EAF Nansen-programmet (engelsk: Ecosystem Approach to Marine Fisheries Management in Development Countries). EAF Nansen-programmet har følgjande hovudoppgåver:

- Stønad til nasjonal og regional fiskeriforvaltning ved å planlegge og innføre nye forvaltningssystem i samsvar med EAF-prinsipp.
- Økosystemvurderingar og overvaking.
- Kapasitets- og kompetansebygging i nasjonale institusjonar og lokale organisasjonar.

Ansvar for planlegging, økonomi, gjennomføring og rapportering under programmet ligg hos FAO. Havforskningsinstituttet i Noreg er ansvarleg for drifta av forskningsfartøyet og hovudansvarleg for den vitenskaplege delen av programmet. Det første skipet, F/F Dr. Fridtjof Nansen, vart bygd i 1974. Skipet blei erstatta av eit nytt fartøy i 1993. I 2016 vart dette skipet overtatt av Nærings- og Fiskeridepartementet og etter ei omfattande oppussing innlemma i den norske forskingsflåten. Det tredje Dr. Fridtjof Nansen vart bygd i Spania og overteke av Norad i januar 2017. Skipet vart døypt av statsminister Erna Solberg i mars 2017. Etter installering av utstyr og utprøving i norske farvatn, drog skipet på tokt langs vestkysten av Afrika. I 2018 seglar det vidare til Det indiske hav.

Figur 2.10 Det nye fartøyet FF Dr. Fridtjof Nansen

Foto: Havforskningsinstituttet

Anna tosidig fiskerisamarbeid

Norske fiskeristyresmakter har tosidige samarbeidsavtalar med fleire land, såkalla MoUar (Memorandum of Understanding). Avtalane med USA, Canada og India er dei kor det er mest aktivitet.

Basert på MoUane har Noreg årlege møter med fiskeristyresmaktene i USA og Canada. Møta gjev høve til å drøfte saker der det er usemje, samt til å diskutere initiativ og samarbeid i internasjonale forum som FAO, OECD, WTO og i aktuelle RFMOar. I det tosidige forholdet med USA er det særleg spørsmål om UUU-fiske og oppfølging av vedtak i internasjonale forum som FAO og forskningssamarbeid som står sentralt.

Dei siste åra har amerikanske styresmakter innført regelverk som kan påverke andre land sin tilgjenge til marknad for sjømat. Dette er dels motivert av ynskje om å kjempe mot UUU-fiske, dels for å få andre land til å redusere bifangst av sjøpattedyr i kommersielt fiske. Frå norsk side har ein innvendingar mot måten USA har gått fram på i desse sakene.

Noreg og India sitt samarbeid på fiskeriområdet har røter attende til 1952 og vart vitalisert med ein ny MoU i 2010. Samarbeidet omfattar forskning, utstyr og teknologi, fiskeri- og havbruksforvaltning, kvalitet, fiskehelse og miljø, samt samarbeid gjennom globale organisasjonar og prosessar. I det vidare samarbeidet vil det bli lagt særleg vekt på å utvikle marint oppdrett i merdar og overføre norsk teknologi og utstyr.

Det norsk-brasilanske samarbeidet tok fart etter ein felles MoU i 2009. Det brasilianske fiskeridepartementet ynskje eit fagleg samarbeid med Noreg for å utvikle ei kunnskapsbasert og miljømessig berekraftig fiskeri- og akvakulturforvaltning i Brasil. Sidan 2011 har både fiskeriminis-

Figur 2.11 Det årlege møtet med fiskeristyresmaktene i USA ble holdt i Barentsburg på Svalbard i 2017

trane, forskarar og folk frå forvaltninga i dei to landa møttest fleire gonger. Fagleg har samarbeidet vore konsentrert om kunnskapsoverføring og kompetansebygging i fiskeoppdrett, fiskeriforvaltning, havrett, fiskehelse og samarbeid i internasjonale organisasjonar og prosessar, særleg i FAO. Departementsstrukturen i Brasil er no endra, og det er uklart kva som vil skje med dette samarbeidet framover.

3 Fiskeriavtalane for 2018

3.1 Oversikt over avtalane

Med bakgrunn i det havrettslege rammeverket fører norske styresmakter kvart år forhandlingar med andre land om forvaltninga av felles fiske-ressursar. Noreg inngår både tosidige og fleirsidige avtalar om forvaltninga av bestandar vi deler. I tillegg blir det inngått avtalar i dei internasjonale fiskeriforvaltningsorganisasjonane der Noreg deltek.

Figur 3.1 viser dei tre overordna måla som ligg til grunn for Noreg sin medverknad i ulike forhandlingsprosessar og internasjonale ressursforvaltningsfora:

- Å fremje ei berekraftig forvaltning av dei levande marine ressursane, basert på den best tilgjengelege vitskaplege kunnskapen og ei økosystembasert tilnærming.
- Å sikre Noreg ein rettferdig del ved kvotefordeling av felles regulerte bestandar.
- Å sikre tilfredsstillande kontroll og handheving innan dei forvaltningsregima der Noreg tek del.

Tosidige avtalar

Noreg har ført forhandlingar og inngått avtalar for 2018 med Russland, EU, Færøyane og Grønland. Det er òg ført forhandlingar og inngått avtalar med EU, på vegne av Danmark og Sverige, om fiske i Skagerrak og Kattegat, og med EU, på vegne av Sverige, om svensk fiske i Noreg si øko-

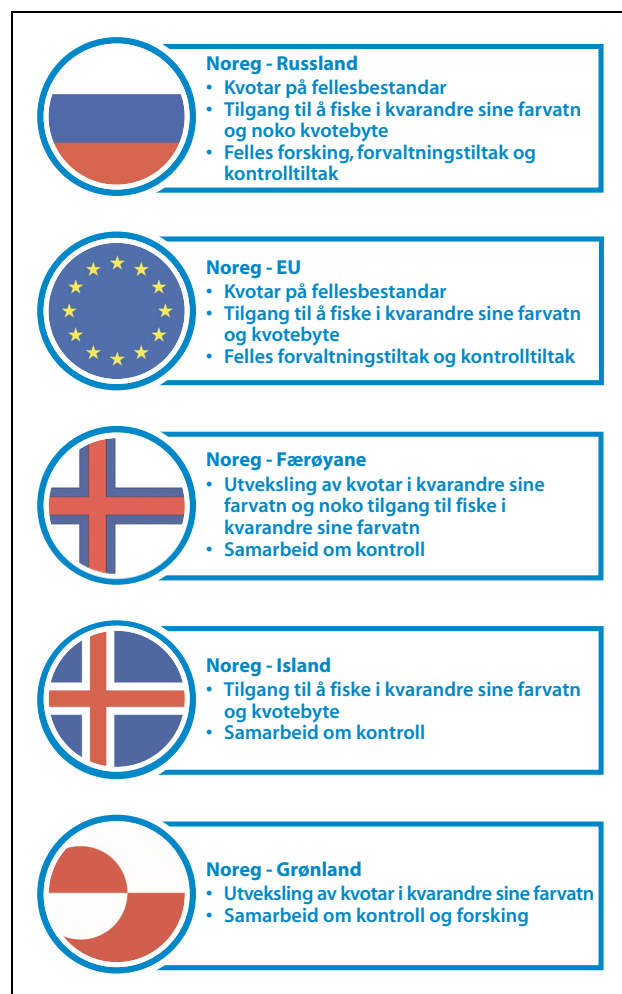

Figur 3.1 Måla for det internasjonale fiskerisamarbeidet

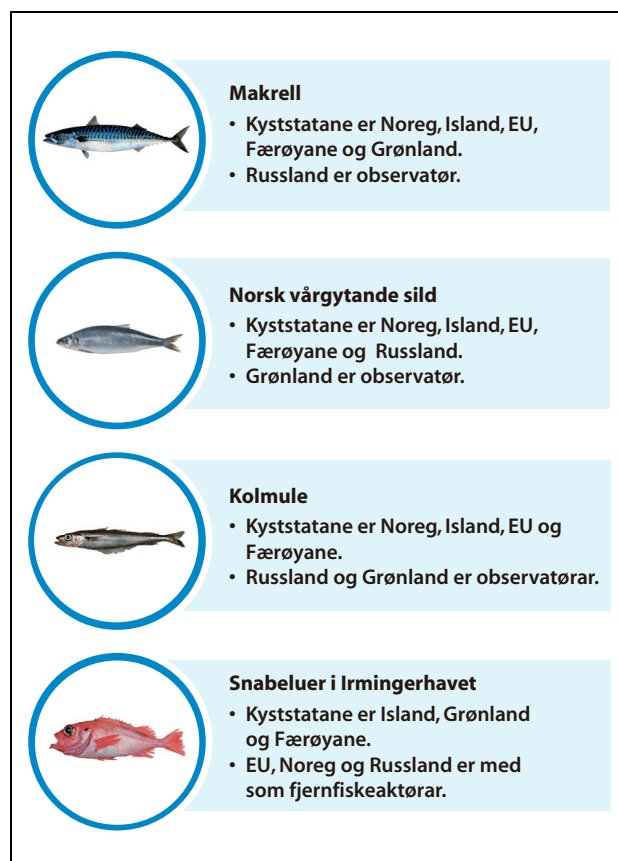
nomiske sone. Noreg har også samarbeidd med Island om kvotebyte og oppfølging av Smottholavtalen. Figur 3.2 gjev ein oversikt over dei tosidige avtalane Noreg inngår.

Kyststatsavtalar og andre fleirsidige avtalar

Forhandlingane om kyststatsavtalane gjeld forvaltning og fordeling. Noreg har teke del i kyststatsforhandlingar om dei store vandrande bestandane makrell, norsk vårgytande sild (nvg-sild) og kolmule for 2018. I tillegg er det forhandla om fleirsidige avtalar om forvaltninga av snabeluer i

Figur 3.2 Oversikt over dei tosidige avtalane Noreg har med andre land

Figur 3.3 Oversikt over kyststatsavtalane der Noreg deltek

Irmingerhavet, Barentshavet og Norskehavet med ulike partar.

Noreg forhandlar òg med Island og Grønland om gjennomføring av trepartsavtalen om regulering av lodde i området mellom Island, Grønland og Jan Mayen.

Internasjonale fiskeriforvaltningsorganisasjonar

FN-avtalen om fiske på det opne hav pålegg kyststatane og statar som fiskar på det opne hav å delta i regionalt samarbeid om forvaltninga av vandrane fiskebestandar. Noreg legg stor vekt på det internasjonale samarbeidet om fiskeriforvaltning og deltek i fleire regionale fiskeriforvaltningsorganisasjonar – dei såkalla RFMOane. I tillegg deltek vi aktivt i nokre globale organisasjonar. Ei oversikt over organisasjonane Noreg deltek i finst i figur 3.4.

Delegasjonane

Når Nærings- og fiskeridepartementet utnemner delegasjonar til dei ulike fiskeriforhandlingane, ligg det ei balansert vurdering til grunn. Det blir

lagt vekt på at partane forhandlingane vedkjem skal vere representerte, at delegasjonen må ha ein handterleg storleik og dessutan forhandlingstaktiske omsyn. Tradisjonelt har delegasjonane hatt representantar frå Nærings- og fiskeridepartementet, Utanriksdepartementet, Fiskeridirektoratet, Havforskningsinstituttet, Noregs Fiskerilag, Norsk Sjømannsforbund, Sjømat Noreg og Noregs Kystfiskerilag. Dei seinare åra har Kommunanes Sentralforbund, Troms og Finnmark statsadvokatembeter, Kystvakta og Sametinget vore medlemmar av delegasjonen til dei tosidige forhandlingane med Russland. Det vert vurdert frå år til år kven forhandlingane er relevante for.

3.2 Tosidige avtalar

3.2.1 Noreg – Russland

Fiskerisamarbeidet mellom Noreg og Russland er formalisert gjennom avtalen av 11. april 1975 om samarbeid innan fiskerinæringa og avtalen av 15. oktober 1976 om gjensidig fiskerisamarbeid. Avtalane regulerer ei gjensidig plikt til samarbeid om praktiske spørsmål innanfor fiskeriforvaltninga og til å gjennomføre konsultasjonar om desse spørsmåla, med særleg vekt på tiltak for å ta vare på bestandane og koordinere fiskerivitskapleg forskning.

Med bakgrunn i avtalane, har Noreg og Russland gjennom Den blanda norsk-russiske fiskerikommisjonen ført årlege forhandlingar om totalkvotar og reguleringstiltak for bestandane vi deler i Barentshavet. Til fellesbestandane reknar vi nordaust-arktisk torsk, nordaust-arktisk hyse, blåkveite, snabeluer og lodde.

Partane fastset totalkvotar og fordeler kvotane mellom Noreg, Russland og tredjeland. Partane avtalar også gjensidig rett til å delta i fisket i kvarandre sine soner og byter kvotar som gjeld både fellesbestandar og nasjonale bestandar. I tillegg omfattar avtalane harmonisering av teknisk regelverk og det vert utarbeidd felles fiskerivitskapleg forskingsprogram.

Noreg og Russland har forvaltningsreglar for torsk, hyse og lodde som legg fast bestandsnivå og tiltaksgrenser som grunnlag for å fastsetje kvotar. I 2016 vart reglane reviderte. Det vart vedteke ny forvaltningsregel på torsk, medan dei gjeldande reglane for hyse og lodde vart vidareført. Alle forvaltningsreglane skal liggje fast i 5 år.

Partane er einige om å forvalte kongekrabbebestanden kvar for seg i sine respektive økono-

Organisasjon	Formål	Medlemmar
 NEAFC Den nordaustatlantiske fiskerikommisjonen	Berekraftig bruk, rasjonell forvaltning og kontroll av marine artar i konvensjonsområdet.	Danmark (på vegne av Færøyane og Grønland), EU, Island, Noreg og Russland.
 NAFO Den nordvestatlantiske fiskerioorganisasjonen	Bidra til langsiktig bevaring, optimal utnytting og rasjonell forvaltning av fiskeressursane i konvensjonsområdet.	12 medlemsland. Fire er kyststatar til konvensjonsområdet: USA, Canada, Frankrike og Danmark.
 SEAFO Den søraustatlantiske fiskerioorganisasjonen	Langsiktig og berekraftig bruk av marine ressursar i søraustatlanteren.	Medlemmar i SEAFO er Angola, Namibia, Sør-Afrika, EU, Noreg, Japan og Sør-Korea.
 CCAMLR Kommisjonen for bevaring av marine levande ressursar i Antarktis	Bevare dei levande marine ressursane i Antarktis. Det omfattar rasjonell utnytting.	24 statar pluss EU er medlemmar, i tillegg til 11 tiltredande statar.
 ICCAT Den internasjonale kommisjonen for bevaring av atlantisk tunfisk	Bevare og forvalte tunfisk og tunfiskliknande artar i Atlanterhavet og Middelhavet.	52 partar (medrekna EU som ein part).
 NAMMCO Den nordatlantiske sjøpattedyrkommisjonen	Samarbeid om forskning, bevaring og forvaltning av sjøpattedyr i Nord-Atlanteren.	Noreg, Grønland, Færøyane og Island er medlemmar. Danmark, Russland, Canada og Japan er observatørar.
 IWC Den internasjonale kvalfangstkommisjonen	Verne kvalbestandar mot overbeskatning og sørge for utvikling i kvalfangstnæringa, basert på vitenskapleg grunnlag.	87 partar.

Figur 3.4 Oversikt over internasjonale fiskeriforvaltningsorganisasjonar som Noreg deltek i

miske soner, men drøftar resultata frå felles forskingsinnsats om krabben på dei årlege sesjonane. Partane er einige om at snøkrabben er ein sedentær art underlagt høvesvis norsk og russisk sokkeljurisdiksjon, og at eit uttrykkelig samtykke frå kyststaten er nødvendig for å kunne drive fiske på arten.

Det er semje mellom dei to landa om ei fast prosentvis fordeling av fellesbestandane. Etter at det er fastsett kvote til tredjeland blir kvotane for nordaust-arktisk torsk og nordaust-arktisk hyse fordelte med 50 prosent til kvar av partane Russland og Noreg. Loddekvoten er fordelt med 60 prosent til Noreg og 40 prosent til Russland. Kvoten for blåkveite er fordelt med 51 prosent til Noreg, 45 prosent til Russland og 4 prosent til tredjeland for fiske i fiskevernsona ved Svalbard. I 2014 vart Noreg og Russland også einige om fordelinga av snabeluerbestanden. Etter dette er snabeluerkvoten fordelt med 72 prosent til Noreg, 18 prosent til Russland og 10 prosent til tredjeland.

Dei siste åra er det lagt stor vekt på å utvikle felles tekniske reguleringsiltak for fisket i Barentshavet og Norskehavet. Tiltaka er basert på vitenskaplege analysar. Det er også utvikla ein felles metodikk for å analysere det totale uttaket av torsk og hyse i Barentshavet.

2018-avtalen

Kvoteavtalen for 2018 mellom Noreg og Russland vart underskrive i Kazan 12. oktober 2017, på den 47. sesjon til Den blanda norsk-russiske fiskerikommisjonen. Den avtalte totalkvoten for fellesbestandane og fordelinga mellom Noreg, Russland og tredjeland er ført opp i tabell 3.1. Tabellane 3.2 og 3.3 på neste side viser ei oversikt over norske kvotar i russisk økonomisk sone og russiske kvotar i norsk økonomisk sone.

Torskebestanden er framleis på eit høgt nivå. På bakgrunn av det stabile kvotenivået som har vore i perioden 2013–2017, vart partane einige om ei gradvis implementering av stabilitetselementet i den nye forvaltningsregelen som blei vedteken i 2016.

Partane vart einige om ei totalkvote for nordaust-arktisk torsk på 775 000 tonn i 2018. Totalkvoten er fordelt mellom Noreg, Russland og tredjeland etter same mønster som tidlegare år. Dette er ein nedgang på 115 000 tonn frå fjorårets kvote. Den norske kvoten for 2018 er 350 159 tonn, inkludert 21 000 tonn kysttorsk og kvote avsett til forskning.

Figur 3.5 Delegasjonsleiarane Ilja Vasiljevitsj Sjestakov og Arne Benjaminsen ved underskrivinga av den norsk-russiske fiskerieravtalen for 2018

Foto: Nærings- og fiskeridepartementet

For nordaust-arktisk hyse har Noreg og Russland avtalt ei totalkvote på 202 305 tonn. Dette er ein nedgang på 30 695 tonn frå 2017. Den norske hysekvoten er med dette 99 230 tonn, inkludert kvoten avsett til forskning.

Noreg og Russland vedtok også å vidareføre kvotefleksibilitet mellom år i fisket etter torsk og hyse. Vedtaket inneber at partane kan overføre inntil 10 prosent av kvoten til neste år, eller fiske inntil 10 prosent av neste års kvote på forskot.

Noreg har tradisjonelt gjeve Russland tilgang til å fiske store delar av torske- og hysekvotane sine i vår økonomiske sone. Dette er både fordi fisken er større lenger vest og fordi ei vestleg fordeling av fisket gjer kontrollen enklare. Av omsyn til balansen i kvoteavtalen, er Noreg og Russland òg for 2018 einige om like høve til å fiske torsk og hyse i sonene til kvarandre. Avtalen for 2018 gjev mellom anna partane rett til å fiske inntil 200 000 tonn torsk i kvarandre sine soner.

Totalkvoten for blåkveite er 27 000 tonn i 2018. Det er ein auke på 3 000 tonn frå 2017.

For første gong sidan 2015 vart det opna for eit kommersielt loddefiske i 2018. I tråd med forvaltningsregelen vart loddekvoten fastsett til 205 000 tonn, som er det høgaste kvoten sidan 2012.

Det er fastsett ein totalkvote for snabeluer på 32 658 tonn for 2018. Det er ein auke på 2 658 tonn frå 2017.

Partane vart einige om betre vilkår for gjennomføring av fiskeriforskingstokt i kvarandre sine soner, noko som vil gje betre kartlegging av fiskebestandane i åra framover.

Tabell 3.1 Fastsette kvotar¹ for fellesbestandane i Barentshavet i 2018 (tonn)

Fiskeslag	TAC	Kvotar til Noreg	Kvotar til Russland	Kvotar til tredjeland
Nordaut-arktisk torsk ²	775 000	329 159	338 159	107 682
Nordaut-arktisk hyse	202 305	99 230	90 230	12 845
Lodde	205 000	122 500	82 500	
Blåkveite	27 000	13 755	12 225	1020
Snabeluer	32 658	21 514	7 878	3 266

¹ Kvotar etter det er utført kvotebytte med andre land.

² Inklusive forskingsfangst, eksklusive norsk kysttorsk.

Tabell 3.2 Norske kvotar i russisk økonomisk sone i 2018 (tonn)

Fiskeslag	Kvotar
Torsk	200 000
Hyse	47 000
Lodde	120 000
Blåkveite	13 005
Snabeluer	21 514
Reker	4 000
Grønlandssel	7 000
Steinbit	2 500
Flyndre	200
Andre artar	500

Tabell 3.3 Russiske kvotar i norske havområde i 2017 (tonn)

Fiskeslag	Kvotar
Torsk	200 000
Hyse	47 000
Lodde	80 000
Blåkveite	11 475
Sei	12 000
Steinbit	5 000
Uer og snabeluer	7 878
Kolmule	24 157
Norsk vårgytande sild	55 767
Andre artar	2 500

Kontrollamarbeid

Noreg og Russland har sidan starten av 1990-talet gradvis utvida fiskerisamarbeidet til å omfatte forvaltnings- og kontrollspørsmål. I 1993 vart Det permanente utval for forvaltnings- og kontrollspørsmål på fiskerisektoren (DPU) etablert under Den blanda norsk-russiske fiskerikommisjonen. DPU er eit samarbeid mellom dei utøvande fiskeristyresmaktene i begge land. I dag samarbeider kontrollstyresmaktene i dei to landa tett og utvekslar informasjon om fangst- og landingsdata. Dette inkluderer fast utveksling av informasjon om omlasting til havs og landingar i tredjelands hamner av fisk som høyrer til fellesbestandar i Barentshavet og Norskehavet.

Noreg og Russland er einige om å halde fram med samarbeidet om inspeksjonar av fiskefartøy både i NEAFC sitt reguleringsområde og i

Barentshavet. Begge landa gjev difor inspektørar høve til å vere på den andre parten sine fartøy for å observere under inspeksjonane.

Noreg og Russland er òg einige om å vidareføre arbeidet i analysegruppa, som er samansett av representantar frå Fiskeridirektoratet, Kystvakta, Det føderale fiskeribyrået si territoriale avdeling for Barentshavet og Kvitsjøen og Russlands sikkerheitsstyresmakt (FSB) si grenseavdeling i Murmansk fylke. Analysegruppa samkøyrer informasjon på fartøynivå både for norske og russiske fartøy, og har vore sentral i arbeidet mot ulovleg fiske i Barentshavet, som var eit stort problem fram til midten av 2000-talet. Det er i åra 2009–2017 ikkje avdekt ulovleg overfiske av torsk og hyse i Barentshavet og Norskehavet.

Ulike grupper i Fiskerikommisjonen har dei siste åra arbeidd med å harmonisere det tekniske

regelverket for fisket i Barentshavet og Norskehavet, samt med spørsmål knytt til utkast av fisk. På den 47. sesjonen vart partane einige om at DPU i begge land skal publisere beskrivingar av sine respektive nasjonale regelverk om utkast på sine offisielle nettsider.

Partane vart også einige om at arbeidet med å lage felles retningslinjer for korleis inspeksjon av fiskefartøy i Barentshavet og Norskehavet skal gå føre seg, foreløpig skal verte stansa, då skilnader i partane sine nasjonale lovverk gjer at ein ikkje har klart å gjennomføre denne oppgåva.

3.2.2 Noreg – EU

Fisket i Nordsjøen, Barentshavet, vest av Dei britiske øyane og ved Grønland

Strukturen i avtalane

På grunnlag av rammeavtalen med EU om fiskeri har Noreg frå 1978 og fram til i dag inngått årlege kvoteavtalar om Noreg og EU sitt fiske i Nordsjøen, Noreg sitt fiske vest av Dei britiske øyane og EU sitt fiske i Noreg si økonomiske sone i Barentshavet. Noreg blir òg tildelt kvotar frå EU i grønlandske farvatn. Avtalen inneheld føresegnar om forvaltning av felles fiskebestandar og gjensidig løyve til å fiske i den andre parten si fiskerisone. Partane har såleis eit felles ansvar for å forvalte fiskeressursane i Nordsjøen.

Eit anna element i kvoteavtalen er byte av kvotar på dei eksklusive bestandane og på enkelte bestandar i Nordsjøen og vest av Dei britiske øyane. I denne utvekslinga av kvotar skal det vere balanse i dei gjensidige tildelingane.

Nivået og omfanget av kvotebyttet har tradisjonelt sett vore ei vidareføring av tidlegare fiske-mønster hos partane, men nivået er òg avhengig av variasjonar i storleiken på dei ulike bestandane. Dei seinare åra har det utvikla seg ein situasjon der torskeknoten Noreg tilbyr EU har vore høg, og EU har ikkje kunne kompensert heile tilbodet med kvotar til Noreg. Dette gjer at Noreg i 2018 har halde tilbake rundt 12 500 tonn torsk.

Etablering av forvaltningsplanar og betring av skattleggingsmønsteret

Noreg er i ein kontinuerleg prosess med EU i spørsmålet om langsiktige tiltak i forvaltninga av viktige kommersielle fiskebestandar i Nordsjøen. Sjølv om vi ikkje gjer alt likt, har Noreg og EU eit godt og tett samarbeid på fiskeriforvaltningsområdet.

Noreg og EU har forvaltningsplanar for fellesbestandane i Nordsjøen som skal ta seg av omsynet til ei forsvarleg forvaltning og bidra til føreseielege rammer. Desse planane er eit viktig verk-tøy for forvaltarane. På grunn av interne avgjersle-prosessar i EU har det vore utfordrande å revidere desse planane. Noreg og EU skal møtast i 2018 for å konsultere om nye planar.

I arbeidet med å forbetre skattleggingsmønsteret i Nordsjøen, har utkast av fisk vore ei utfordring. EU har til no praktisert eit utkastpåbod, medan utkast av fisk er forbode i Noreg.

Gjennom forvaltningssamarbeidet med EU har vi etter kvart vorte einige om tiltak for å redusere utkast, mellom anna har EU innført forbod mot utsortering (high-grading). Noreg og EU har også kvar sine system for stenging og opning av fiskefelt for å verne yngel og småfisk.

EU har vedteke ein reform av sin felles fiskeripolitikk som mellom anna inneber forbod mot utkast av fisk. Sjølv om reformvedtaket inneheld fleire unntak er det eit viktig steg i riktig retning. Forbodet har vorte implementert stegvis og vil vere ferdig i 2019.

Internt i EU er vedtak av forvaltningsplanar no ein del av medraderettsprosedyrane med Parlamentet. I tillegg blir fleire avgjersler no gjenstand for regionale prosedyrar. Dette kan bli ei utfordring i vårt samarbeid om forvaltningsplanar for fellesbestandane.

Kontroll

Arbeidet for skjerpa kontroll og overvaking av ressursuttaket er ei viktig oppgåve. Dette skjer til dømes ved å utveksle fangststatistikk og landingsdata, inklusiv fiskeriaktivitet frå tredjeland, ved å utveksle observatørar som kontrollerer og overvaker, og ved satellittsporing av fiskefartøy. I tillegg til satellittsporing er elektronisk fangstraportering viktig i samband med kontroll. Noreg og EU har ein avtale om elektronisk utveksling av fangst- og aktivitetsdata ved fiske i kvarandre sine soner. Det blir lagt særleg stor vekt på kampen mot ulovleg, urapportert og uregulert fiske (UUU-fiske). Noreg og EU er einige om å halde fram med samarbeidet om kontroll, og nytt for 2018 er at partane er einige om å opprette ei arbeidsgruppe for kontroll av nordsjøbestandar.

2018-avtalen

Noreg og EU underteikna 1. desember 2017 ein kvoteavtale for 2018. Kvotane er noko endra saman-

Tabell 3.4 Kvotar for felles forvalta bestandar i Nordsjøen i 2018 (tonn)

Fiskeslag	TAC	Kvotar til Noreg	Kvotar til EU
Torsk	43 156	7 337	35 819
Hyse	41 767	9 306	32 461
Sei	105 793	55 262	50 531
Kviting	22 057	1 406	20 651
Raudspette	112 643	7 885	104 758
Nordsjøsild	600 588	174 171	426 417

Tala inkluderer overføring av 300 tonn hyse og 800 tonn kviting frå Noreg til EU og 250 tonn sei frå EU til Noreg.

Tabell 3.5 Byte av kvotar mellom Noreg og EU i Nordsjøen og vest av Dei britiske øyane (tonn)

Fiskeslag	Kvotar til Noreg i EU-sona	Kvotar til EU i norsk sone
Augepål	15 000	
Sei	640	
Blålange	150	
Lange	7 500	1 350
Brosme	2 923	170
Brisling	10 000	
Blåkveite	1 100	
Kombinert kvote	250	
Reker		211
Hestmakrell	2 550	
Andre artar	5 750	10 000
Tunge	10	
Breiflabb		1 700
Sjøkreps		800
Kolmule	110 000	

Tabell 3.6 Kvotar til EU på eksklusive norske bestandar nord for 62°N i 2018 (tonn)

Fiskeslag	Kvotar
Norsk-arktisk torsk	23 008
Norsk-arktisk hyse	1 200
Sei	2 550
Blåkveite (bifangst)	50
Anna (bifangst)	350

Tabell 3.7 Kvotar til Noreg frå EU i Grønland si sone i 2018 (tonn)

Fiskeslag	Kvotar
Reker	1 500
Blåkveite	1 150
Uer	628
Skolest og isgalt	80
Lodde ¹	16 016

¹ Loddekvoten kan fiskast på Island.

likna med 2017. Kvotane for torsk, sei, hyse, kviting og sild er auka, medan kvoten for raudspette er minka. Byteavtalen vart balansert. For Noreg er det kvotane på sei, sild og torsk som er viktigast. Sjø tabell 3.4 for ei oversikt over kvotane for dei felles forvalta bestandane i Nordsjøen i 2018. Tabellane 3.5–3.7 viser byte av kvotar mellom Noreg og EU, kvotar til EU på norske bestandar nord for 62°N og kvotar til Noreg frå EU i Grønland si sone.

Fisket i Skagerrak/Kattegat

EU forhandlar om fiske i Skagerrak på vegne av Danmark og Sverige.

Avtalen fastset totalkvotar og fordelinga av desse for bestandane torsk, hyse, kviting, raudspette, sild, brisling og reker. Det norske fisket utgjer ein liten del av det totale fisket, og silde- og rekefisket er av størst interesse for norske fiskarar. EU (Danmark og Sverige) har størstedelen av dei enkelte kvotane.

Noreg og EU vart 1. desember 2017 einige om reguleringane for fisket i Skagerrak og Kattegat i 2018. Tabell 3.8 viser fordelinga av kvotane.

Tabell 3.8 Kvotar i Skagerrak og Kattegat i 2018 (tonn)

Fiskeslag	TAC	Kvotar til Noreg	Kvotar til EU
Torsk	7 995	259	7 736
Hyse	2 569	108	2 461
Kviting	1 050	19	1 031
Raudspette	15 343	307	15 036
Reker	7 333	3 417	3 916
Sild	48 427	6 459	41 968
Brisling	26 624	1 997	24 627

Det er fastsett ein bifangstkvote på totalt 6 659 tonn nordsjøsild i industritrålfisket og i brislingfisket i Skagerrak/Kattegat i 2018. Norske fiskarar kan i 2018 fiske inntil 50 prosent av den norske skagerrakkvoten på sild i norsk sone av Nordsjøen.

Dei årlege avtalane om fisket i Skagerrak/Kattegat har tidlegare bygd på trepartsavtalen av 1966 mellom Noreg, Danmark og Sverige. Ifølgje denne avtalen var farvatnet utanfor 4 nautiske mil å sjå på som opne hav. I dag har landa territorialfarvatn på 12 nautiske mil og økonomisk sone utanfor det. Det finst såleis ikkje opne hav i Skagerrak. Med sikte på å endre rammeverket, slik at det vart i tråd med moderne havrett, starta Noreg difor ein prosess som etter kvart resulterte i at Noreg sa opp Skagerrak-avtalen i 2009. Overeinskomsten tok slutt 7. august 2012. Ein ny avtale om norsk, dansk og svensk fiske i Skagerrak vart endeleg signert 15. januar 2015.

Sverige

Utvidinga av norsk fiskerijurisdiksjon i 1977 fekk også noko å seie for svenske fiskarar som hadde hatt eit tradisjonelt fiske i Nordsjøen i område som etter 1977 inngjekk i Noregs økonomiske sone. Desse fiskarane hadde ikkje alternativt driftsgrunnlag langs svenskekysten. Dette var bakgrunnen for at Noreg tilbød Sverige ein nabolandsavtale om fiskeri, som sikra svenske fiskarar retten til å halde fram med fisket i norsk sone i Nordsjøen. Svenske fiskarar får tildelt kvotar på torsk, hyse, kviting, lyr, sei, sild, makrell, reker og industrifisk. Strukturen i avtalen med Sverige har vore stabil, og det har såleis ikkje blitt opna for nye fiskeri.

Kvoteavtalen om svensk fiske i den norske delen av Nordsjøen i 2018 vart underskriven av Noreg og EU 1. desember 2017. Sjå tabell 3.9 for ei oversikt over kvotane. Kvotane er med nokre få små endringar ei vidareføring av nivået frå 2017.

3.2.3 Noreg – Færøyane

Noreg og Færøyane vart 4. desember 2017 einige om ein tosidig avtale om fiskerisamarbeid og kvotebyte for 2018. Avtalen byggjer på ein rammeavtale frå 1979 om gjensidige fiskerettar. Strukturen i byttet går grovt sett ut på at Færøyane får torsk, sei og hyse i Barentshavet, medan Noreg får botnfisk og makrell av Færøyane. I tillegg får Noreg fiske delar av sin kolmulekvote i færøysk fiskerisone mot at Færøyane får fiske noko torsk og hyse som dei har bytt til seg frå Russland i norske farvatn.

Tabell 3.9 Kvotar til Sverige i norske farvatn i 2018 (tonn)¹

Norsk økonomisk sone sør for 62°N	Kvotar
Torsk	382
Hyse	707
Sei	880
Lyr og kviting	190
Reker	123
Sild	1 239
Makrell	354
Industrifisk (øyepål, kolmule, tobis)	800

¹ Andre fiskeslag skal vere på eit tradisjonelt nivå.

Norske fiskarar får ein kvote for 2018 på 2 200 tonn lange/blålange, 1 801 tonn brosme, 150 tonn sei, 800 tonn andre artar som bifangst, samt 5 979 tonn makrell. Makrellkvoten kan også fiskast i Noreg si økonomiske sone eller på det opne hav. I tillegg kan norske fartøy fiske 32 640 tonn kolmule av Noregs kolmulekvote i færøysk fiskerisone. Færøyane får ein kvote på 4 610 tonn torsk, 1 075 tonn hyse, 500 tonn sei og 200 tonn andre artar i norsk økonomisk sone. Av kvotar som dei har fått gjennom byteavtalen med Russland, kan Færøyane i tillegg fiske opp til 3 755 tonn torsk og 325 tonn hyse i norske farvatn.

3.2.4 Noreg – Grønland

Noreg og Grønland vart 13. desember 2017 einige om ein tosidig avtale om gjensidige fiskekvotar for 2018. Avtalen byggjer på ein rammeavtale frå 1992. Samarbeidet på fiskeriområdet med Grønland fungerer godt, og omfattar også kontrollsamarbeid og forskningssamarbeid. For norske fiskarar er kvotane på dei kommersielt viktige artane blåkveite, uer og torsk av størst verdi. I tillegg til desse kvotane får Noreg mellom anna reker, blåkveite og uer frå EU i grønlandske farvatn.

Grønlandske fiskarar kan fiske følgjande kvanta i norske jurisdiksjonsområde i 2018: 4 000 tonn nordaust-arktisk torsk, 900 tonn nordaust-arktisk hyse, 500 tonn norsk-arktisk sei og inntil 300 tonn andre artar som bifangst (uer og blåkveite). Som ein del av avtalen kan grønlandske fiskarar ta delar av dei torske- og hysekvotane som Grønland er tildelt av Russland i Noreg si

økonomiske sone nord for 62°N, under føresetnad av at Russland godtek ei slik ordning.

I avtalen forpliktar Grønland seg til å avgrense det totale fisket sitt i Barentshavet til dei artane og kvotane dei har fått tildelt i avtalane med Noreg og Russland, utan omsyn til om fisket skjer i eller utanfor Noreg og Russland sitt jurisdiksjonsområde.

Dei norske kvotane i Grønlands økonomiske sone er noko endra frå 2017 til 2018.

I 2018 kan Noreg fiske følgjande kvanta i Grønland si sone:

- Ved Vest-Grønland: 900 tonn blåkveite. Ved fiske etter blåkveite ved Vest-Grønland kan trålfisket berre skje sør for 64°30'N.
- Ved Aust-Grønland: 400 tonn blåkveite, 1 000 tonn uer fiska med botntrål/line, 340 tonn brosme, 100 tonn skolest, 10 tonn kveite og 150 tonn bifangst av andre artar.
- Ved Aust- og Vest-Grønland: 1 200 tonn torsk.

Noreg og Grønland inngjekk ein avtale om kontrollsamarbeid 4. mars 2005. Avtalen er vidareført i 2018. Partane er òg einige om å vidareføre samarbeidet om å etablere elektronisk fangstdagbok med intensjon om å oppnå gjensidig rapportering i kvarandre sine soner så snart som mogleg.

Forskingssamarbeidet vert vidareført for blåkveite, torsk, uer og makrell. Partane er også einige om å halde fram samarbeidet om klimaendringane sin effekt på fiskebestandane i Vest-Norden.

3.2.5 Noreg – Island (Smottholavtalen)

Noreg, Island og Russland inngjekk i 1999 ein trepartsavtale om visse samarbeidsforhold på fiskeriområdet (Smottholavtalen). Gjennom denne avtalen greidde norske og russiske styresmakter å gjere slutt på det uregulerte islandske fisket på regulerte bestandar i internasjonalt område i Barentshavet.

Ein protokoll til Smottholavtalen regulerer bytet av fisk mellom Island og Noreg. Etter denne protokollen kan Island i sesongen 2018 fiske 7 055 tonn nordaust-arktisk torsk i Noreg si økonomiske sone nord for 62°N. I tillegg kjem ein bifangstkvote av andre artar i torskefisket på 30 prosent.

Som kompensasjon for den islandske torskekvoten har norske fiskarar ein kvote botnfisk og ein loddekvote i Islands økonomiske sone. Botnfiskkvoten ligg fast på 500 tonn pluss bifangst. Loddekvoten blir justert i takt med totalkvoten for nordaust-arktisk torsk. For 2017/2018 er loddekvoten 31 024 tonn, om lag det same som i fjor.

Smottholavtalen er gyldig i fire år, og neste tidspunkt det kan vere aktuelt å reforhandle den er i 2018.

3.3 Kyststatsavtalar og andre fleirsidige avtalar

3.3.1 Forvaltninga av norsk vårgytande sild

Norsk vårgytande sild (nvg-sild) har vore den største fiskebestanden i Nord-Atlanteren og den største sildebestanden i verda. Bestanden er no på eit lågare nivå enn tidlegare.

18. januar 2007 vart det underteikna ein ny kyststatsavtale mellom EU, Færøyane, Island, Noreg og Russland om forvaltninga av nvg-sild. Denne avtalen gav Noreg 61 prosent av nvg-silda. Avtalen inneheldt òg den same langsiktige forvaltningsplanen partane vart einige om under den tidlegare avtalen frå 1996. Partane var i tillegg einige om tosidede avtalar om sonetilgang.

Færøyane har dei siste åra kravd ein høgare del av den totale kvoten, noko som har ført til at heile spørsmålet om delinga mellom partane blei opna på nytt. Kyststatane har forhandla om delinga i fleire forhandlingsrundar, men har ikkje klart å bli einige om ein ny fempartsavtale.

I 2013 og 2014 inngjekk Noreg, EU, Island og Russland ein firepartsavtale med ein kvote til Færøyane basert på deira tradisjonelle del av silda. For 2015 og 2016 derimot inngjekk ikkje partane firepartsavtalar. For 2017 inngjekk alle fem kyststatane ein avtale om totalkvote (TAC). På bakgrunn av Færøyane sin auke av eigen eigarpart på kolmule, vedtok Noreg å auke sin eigarpart for nvg-sild frå 61 prosent til 67 prosent for 2017, basert på nvg-silda si sonetilhøyrsløse til norske farvatn.

Etter funn av ein konverteringsfeil i bestandsberekningsmodellen blei rådet for 2018 trekt tilbake. Det blei utarbeida eit nytt kvoteråd, og kyststatane kunne 7. desember 2017 signere ein fempartsavtale om ein totalkvote (TAC) på 435 000 tonn. I mangel av semje om fordeling, vart partane sine kvotar fastsett unilateralt. Med utgangspunkt i ein felles kyststatsrapport om nvg-silda si sonetilhøyrsløse har Noreg sett ein kvote for 2018 som inneber ein eigarpart på 70 prosent.

I avtalen vart kyststatane også samde om å sende ein førespurnad til ICES med tanke på revisjon av referansepunkta for nvg-sild. Referansepunkta vil danne grunnlag for ein revisjon av forvaltningsplanen som er planlagt i løpet av hausten 2018, slik at ny kvoterådgeving frå Det internasjonale råd for havforskning for 2019 kan ta utgangspunkt i ein ny forvaltningsplan.

Figur 3.6 Sildefiske

Foto: Gunn Norvik, Noregs sjømatråd

I mangel på semje mellom alle partane inn-
gjeikk Noreg og EU 7. desember 2017 ein bilateral
soneadgangsavtale for nvg-sild og kolmule for
2018. Avtalen gjev begge partar tilgang til å fiske
delar av sine tradisjonelle kvotedelar av kyststats-
kvotane i kvarandre sine farvatn. Kvotane bind
ikkje partane opp med omsyn til framtidige for-
handlingar om delar.

I ein situasjon utan avtalar om deling av ande-
lar for 2018 er det positivt at Noreg og EU har ein
avtale som gjev noko stabilitet for fiskarane i 2018.
I tillegg gjev Noreg Russland tilgang til å fiske den
russiske kvoten i norsk sone for å unngå fiske på
småfisk i russisk sone.

3.3.2 Forvaltninga av lodde ved Island, Grønland og Jan Mayen

Ein trepartsavtale om loddebestanden ved Island,
Grønland og Jan Mayen vart undertekna 12. juni
1989. Etter dette har rammeavtalen om regulerin-
gane i loddefisket vore forhandla på nytt tre gon-
ger. Dei mest sentrale elementa i denne avtalen
omhandlar kva prosentdelar dei tre partane skal
ha av totalkvoten for lodde, og i kva omfang par-
tane kan fiske av sin kvote i sonene til dei andre
partane kvar loddeseong.

Island valde å seie opp trepartsavtalen i 2002,
med verknad frå mai 2003. På grunn av oppseiinga
vart det opna nye forhandlingar mellom partane i
juni 2003. Forhandlingane førde fram til ein ny
avtale basert på hovudelementa i den tidlegare
avtalen. Avtalen gjeld no berre for eitt år om gon-
gen, i motsetnad til den gamle avtalen som var
gjeldande for tre år om gongen.

Etter forhandlingane mellom Island, Grøn-
land og Noreg i 2015 vart Island og Noreg mel-
lom anna einige om betre vilkår for det norske
vinterfisket i den islandske økonomiske sona
(IØS) for sesongen 2015/2016. No kan 100 pro-
sent av den norske kyststatsdelen av lodda fis-
kast i IØS, mot tidlegare 35 prosent. Noreg kan
også fiske overføringar av lodde frå Grønland/
EU i islandsk sone. Fiskeperioden er utvida med
ei veke.

Grønland meiner at sonetilhøyrslrapportar
viser at dei har krav på ein større del av den totale
kvoten enn det dei har per i dag. Partane har difor
møttest til forhandlingar ei rekkje gongar dei sei-
nare åra, seinast i oktober 2017, der sonetilhøyr-
sle, deling, og forvaltning har vore hovudtema.
Partane har ikkje kome i mål med desse spørs-
måla endå, og det er planlagt eit nytt møte i
Reykjavik andre kvartal i 2018.

Figur 3.7 Loddefiske

Foto: Johan Wildhagen, Noregs sjømatråd

Basert på resultat etter tokt i september og oktober 2017 er det sett ein foreløpig kvote på 16 640 tonn for sesongen 2017/2018. Etter eit nytt tokt i januar 2018 vart totalkvoten (TAC) justert opp til 208 000 tonn. Noreg bistod under toktet, blant anna med bestandsberekningar og akustisk mengdemåling.

3.3.3 Forvaltninga av kolmule

Etter fleire år med forhandlingar inngjekk kyststatane EU, Noreg, Island og Færøyane ein rammeavtale om forvaltninga av kolmule 16. desember 2005. Dette har vore følgt opp med årlege kvoteavtalar. Fordelinga var slik at ein først avsette ei viss mengd til fiske i internasjonalt farvatn (Russland og Grønland) og så delte kyststatane det resterande kvantumet.

Etter initiativ frå EU har partane utarbeidd ein felles rapport om sonetilhøyrsløse for kolmulebestanden. Med utgangspunkt i rapporten krev EU ein høgare del av totalkvoten. Færøyane har følgt opp og krev også ein høgare del. Kyststatane har forhandla i fleire rundar dei seinaste åra om ei ny deling av totalkvoten. Fram til no har dette ikkje

lukkast. I forhandlingane for 2017 greidde partane likevel å verte samde både om storleiken på totalkvoten og ein ny forvaltningsplan for fisket. Dette sikrar at alle kyststatane har eit felles utgangspunkt når dei fastsett sine respektive kvotar. Planen er evaluert av ICES og reknast for å vere inn- anfor føre-var-rammer.

I forhandlingane for 2018 vart partane samde om ei totalkvote (TAC) på 1 342 330 tonn. Denne er basert på ICES si rådgjeving og forvaltningsplanen som er evaluert av ICES. Partane er framleis ikkje einige om delinga av totalkvoten, så partane fastset sine kvotar unilateralt. Noreg har sett ein kvote for 2018 på 26,25 prosent av TAC etter avsetnad til NEAFC for fiske i internasjonalt farvatn. Den norske kvoten er basert på tradisjonell andel.

Som for 2017, inngjekk Noreg og EU 7. desember 2017 ein bilateral soneadgangsavtale om nvg-sild og kolmule for 2018. Avtalen gjev begge par- tar tilgang til å fiske delar av sine kyststatskvotar i kvarandre sine farvatn. Kvotane bind ikkje par- tane opp med omsyn til framtidige forhandlingar om delar.

I ein situasjon utan avtalar om deling av andelar for 2018 er det positivt at Noreg og EU har ein avtale som gjev noko stabilitet for 2018.

3.3.4 Forvaltninga av makrell

Noreg, Færøyane og EU inngjekk i perioden 1999–2009 årlege trepartsavtalar om forvaltning av makrell i Nordaust-Atlanteren. Partane vart ikkje einige om ein ny avtale for 2010. Bakgrunnen var at Færøyane ynskte ein større del av totalkvoten. I tillegg la Island fram krav som kyststat. Noreg og EU inngjekk difor 26. januar 2010 ein tiårig prinsippavtale om forvaltninga av makrell. Avtalen omfattar mellom anna fordeling mellom Noreg og EU og gjensidig soneadgang.

I perioden 2010–2014 gjennomførte Noreg, EU, Færøyane og Island 20 rundar med drøftingar utan at partane vart samde om ein ny kyststatsavtale om framtidig fordeling og forvaltning av makrell. Russland deltok som observatør. I mangel på fullverdige kyststatsavtalar, inngjekk Noreg og EU årlege tosidige avtalar om forvaltning av makrell for åra 2010–2013.

Då det i mars 2014 vart klart at ein heller ikkje for 2014 vart samde om ein kyststatsavtale, inngjekk Noreg, EU og Færøyane i staden ein trepartsavtale. Ein ny rammeavtale mellom dei tre partane om fordeling og forvaltning av makrell vart difor underteikna 12. mars 2014. Avtalen gjeld for fem år og partane er samde om å halde fast på den relative fordelinga seg imellom i avtaleperioden. I tilknytning til trepartsavtalen vart Noreg og Færøyane samde om gjensidig soneadgang. Den gjensidige soneadgangen som Noreg har hatt med EU gjennom den tosidige avtalen er også ført vidare.

Ein har seinare gjort fleire forsøk på å inkludere Island i trepartsavtalen, men ikkje lukkast med dette. Grønland har òg delteke i dei årlege forhandlingane, då det har utvikla seg eit makrellfiske i grønlandsk farvatn, men utan at partane har blitt samde om ein felles avtale.

Noreg, EU og Færøyane har difor frå og med 2015 inngått årlege avtalar om forvaltninga av makrell i tråd med rammeavtalen frå 12. mars 2014. Hausten 2015 vart dei tre partane dessutan samde om ein forvaltningsplan for makrell. Den nye forvaltningsplanen vart fastsett hausten 2017

Figur 3.8 Makrellfiske

Foto: Johan Wildhagen, Noregs sjømatråd

på grunnlag av ein såkalla benchmark for makrell frå ICES. Med utgangspunkt i den nye forvaltningsplanen fastsette dei tre partane ein totalkvote for 2018 på 816 797 tonn, ein nedgang på 20 prosent frå totalkvoten for 2017. Innanfor dette kvantumet er det sett av eit kvantum på 15,6 prosent til andre kyststatar og fiskeripartar – i praksis Grønland, Island og Russland. Norsk kvote for 2018 er på 183 857 tonn, som svarar til 26,67 prosent av delen til dei tre partane i avtalen.

3.3.5 Forvaltninga av uer

Det finst fleire artar av uer i Nordaust-Atlanteren. Det er størst kommersiell interesse knytt til snabeluerbestandane i Irmingerhavet, i Barentshavet og i Norskehavet. Desse blir utnytta av fleire statar.

Snabeluer i Barentshavet og Norskehavet

I 2005 starta eit nytt fiskeri etter snabeluer på det opne hav i Norskehavet. Bestanden som det blir fiska på er hovudsakleg i norsk sone, men delar av bestanden dreg på næringsvandring i område utanfor norsk fiskerijurisdiksjon i om lag tre månader om hausten. ICES har for 2018 tilrådd ein kvote på 32 658 tonn.

NEAFC sette i 2008 i gang ei uavhengig utgreiing med tanke på å etablere eit vitskapleg fundament for ein fordelingsnøkkel. Rapporten konkluderte med at sonetilhøyrsla til Noreg ligg på rundt 74 prosent. Russland er også kyststat til snabelueren, og Noreg og Russland vart i oktober 2014 einige om ein deling av bestanden: 72 prosent til Noreg, 18 prosent til Russland, 5,9 prosent til det opne hav i Norskehavet og 4,1 prosent til tredjeland sin bifangst i fiskevernsona rundt Svalbard.

Det har vore halde fleire møter i NEAFC, seinast i oktober 2017, med sikte på å verte einige med ikkje-kyststatane om kor stor del av kvoten som skal setjast av til fiske på det opne hav i Norskehavet. Island støtta det norske og russiske synet, men EU og Danmark på vegne av Færøyane og Grønland stod framleis langt frå kyststatane sin posisjon, og møtet vart utan resultat. Følgjeleg vart partane heller ikkje einige om ei regulering for det opne hav under årsmøtet i NEAFC (sjå nærare omtale av årsmøtet i kapittel 3.4.1). Arbeidet med å få aksept i NEAFC for den avsetjinga Noreg og Russland er einige om til fiske på det opne hav, og såleis ei betre forvaltning av ueren, vil halde fram. Noreg har sett ein kvote på 19 514 tonn til fiske i eiga sone.

Snabeluer i Irmingerhavet

Partane i prosessen om deling og regulering av snabeluer i Irmingerhavet er kyststatane Island, Grønland og Færøyane og ikkje-kyststatane EU, Noreg og Russland. Alle partane utanom Russland og Island vart i november 2017 einige om å ikkje hauste meir enn 6 500 tonn i 2018. Russland var ueinig i forslaget. Island avstod frå å røyste fordi dei primært meiner at fisket bør stansast fullt ut. Noreg har 3,85 prosent av den samla kvoten.

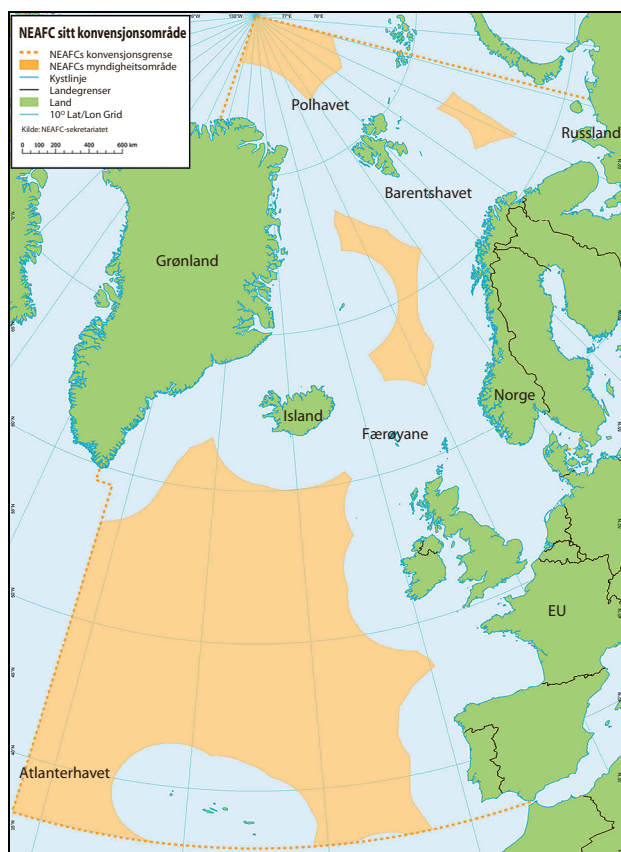
Det samla uttaket har i lang tid vore altfor høgt. Uttaket var òg i 2017 vesentleg høgare enn ICES si tilråding, fordi Russland, som ikkje godtek fordelingsnøkkelen og ICES si rådgjeving, har gjeve seg sjølv ein svært høg kvote. Heller ikkje for 2018 er Russland part i avtalen.

3.4 Internasjonale fiskeriforvaltningsorganisasjonar

3.4.1 NEAFC

Den nordaustatlantiske fiskerikommisjonen skal sørge for ei langsiktig bevaring og best mogleg utnytting av fiskeressursane i konvensjonsområdet. Kommisjonen skal leggje til rette for ei samfunnsøkonomisk optimal og miljøvenleg utnytting av fiskebestandane. Partane til NEAFC er Danmark (på vegne av Færøyane og Grønland), EU, Island, Noreg og Russland. Sekretariatet ligg i London.

Den viktigaste oppgåva til NEAFC er å vere med å utvikle ei meir økosystembasert forvaltning av havområda og gode regionale kontrollregime. Myndigheitsområda til NEAFC (vanlegvis kalla reguleringsområdet) er i utgangspunktet avgrensa til områda utanfor partane sine økonomiske soner. Når det gjeld reguleringar av fisket på bestandar som vandrar både innanfor og utanfor partane sine økonomiske soner, har kommisjonen i første rekkje ein samordnande funksjon. NEAFC kan likevel gjere vedtak om regulerings tiltak innanfor den økonomiske sona til ein part dersom vedkomande part ynskjer det og støttar at det blir sett i verk eit regulerings tiltak. NEAFC-konvensjonen gjeld i utgangspunktet for alle fiskeressursar i konvensjonsområdet. Unntaket er sjøpattedyr og langt migrerande artar dersom dei er omfatta av andre internasjonale avtalar (til dømes tunfisk).

Figur 3.9 NEAFC sitt konvensjonsområde ligg innanfor dei stipla linjene, myndighetsområde er merka i oransje

Evaluering

I åra 2012–2014 vart det gjort ei uavhengig evaluering av NEAFC sitt arbeid. Dette var andre gong NEAFC gjennomførte ein såkalla *performance review*, og som oppfølging av denne vart det blant anna nedsett to arbeidsgrupper; éi som skulle sjå nærare på fastsetjing av generelle fordelingskriterium for alle bestandar i Nordaust-Atlanten og éi som skulle sjå nærare på fastsetjing av retningslinjer for korleis forhandlingsprosessar skal gå føre seg. På bakgrunn av arbeidet i gruppene, vedtok partane på årsmøtet i 2017 retningslinjer for korleis kyststatsforhandlingar skal gå føre seg.

Fiskerireguleringar for 2018

NEAFC har i første rekkje ein samordnande funksjon i reguleringa av fisket etter bestandar som vandrar mellom partar sine økonomiske soner og internasjonalt farvatn. Dette gjeld kolmule, norsk vårgytande sild, makrell og uer. Det blir vanlegvis inngått kyststatsavtalar for desse bestandane. Dei er omtala i kapitla ovanfor.

Gjennom kyststatsavtalane for kolmule, norsk vårgytande sild og makrell, blir det sett av ein del til fiske i NEAFC sitt reguleringsområde for ikkje-kyststatar. I tillegg til dette kan kyststatane fiske sine delar av totalkvotane av dei enkelte artane i internasjonalt farvatn. Basert på forslag frå kyststatane, vedtek kommisjonen regulering av fisket etter dei enkelte artane i internasjonalt farvatn.

Ettersom forhandlingane om kyststatsavtalar for kolmule og norsk vårgytande sild ikkje var avslutta før årsmøtet, vart det for 2018 vedtatt foreløpige reguleringar utan kvantumsavgrensingar for desse artane. Reguleringane sikrar rapportering og hindrar ekspansjon i fisket av partar som ikkje er kontraktspartar til NEAFC. Det er venta at nye reguleringar for 2018, som er i tråd med kyststatsavtalane for høvesvis kolmule og norsk vårgytande sild, vil bli vedtatt ved postavstemming. Når det gjeld makrell, er kyststatane ikkje einige om ein avtale for 2018 som omfattar alle partar. Årsmøtet vedtok difor ei regulering for internasjonalt farvatn utan kvantumsavgrensingar. Reguleringa sikrar rapportering og hindrar ekspansjon i fisket av partar som ikkje er kontraktspartar til NEAFC.

Noreg og Russland er kyststatar til snabelueren i Norskehavet og vart i oktober 2014 einige om ei fordeling av bestanden på bakgrunn av ein sonetilhørslerapport utarbeidd av forskarar frå NEAFC-landa. Avtalen inneheld også ein kvote til internasjonalt farvatn. I tråd med tilrådinga frå ICES og kvoten som er sett av i avtalen, la difor Noreg og Russland fram forslag om ei NEAFC-regulering for 2018. Forslaget fekk ikkje fleirtal fordi dei andre NEAFC-partane ikkje er einige i kvoten som Noreg og Russland har avsett til fiske i internasjonalt farvatn. Resultatet av dette er at det ikkje er fastsett noka regulering av snabeluer i den internasjonale delen av Norskehavet for 2018.

Partane i prosessen om fordeling og regulering av snabeluer i Irmingerhavet er kyststatane Island, Grønland og Færøyane, og ikkje-kyststatane EU, Noreg og Russland. Alle partane utanom Russland og Island vart under årsmøtet i 2017 einige om å ikkje hauste meir enn 6 500 tonn i 2018. Island avstod frå å stemme, då dei primært meiner at fisket bør stansast fullt ut. Russland er ikkje einig i spørsmålet om fordeling eller ICES si rådgjeving, og støtta difor ikkje forslaget.

På årsmøtet i 2017 vedtok NEAFC også ei ny regulering av djuphavsartar, som skal forhindre uynskt ekspansjon av fiske etter nye og lite utnyttta artar, samt sikre datainnsamling. Kontraktspartane vart også, mot éi stemme, einige

NAFO har i dei seinare åra lagt vekt på å modernisere organisasjonen og har innført nødvendige endringar av NAFO-konvensjonen. Den nye konvensjonen frå 2008 tek mellom anna omsyn til føre-var-prinsippet, økosystembasert forvaltning, etablering av ein mekanisme for tvisteløysing og strukturelle endringar av organisasjonen. Noreg ratifisert den reviderte konvensjonen i 2009, og konvensjonen tredd i kraft 18. mai 2017.

Fastsette kvotar for 2018

Etter ti år med fiskeforbod (moratorium) vart direktefisket etter torsk i reguleringsområde 3M (sjå kart i figur 3.13) opna igjen i 2010. Total fangst for 2018 og 2019 er sett til høvesvis 11 145 og 8 182 tonn. Noreg sin del er på 9,25 prosent.

Noreg har sidan 1993 fiska reker på Flemish Kapp. Det har gått føre seg to separate rekefiskeri i dette området, eitt i reguleringsområde 3M og eitt i reguleringsområde 3L. På grunn av den dårlege bestandssituasjonen vedtok NAFO, i tråd med havforskarane si tilråding, å stoppe rekefisket i område 3M i 2011. Forskarane har sidan stadfesta den sviktande bestandssituasjonen i rådgjevinga, og tilrådd ei vidareføring av moratoriet. Under årsmøtet i 2017 blei det vedtatt å følgje denne tilrådinga i 2018.

I åra før 2011 låg totalkvoten for reker i reguleringsområde 3L på 30 000 tonn. For 2011 tilrådde vitenskapskomiteen i NAFO å redusere den totale fangsten. Partane var i åra etter einige om behovet for ein reduksjon, men vart ikkje einige om å redusere den totalt tillate fangsten like mykje som forskarane tilrådde. Noreg og fleire land røysta imot å fastsetje høgare rekekvotar enn det tilrådinga frå forskarane sa. Då bestanden vart ytterlegare redusert, vart partane på årsmøtet i 2014 einige om å innføre fiskeforbod også for denne bestanden. Rådgjevinga for 2018 stadfesta den sviktande bestandssituasjonen og årsmøtet vedtok ei vidareføring av moratoriet for 2018.

Noreg har kvoterettar i NAFO på 30 prosent av totalkvoten for lodde i reguleringsområde 3NO. Grunna den dårlege bestandssituasjonen har det lenge vore forbode å drive direktefiske på denne arten.

Bestandsevalueringa for blåkveite har lenge vore usikker. Ei arbeidsgruppe har difor vurdert alternative forvaltningsstrategiar og haustingsreglar og ein ny forvaltningsplan for blåkveite vart vedtatt under årsmøtet 2017. For 2018 vart det fastsett ein totalt tillaten fangst på 16 500 tonn. Dette er i tråd med den nye forvaltningsplanen. Noreg har ingen del i denne bestanden, men når

totalkvoten kjem opp på 30 000 tonn eller meir, har Noreg rett til å fiske på ein eigen kvote som blir sett av til land utan fast kvotedel.

Etter initiativ frå Noreg og Island vedtok NAFO på årsmøtet i 2017 å starte ein prosess med sikte på å minimere utkast av fisk.

Regulering av fiske med botnreiskapar

I tråd med fiskeriresolusjonen som FN vedtok i 2006 (UNGA 61/105), har NAFO lagt stor vekt på å regulere fisket med botnreiskapar slik at sårbare marine økosystem blir skåna. NAFO har òg arbeidd med å setje i verk FAO sine retningslinjer for djuphavsfiske på det opne hav.

Ulike område i konvensjonsområdet er delt inn i tre kategoriar: noverande område, stengde område og nye fiskeområde. NAFO har formelt vedteke eit kart som viser dei noverande fiskeområda. Det blir stilt særleg strenge krav til fisket i nye område, men også i noverande fiskeområde er det strenge miljøkrav. Det gjeld særleg dersom ein ynskjer å nytte nye reiskapstypar eller dersom ny vitenskapleg informasjon seier at dagens fiskepraksis bør endrast.

I dag er i alt 21 NAFO-område stengde for fiske med botnreiskapar for å verne konsentrasjonar av korallar og svamp som har særleg sårbare økosystem. Stengingane gjeld også fleire område med undersjøiske fjell.

NAFO har i tillegg vedteke regelverk for kva fartøya skal gjere dersom reiskapar kjem i kontakt med sårbare økosystem under fiske. Fartøy pliktar ved samanstøyt, uavhengig av område, å stoppe fisket, rapportere hendinga og flytte minst to nautiske mil frå staden med sårbare marine økosystem. I utgangspunktet er fiske med botnreiskapar ikkje tillate i dei nye områda. Det er likevel høve til eit forsøksfiske, men dette er strengt regulert. Mellom anna er det plikt til å ha ein vitenskapleg observatør om bord. På grunnlag av rapportar frå forsøksfiske og vitenskapleg rådgjeving kan NAFO opne for generelt fiske i avgrensa område.

Kontrollsamarbeid

Kampen mot urapportert, uregulert og ulovleg fiske (UUU-fiske) har hatt høg prioritet i NAFO i fleire år. Arbeidet har resultert i eit omfattande kontroll- og handhevingsregelverk, som mellom anna inneheld krav til satellittsporing, rapporteringsplikter, reglar om inspeksjon til sjøs, hamnestatskontroll, svartelisting og eit observatørprogram.

NAFO vedtok på årsmøtet i 2016 endringar i reglane om hamnestatskontroll som innebar implementering av FAOs hamnestatsavtale mot UUU-fiske.

3.4.3 IWC

Noreg er ein av dei opphavlege partane til konvensjonen om regulering av kvalfangst av 1946, som regulerer fangst og bevaring av større kvalartar. Konvensjonen har i dag 87 partar. Den internasjonale kvalfangstkommisjonen (IWC) er overvåkingsorganet til konvensjonen. IWC har som hovudoppgåve å sikre ei berekraftig forvaltning og bevaring av dei større kvalartane. I 1982 vedtok IWC eit totalforbod mot all kommersiell kvalfangst. Noreg har reservert seg mot forbodet og er difor ikkje bunden av det. Frå 1994 til 2006 forsøkte IWC å få på plass eit revidert forvaltningsregime for å opne for kommersiell kvalfangst utan å lukkast.

Forskarane i IWC har etablert prosedyrar for å vurdere dei ulike kvalbestandane og uttaket av dei. Kvotetrekningsmodellane er konservative for å sikre ei føre-var-tilnærming. Den norske kvoten på vågekval blir fastsett på bakgrunn av det arbeidet som er gjort i IWC sin vitskapskomité. Årets kvote er på 1 278 vågekval, ein auke på 279 kval i forhold til 2017. Kvoten kan fangast i heile forvaltningsområdet til IWC, som er noko større enn havområda under norsk jurisdiksjon. Det vil seie at det også kan drivast fangst i internasjonalt farvatn mellom Noregs økonomiske sone og fiskerisone ved Jan Mayen.

I tråd med kvoteberekningsmodellen skal vågekvalbestanden vurderast på nytt i vitskapskomiteen til IWC kvart sjette år på grunnlag av teljingar som er gjennomførte dei siste seks åra. Samstundes skal oppdelinga av havområdet i underområde vurderast på nytt (sjå figur 3.11).

Figur 3.11 Underområde i forvaltninga av vågekval

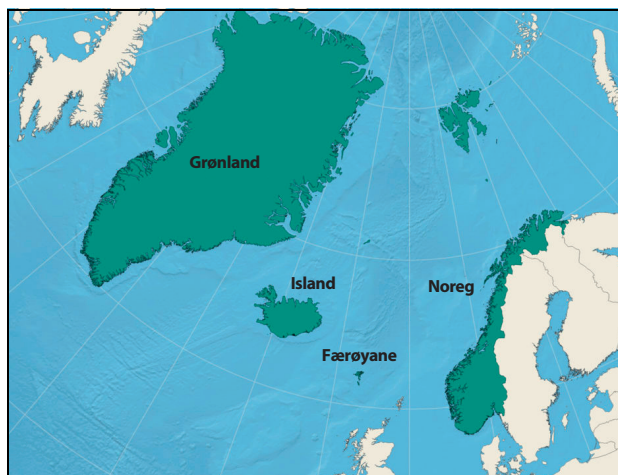
Vitskapskomiteen starta ein ny gjennomgang av det norske fangstgrunnlaget i 2014. Oppdelinga i småområder vart grundig diskutert under møtet i vitskapskomiteen i Slovenia i mai 2014. Komiteen konkluderte med at nye genetiske analysar ikkje gjev grunnlag for å dele opp i underområde for Barentshavet (EB), Svalbardområdet (ES) og Norskehavet (EW). Komiteen ynskte derimot at Nordsjøen (EN) framleis skal vere eit eige underområde. Endelege bestandstal med usikkerheit for teljeperioden 2008–2013 vart godkjende av Vitskapskomiteen ved årsmøtet i 2015. Tilpassingar av simuleringsmodellane til fangstar, bestandstal og biologiske data for å teste forvaltningsstrategiar har teke mykje tid og vart fullført ved årsmøtet i 2017. Med utgangspunkt i den reviderte forvaltningsprosedyren vil ein ha ei gjennomgåande trygg forvaltning av vågekvalen. Den neste vurderinga med omsyn til vågekval i våre område vil starte i 2022.

3.4.4 NAMMCO

Den nordatlantiske sjøpattedyrkommisjonen (NAMMCO) vart etablert i 1992. Hovudgrunnane for å etablere organisasjonen var å leggje til rette for internasjonalt samarbeid på dei områda der Den internasjonale kvalfangstkommisjonen (IWC) ikkje har kompetanse (småkval, sel og kvalross), samt sikre ein internasjonal samarbeidsstruktur i tilfelle IWC skulle bryte saman.

Hovudoppgåva til NAMMCO er å arbeide for vern og forvaltning av sjøpattedyr i Nord-Atlanten basert på vitskaplege råd. Arbeidet er konsentrert om småkval, sel og kvalross, men omfattar òg dei store kvalartane. Noreg, Færøyane, Grønland og Island er medlem i kommisjonen. Danmark, Russland, Canada og Japan møter regelmessig som observatørar, og Canada og Russland tek aktivt del i arbeidsgruppene.

NAMMCO har lukkast godt i arbeidet med å forbetre fangstmetodar – eit arbeid som er av interesse langt utover medlemslanda i organisasjonen. Representantar frå alle dei nordiske landa, samt Japan, USA og Canada, deltek i dette arbeidet. Resultata gjev grunnlag for å forbetre fangstmetodane og setje standardar for fangst på sjøpattedyr, og Noreg har no utarbeidd ein standard for bruk av våpen i vågekvalfangsten. Vitskapskomiteen i NAMMCO gjev råd og deltek i forskinga på sjøpattedyr i Nord-Atlanten. Komiteen deltek også i arbeidet med å lage ein plan for å organisere og gjennomføre teljetokt for kval som omfattar heile Nord-Atlanten.

Figur 3.12 Medlemslanda i NAMMCO

3.4.5 CCAMLR

Kommisjonen for bevaring av dei marine levande ressursane i Antarktis (CCAMLR) forvaltar konvensjonen med same namn. CCAMLR-konvensjonen vart vedteken i 1980 med Noreg som ein av grunnleggjarane. Konvensjonen er ein del av Antarktistraktaten og vart gjeldande frå 1982. Sekretariatet og hovudkvarteret til kommisjonen ligg i Hobart på Tasmania i Australia. Hittil er 36 land partar i CCAMLR-konvensjonen, medan EU og 24 land er medlem i CCAMLR-kommisjonen.

CCAMLR sitt mandat om å forvalte dei marine ressursane på ein balansert måte ligg i føremålsparagrafen. Det inneber at prinsippa om vern og rasjonell bruk av ressursane er sidestilt. Føresetna viser at ein ynskjer å leggje til rette for berekraftig fiske i konvensjonsområdet.

CCAMLR har heilt frå starten vore ein viktig aktør i utviklinga av internasjonal havressursforvaltning, og har hatt stor suksess i kampen mot ulovleg, urapportert og uregulert fiske etter patagonisk tannfisk.

Fiskeri

Interessa for å fiske i Antarktis gjeld i hovudsak bestandane av krill og patagonisk tannfisk. CCAMLR vedtek årleg totalkvotar for dei ulike artane, basert på tilrådingar frå vitskapskomiteen til kommisjonen. Kommisjonen kan også på vitenskapleg grunnlag fastsetje forbod mot å fiske på enkelte fiskeslag innan eitt eller fleire underområde. CCAMLR deler ikkje totalkvotane mellom dei enkelte medlemmane. Det er såleis ope for eit «olympisk» fiske, der alle fiskar inntil fisket blir stoppa når totalkvotane er tekne.

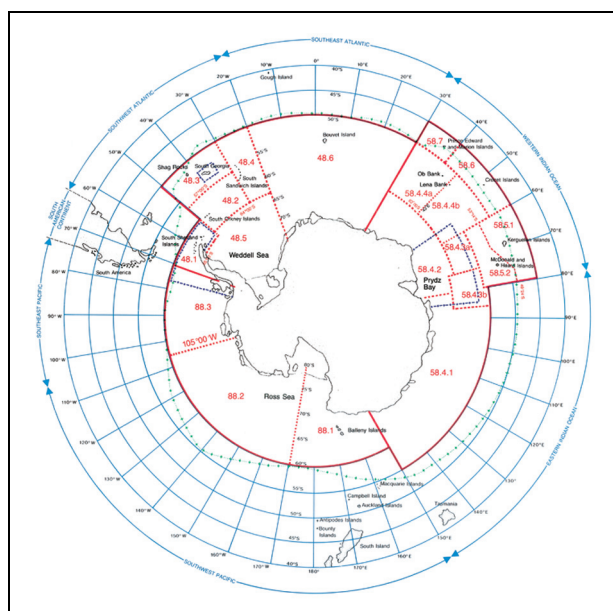
Det er store krillressursar i Sørishavet. Ein reknar biomassen til 60 millionar tonn i det området der det blir fiska i dag. I dette området har vitskapskomiteen i CCAMLR tilrådd ein fangst på 5,61 millionar tonn, fordelt på fire underområde. Dei siste åra har totalfangsten av krill vore mellom 100 000 og 270 000 tonn eller om lag 0,3 prosent av anslag for opphavleg biomasse.

Den norske flåten fiskar årleg om lag 60 prosent av den samla fangsten av krill i Sørishavet. Dei norske krillfartøya har alltid med seg ein internasjonal observatør.

Det samla fisket etter tannfisk i Antarktis er avgrensa, og har dei siste åra lege kring 15 000 tonn årleg av dei to artane som vert fiska. Det er eit svært lågt fangstnivå sett i eit internasjonalt perspektiv. Tannfisken blir fiska på djupt vatn, mellom 500 og 2 000 meter. Dette er eit lite, men nokså lønnsamt fiskeri. Noreg har notifisert eitt fartøy for dette fisket i 2018.

Miljø og forskning

Vitskapskomiteen i CCAMLR er sentral i utviklinga av forskingsplanar i Sørishavet, og dette gjeld også forskinga på krill. Noreg gjev viktige bidrag til dette arbeidet. Havforskningsinstituttet starta mellom anna i 2011 eit overvåkingsprogram av krill ved Sør-Orknøyane. Ved hjelp av fartøy frå krillindustrien gjennomfører dei eit tokt ei knapp veke i året etter eit fast mønster og med vitenskapleg akustisk instrumentering for å vurdere mengda og samansettinga av krillbestanden.

Figur 3.14 Det nye polare forskingsfartøyet FF Kronprins Haakon

Foto: Havforskningsinstituttet

CCAMLR si samla vurdering av krillbestanden byggjer på data frå ei stor basisundersøking så langt attende som i år 2000. Seinare er kunnskapen supplert med ei rekkje enkeltstudiar. Dei viktigaste blir gjennomført årleg i dei tre beste fiskeområda. Ein av desse studiane er det norske toktet med fiskefartøy. Desse undersøkingane dekkjer berre avgrensa delar av utbreiingsområdet til krillen. CCAMLR er likevel trygg på at uttaket av krill er berekraftig i høve til storleiken på bestanden, då fisket er avgrensa samanlikna med både kvotane og bestandsvurderinga. Det viktigaste elementet i reguleringa av krillfisket i dag er omsynet til artar som pingvin og sel, fordi dei konkurrerer med fiskarane om ressursane i nokre område. Dersom vi ynskjer å auke ressursuttaket i Antarktis, krev det vitskaplege undersøkingar som kan gje ei kvantitativ berekning på mengd og konkurransetilhøve.

I 2017 fremma Noreg forslag om å gjennomføre omfattande undersøkingar av krill i 2019, og annonserte planar om ekspedisjon med det nye polare forskingsfartøyet Kronprins Haakon vinteren 2018–2019. I desse krillundersøkingane vil det norske forskingsfartøyet arbeide saman med fartøy og landstasjonar frå andre nasjonar. I tillegg har industriaktørane lova å bidra med omfattande innsats for å sikre god dekning i same område

som i 2000. I tillegg til det store toktet, skal undersøkingar i underområde granske tilhøva for landbaserte predatorar som et krill.

Under årsmøtet i 2011 vedtok CCAMLR forvaltningsiltak CM 91/04 som legg fast eit rammeverk for etableringa av marine verneområde i Antarktis.

Etter fleire års arbeid, vart det under årsmøtet i 2016 fatta vedtak om å etablere eit marint verneområde i Rosshavet. Det marine verneområdet dekkjer eit areal på 1,55 millionar kvadratkilometer. Av dette er 1,12 millionar kvadratkilometer (72 prosent) underlagt strengt vern, som betyr at berre eit visst forskingsfiske er tillate.

Verneområdet beskyttar sårbare dyregrupper, inkludert landbaserte toppredatorar som sel og pingvinar, som er avhengige av tilgang til mat i nærleiken av områda dei forplantar seg i. Sårbare botnhabitat og oppvekstområde for yngel og ung-fisk blir også ivarettatt.

Verneområdet er utvikla i tråd med den beste tilgjengelege kunnskapen og i tråd med norske prinsipp. Området gjev eit godt grunnlag for balanse mellom vern og berekraftig hausting av marine ressursar i Sørishavet.

Forslag til verneområde er òg under arbeid for områda i Aust-Antarktis, i Weddelhavet og langs Antarktishalvøya. Under ekspedisjonen til

forskningsfartøyet Kronprins Haakon til Antarktis i 2018–2019 skal eit av tokta undersøke lite kjende område utanfor Dronning Maud Land som er under vurdering for utvikling av verneområde.

3.4.6 ICCAT

Den internasjonale kommisjonen for bevaring av atlantisk tunfisk (ICCAT) vart etablert i 1966. Noreg har vore medlem sidan 2004. Denne regionale fiskeriforvaltningsorganisasjonen har ansvar for å bevare og forvalte tunfisk og tunfiskliknande artar i Atlanterhavet og Middelhavet. ICCAT har 52 avtalepartar, inkludert EU på vegne av medlemslanda. Ansvarsområdet til organisasjonen omfattar kring 30 artar, mellom anna makrellstørje, som særleg i 1950-åra vart fiska i store kvanta langs Norskekysten. Overfiske førte til ein kraftig reduksjon i bestanden og førekomstane i våre farvatn var i fleire tiår nærast ikkje-eksisterande. Dei seinaste åra har bestanden likevel tatt seg opp att, og det er igjen makrellstørje i norske farvatn.

På bakgrunn av bestandssituasjonen og fordi totalkvoten vart sett høgare enn tilrådd, hadde Noreg forbod mot fiske og landing av makrellstørje i perioden 2007–2013. Det er no klåre indikasjonar på at den negative trenden er snudd og at tilstanden til bestanden er mykje betre. Det viser mellom anna den auka mengda i våre farvatn. Det blei gjort ei ny vitskapleg vurdering av makrellstørjebestanden i 2017, og på denne bakgrunn vedtok årsmøtet i ICCAT i 2017 ein revidert forvaltningsplan. Det blei fastsatt gradvis aukande totalkvotar for treårsperioden 2018–2020 på høvesvis 28 200 tonn, 32 240 tonn og 36 000 tonn.

Noreg la på årsmøtet i ICCAT fram krav om ein høgare eigarpart i bestanden. Noreg er kyststat til bestanden som etter fleire tiår med fråvær no er tilbake i norsk økonomisk sone. Det norske kravet resulterte i ein gradvis auke av den norske eigarparten frå 2018 til 2020. Noreg får fiske 104 tonn i 2018, 152 tonn i 2019 og 200 tonn i 2020. I 2017 var den norske kvoten på 52,48 tonn, og eitt ringnotfartøy vart gjeve løyve til å delta i direktefisket etter makrellstørje. Fartøyet fikk tildelt ein kvote på 42 tonn, og resten av kvoten blei sett av til bifangst. Heile den norske kvoten på 52,48 tonn blei oppfiska i 2017.

ICCAT har òg vedteke reglar for bifangst av pelagiske haiartar i fisket etter tunfisk og tunfiskliknande artar i heile konvensjonsområdet. Reguleringane omfattar påbod om utkast, men i dei seinaste vedtaka finst det unntak for partar

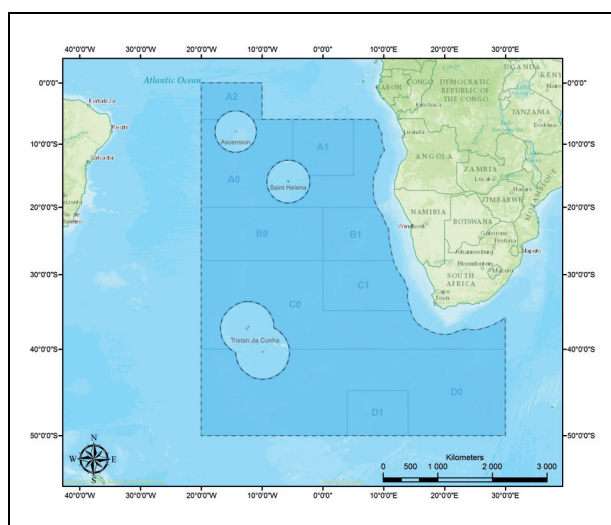
som har påbod om ilandføring som ein del av den generelle fiskerilovgjevinga. For å styrkje forvaltninga i ICCAT er det sett i gong ein prosess for å fornye konvensjonsteksten for at konvensjonen skal harmonisere betre med moderne havrett. Dette arbeidet skulle etter planen vore ferdig i 2016, men partane er framleis ikkje samde om alle endringane, og arbeidet held difor fram i 2018.

3.4.7 SEAFO

Den søraustatlantiske fiskeriorganisasjonen (SEAFO) vart etablert i 2001 og har hovudsete i Namibia. Det overordna målet til SEAFO-konvensjonen er langsiktig bevaring og berekraftig bruk av marine ressursar i Sørøst-Atlanteren. Partane pliktar å innføre tiltak i konvensjonsområdet for å nå dette målet. Konvensjonsområdet er avgrensa til det opne hav, og omfattar såleis ikkje dei økonomiske sonene til kyststatane i området.

SEAFO-konvensjonen vart undertekna av dei fire søraustatlantiske kyststatane Angola, Namibia, Storbritannia (på vegne av St. Helena) og Sør-Afrika, i tillegg til EU, Island, Noreg og USA. Den tok til å gjelde 13. april 2003. Noreg ratifiserte konvensjonen 12. februar 2003. Konvensjonen er òg ratifisert av Angola, Japan, Namibia, Sør-Afrika, Sør-Korea og EU-kommisjonen.

For tida er det ikkje norske kommersielle interesser i SEAFO-området. Kartlegginga av fiskeripotensialet er mangelfull, og det er såleis vanskeleg å vurdere kva for interesser norske fiskarar kan ha i området i framtida. Ein viktig grunn til at Noreg ratifiserte SEAFO-konvensjonen er at Noreg prinsipielt er ein sterk tilhengar av regionalt samarbeid om felles fiskeressursar, og deltek aktivt i ei rekkje andre regionale fiskeriorganisa-

Figur 3.15 SEAFO sitt konvensjonsområde

sjonar. SEAFO var òg den første regionale fiskeriforvaltningsorganisasjonen som vart etablert etter FN-avtalen om fiske på det opne hav, og vart då eit viktig forum for å setje i verk prinsippa i FN-avta-

len. Noreg arbeider òg for å harmonisere tiltak som dei ulike fiskeriforvaltningsorganisasjonane set i verk.

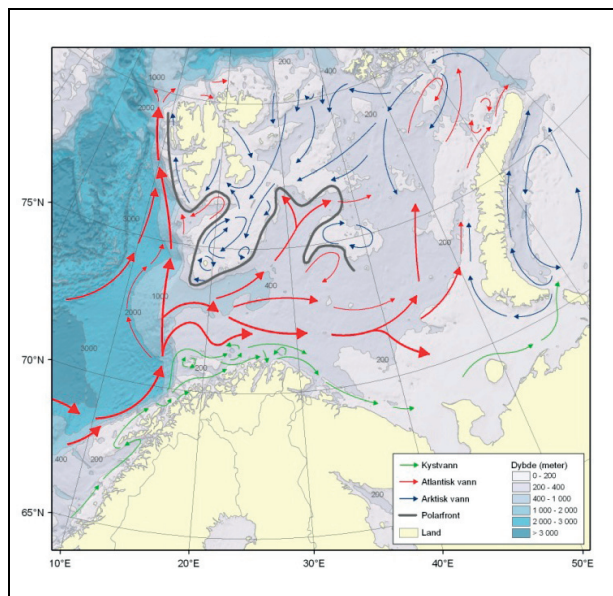
4 Bestandane – status og rådgjeving

Dette kapitlet gjer greie for tilstanden til dei viktigaste fiskebestandane Noreg deler med andre land, og dei vitskaplege råda om korleis bestandane bør regulerast. For kvart geografiske område – Barentshavet, Norskehavet og Nordsjøen – er det til innleiing ei kort oversikt over tilstanden i økosystemet og dei viktigaste bestandane der. I omtalen av kvar bestand viser vi den historiske utviklinga i bestandsstorleik, gytebestand og fangstar, i tillegg til tilrådd og avtalt totalkvote dei siste fem åra. Havforskningsinstituttet har meir utfyllande informasjon om bestandane på si heimeside.

4.1 Barentshavet

I Barentshavet finn vi framleis store mengder vaksen torsk (skrei) sjølv om vi er over toppen og mengda vil minke noko dei neste åra. Også hysebstanden står det godt til med, men rekrutteringa har vore meir normal dei siste åra, og storleiken på bestanden er litt redusert frå det rekordhøge nivået vi har hatt dei siste seks-åtte åra. Det ser også ut som om blåkveitebestanden og snabeluerbestanden er på eit stabilt og historisk sett middels nivå. Lodda var i åra 2009–2013 på eit relativt høgt og stabilt nivå, men kasta lite av seg i form av fiske, sidan det kraftige beitepresset frå torsken har teke mesteparten av den årlege produksjonen. Loddebestanden minka kraftig etter 2013, men tok seg brått opp igjen i 2017. Det var ikkje loddefiske i 2016 og 2017, men i 2018 vart det igjen opna for fiske på denne bestanden.

Barentshavet er eit relativt grunt havområde som ligg på kontinentalsokkelen nord for Noreg og Russland, jf. figur 4.1. Barentshavet er sterkt prega av varmt atlantisk vatn som strøymar inn frå sørvest. Det er i stor grad det som gjer at dette havområdet ikkje berre er leveleg, men eit svært produktivt hav. Områda på denne breiddegraden på motsett side av jordkloden er dekte med is året rundt, då dei ikkje har denne innstrøyminga av varmt vatn. Dei siste åra har det vore meir varmt Atlanterhavsvatn nord i Barentshavet og nordom Svalbard enn nokon gong. Det varme vatnet skapar stor produksjon av plankton og godt med mat,

Figur 4.1 Barentshavet – straumar og djupn

både til lodde og torsk. Torsk og lodde har i dei siste åra hatt den nordlegaste utbreiinga som er registrert i Havforskningsinstituttet sine målingar gjennom dei siste 40 åra.

Noreg og Russland har eit særst godt samarbeid om forskning i Barentshavet, og dette gjev god kunnskap om fiskestammene og økosystemet.

Det er funne over 200 fiskeartar i Barentshavet, men berre nokre få har ei kommersiell rolle. Dette er først og fremst den nordaust-arktiske torsken (verdas største torskebestand), den nordaust-arktiske hysa, den nordaust-arktiske blåkveita, vanleg uer, snabeluer og lodde. I tillegg spelar også reker og kongekrabbe viktige økonomiske roller. Snøkrabbe er ein ny art som no breier seg vestover i Barentshavet, og eit kommersielt fiske på denne bestanden har utvikla seg dei siste åra.

Figur 4.3 viser det samla fangstkvantumet av botnfisk og pelagisk fisk i Barentshavet frå starten av førre hundreåret og fram til 2016. Den pelagiske fisken er nesten berre lodde, med eit lite innslag av polartorsk først på 1970-talet. Tidlegare var det lita interesse for å fiske lodde, men nedgangen i sildebestanden i Norskehavet på 1960-

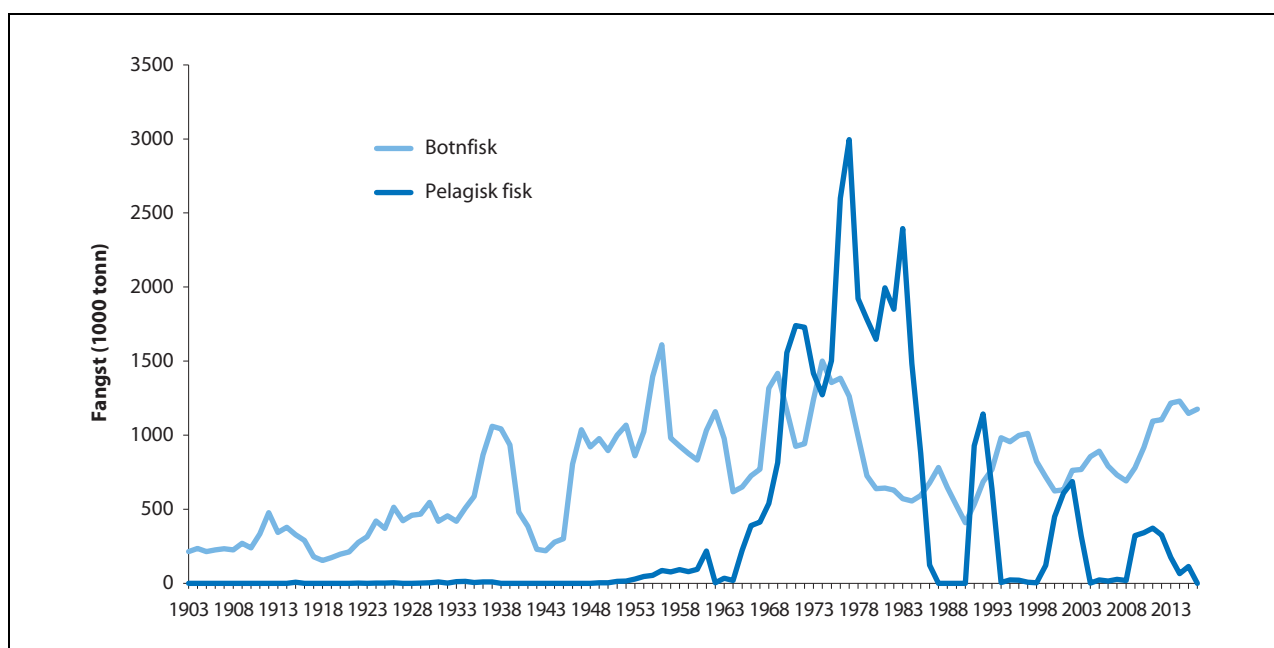

Figur 4.2 Økosystemet i Barentshavet

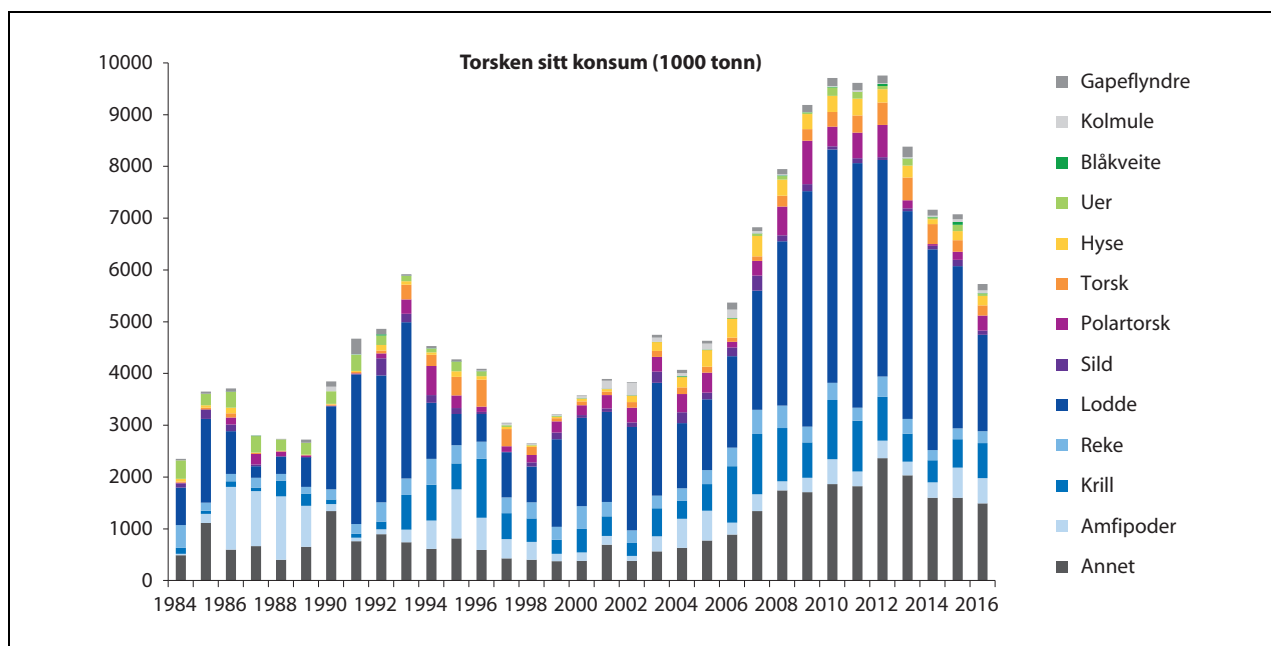
Illustrasjon: Havforskningsinstituttet

talet gjorde at fiskeflåten som før fiska sild no søkte etter nye bestandar å fiske på. Utover 1970-talet utvikla det seg eit omfattande loddefiske som nådde ein topp i 1977 med om lag tre millionar tonn fangst.

Kvantumet av fiska lodde har vore mykje mindre sidan 1990 enn det var i 1970-åra og tidleg på 1980-talet, sjølv om ikkje loddebestanden har vore så mykje mindre. Vi ser då bort frå dei fire periodane då loddebestanden var særst liten og fisket

Figur 4.3 Fisket i Barentshavet frå 1903 til 2016

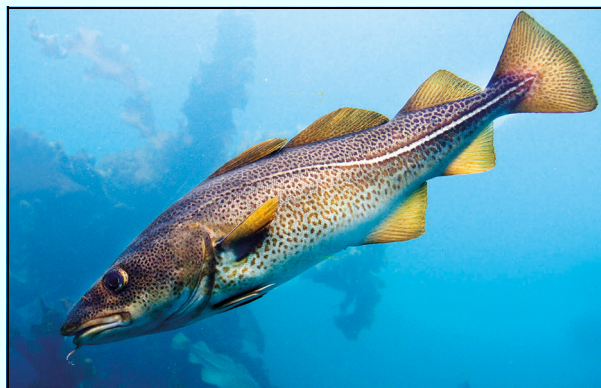
Figur 4.4 Torskebestanden sitt konsum av ulike byttedyr frå 1984 til 2016

vart stogga. Denne utviklinga i fisket heng saman med at torskebestanden, som har lodde som sitt viktigaste fôr, har vakse seg svært stor i seinare år. Det har òg å gjere med at torsken no breier seg langt lengre nord og aust enn før, og overlappar geografisk med loddebestanden ein mykje lengre periode av året. Torsken et difor ein langt større del av loddebestanden no enn før. Dette er vist på figur 4.4.

Av figuren ser vi at torsken konsumerte heile 9 millionar tonn mat rundt 2010, og det går tydeleg fram at lodda utgjorde størstedelen av dette.

Innsamlinga av mageprøver av torsk er eit sams norsk-russisk prosjekt. Det kom i stand i 1984 som eit første steg mot fleirbestandsforskning og forvaltning. Ved å studere kva den viktigaste rovfisken i Barentshavet et, har vi lært svært mykje om korleis dette økosystemet fungerer. Det er denne kunnskapen som ligg til grunn når vi no ser forvaltninga av lodde og torsk i samanheng, og tek med i bestandsvurderinga for torsk og hyse kor mykje småtorsk og småhyse den store torsken set til livs.

Boks 4.1 Nordaust-arktisk torsk

Figur 4.5 Torsk

Foto: Øystein Paulsen, Havforskningsinstituttet

Artsnamn: Torsk – *Gadus morhua*

Maksimal storleik: 169 cm og 55 kg

Levetid: Maks 25 år

Bestandsstorleik (2017): Om lag 2,8 millionar tonn

Kvote for 2018: 775 000 tonn, av dette 329 159 tonn til Noreg – etter kvotebyttet med tredjeland står det att 6 259 tonn som eventuelt kan overførast til nasjonal kvote

Norsk fangstverdi (2017): Om lag 6,6 mrd. kroner

Fakta om bestanden: Verdas største torskebestand. Beitar på fisk og krepsdyr, mest lodde. Bestanden er no utbreidd i mesteparten av Barentshavet, også nord for polarfronten. I første halvår er gytefisken (skrei) fordelt langs Norskekysten, for det meste sør til Lofoten, men enkelte år finst skrei heilt sør om Stad. Gyteperioden er mars–april.

Fisket

Gjennomsnittleg årsfangst sidan 1946 er 668 000 tonn. Fram til om lag 1980 vart det teke store fangstar, men dei gjekk jamt nedover, med unntak av periodar då særskilte årsklassar kom inn i fisket. Fisketrykket var for høgt, og bestanden minka. Etter kvart som det kom på plass strengare reguleringar, og særleg då haustingsregelen vart innført etter tusenårsskiftet, snudde den negative trenden og bestanden byrja å auke igjen, jf. figur 4.7. I periodar var ulovleg, uregulert og urapportert fiske eit stort problem, men etter 2009 har det ikkje vore registrert urapportert overfiske av kvoten. Dette heng spesielt saman med innføringa av NEAFC sitt hamnestatsregime frå 1. mai 2007, aktivt kontrollsamarbeid mellom landa, og auka interesse for problemet både i næringa og på politisk hald.

Norsk fangst har dei siste åra vore om lag 45 prosent av total rapportert internasjonal fangst. Nesten alt utanlandsk fiske på nordaust-arktisk torsk skjer med botntrål, men i det norske fisket er 65–70 prosent av fangsten teken med andre reiskapar.

Status og råd

Bestanden minka fram til tusenårsskiftet, men har sidan auka til eit svært høgt nivå, jf. figur 4.7. Ein viktig grunn til auken etter tusenårsskiftet er truleg betre ungfiskvern gjennom stenging av område med småfisk og bruk av sorteringsrist i trålfiskeria. Dessutan har det vore betre samsvar mellom tilrådde kvotar og fiske dei siste åra. Det

Figur 4.6 Utbreiingsområde og gyteområde for nordaust-arktisk torsk

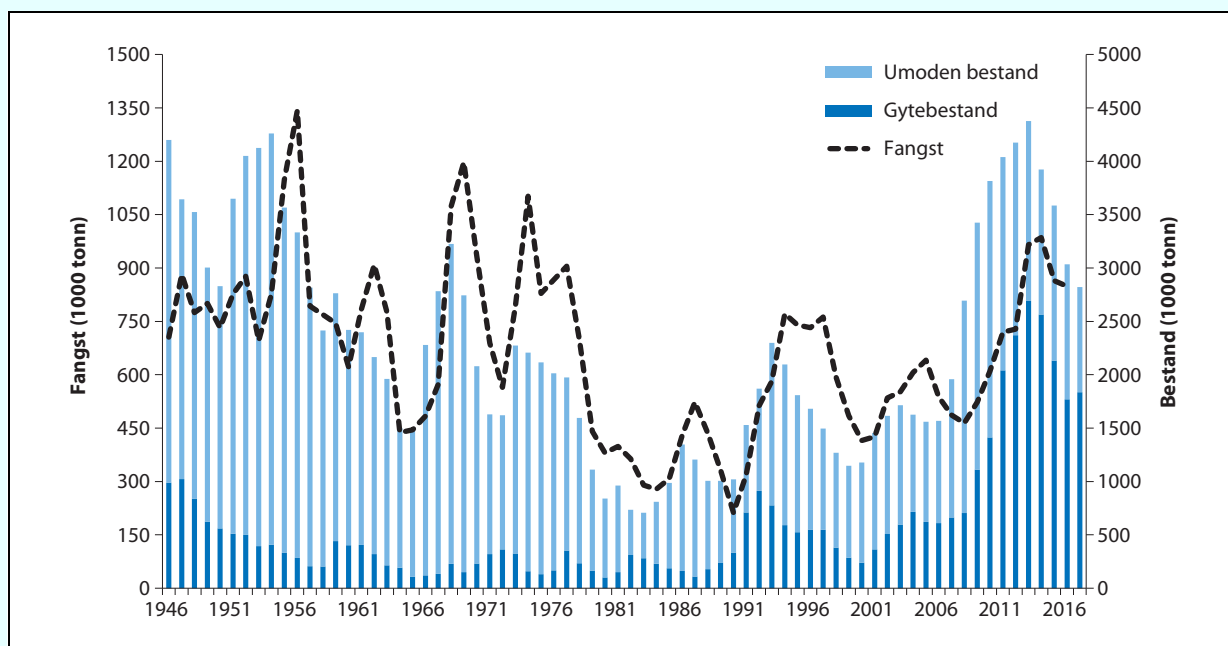
har også vore svært gunstige tilhøve for torsken i Barentshavet i seinare år; høgare temperaturar har gjort det mogleg for torsken å breie seg ut over eit mykje større område enn før. Matfatet blir då større, og det har også vore generelt god mattilgang. Rekrutteringa til bestanden har vore jamn og nedgangen i individuell vekst har vore mindre enn ein skulle vente med ein så kraftig auke i bestanden. Takka vere alle desse faktorane har gytebestanden dei siste åra vore på det høgaste nivået vi har hatt i etterkrigstida.

Boks 4.1 forts.

I siste bestandsvurdering klassifiserte ICES gytebestanden til å vere godt over føre-var-nivået og fiskepresset til å vere under føre-var-nivået. ICES tilrådde ein kvote for 2018 på 712 000 tonn i tråd med gjeldande haustingsregel. ICES påpeika òg at utøvinga av torskefisket må ta omsyn til trongen for vern av kysttorsk og trongen for redusert bifangst av vanleg uer. Kvoten for 2018 vart sett til 775 000 tonn, sidan

partane vart samde om ei gradvis implementering av stabilitetselementet (maksimum 20 prosent endring av kvoten frå år til år) i den nye haustingsregelen som vart vedtatt hausten 2016.

Det avtalte fangstnivået vil innebære at gytebestanden og totalbestanden held seg på eit relativt høgt nivå, og fiskepresset på bestanden er venta å halde seg på eit nivå som gjev langtidsutbytte rundt gjennomsnittleg nivå.

Figur 4.7 Utviklinga i bestand og fangst av nordaust-arktisk torsk

Fangst i 2015 er prognose.

Tabell 4.1 Tilrådd totalkvote (TAC), avtalt TAC, fangst og gytebestand (tusen tonn) av nordaust-arktisk torsk dei siste fem åra

År	Råd frå ICES	Tilrådd TAC	Avtalt TAC	Fangst	Gytebestand
2014	Følg den avtalte forvaltningsplanen, ta omsyn til vern av kysttorsk og vanleg uer	<993	993	986	2 564
2015	Følg den avtalte forvaltningsplanen, ta omsyn til vern av kysttorsk og vanleg uer	<894	894	864	2 134
2016	Følg den avtalte forvaltningsplanen, ta omsyn til vern av kysttorsk og vanleg uer	<805	894	849	1 770
2017	Følg den avtalte ¹ forvaltningsplanen, ta omsyn til vern av kysttorsk og vanleg uer	<890	890		1 836
2018	Følg den avtalte ¹ forvaltningsplanen, ta omsyn til vern av kysttorsk og vanleg uer	<712	775		

¹ Det vart avtalt ein ny forvaltningsplan hausten 2016

Boks 4.2 Nordaust-arktisk hyse

Figur 4.8 Hyse

Foto: Thomas de Lange Wenneck, Havforskningsinstituttet

Artsnamn: Hyse – *Melanogrammus aeglefinus*

Maksimal storleik: 110 cm og 14 kg

Levetid: Maks 20 år

Bestandsstorleik (2017): Om lag 0,7 millionar tonn
Kvote for 2018: 202 305 tonn, av dette 99 230 tonn til Noreg – etter kvotebyttet med tredjeland står det att 2 375 tonn som eventuelt kan overførast til nasjonal kvote

Norsk fangstverdi (2017): 1,4 mrd. kroner

Fakta om bestanden: Beitar på fisk og botndyr.

Bestanden er no utbreidd i store delar av Barentshavet. I første halvår er gytefisken fordelt i dei vestlege delane av Barentshavet og langs vestkanten av Tromsøflaket. Gyteperioden er mars–april.

Fisket

Gjennomsnittleg årsfangst sidan 1946 er 138 000 tonn, men fangstane har variert mykje; frå 20 000 til 320 000 tonn, jf. figur 4.10. Saman med Russland står Noreg for størstedelen av hysefangsten. Også Færøyane, Storbritannia, Grønland, Tyskland og Frankrike fiskar på bestanden. Dei norske fangstane er i stor grad bifangst i trålfisket etter torsk, men eit direkte fiske med line langs kysten av Finnmark er også viktig. I tillegg går det også føre seg eit norsk fiske med snurrevad og garn. Dei andre landa fiskar hovudsakleg hyse med botntrål.

Status og råd

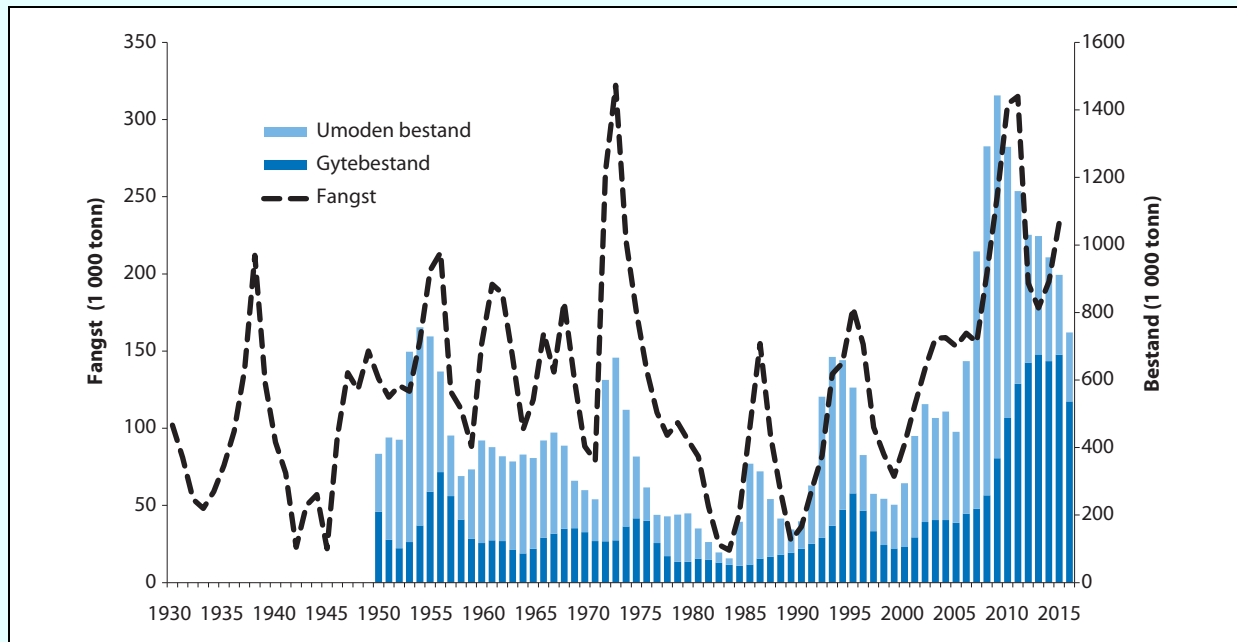
Bestanden av nordaust-arktisk hyse har dei siste åra vore på eit historisk høgt nivå, jf. figur 4.10. Rekrutteringa til bestanden har vore over langtidsgjennomsnittet sidan 2000, og årsklassane 2004–2006 var særst sterke. Dei yngre årsklassane har vore rundt middels nivå, og vi ventar difor at bestanden no vil kome ned på eit meir normalt nivå. Hysa har hatt ei vidare utbreiing i Barentshavet dei siste åra samanlikna med tidlegare, og dette er truleg ein kombinert effekt av at bestanden er stor, og at temperaturauken har gjort det mogleg for hysa å utvide leveområdet sitt mot nord og aust.

Kvoterådet for 2018 er basert på den vedtekne haustingsregelen, og tilseier at kvoten maksimalt bør vere på 202 305 tonn, jf. tabell 4.2. Fastsett kvote er den same som kvoterådet.

Figur 4.9 Utbreiingsområde og gyteområde for nordaust-arktisk hyse

Boks 4.2 forts.

Figur 4.10 Utviklinga i bestand og fangst av nordaust-arktisk hyse

Tabell 4.2 Tilrådd totalkvote (TAC), avtalt TAC, fangst og gytebestand (tusen tonn) av nordaust-arktisk hyse dei siste fem år

År	Råd frå ICES	Tilrådd TAC	Avtalt TAC	Fangst	Gytebestand
2014	Følg den avtalte forvaltningsplanen	<150	178,5	178	676
2015	Følg den avtalte forvaltningsplanen	<223	223	195	656
2016	Følg den avtalte forvaltningsplanen	<244	244	233	675
2017	Følg den avtalte forvaltningsplanen	<233	233		536
2018	Følg den avtalte forvaltningsplanen	<202,305	202,305		

Boks 4.3 Nordaust-arktisk sei

Figur 4.11 Sei

Foto: Thomas de Lange Wenneck, Havforskinginstituttet

Artsnamn: Sei – *Pollachius virens*

Maksimal storleik: 130 cm og 20 kg

Levetid: Maks 30 år

Bestandstorleik (2017): Om lag 775 000 tonn

Kvote for 2018: 172 500 tonn, av dette 156 950 tonn til Noreg

Norsk fangstverdi (2017): Om lag 892 mill. kroner

Fakta om bestanden: Opptreir både pelagisk og ved botnen. Beitar mest på fisk. Bestanden er utbreidd langs Norskekysten frå Stad til Varanger. Gyt på kystbankane frå Nordsjøen til Vesterålen. Gyteperioden er i februar.

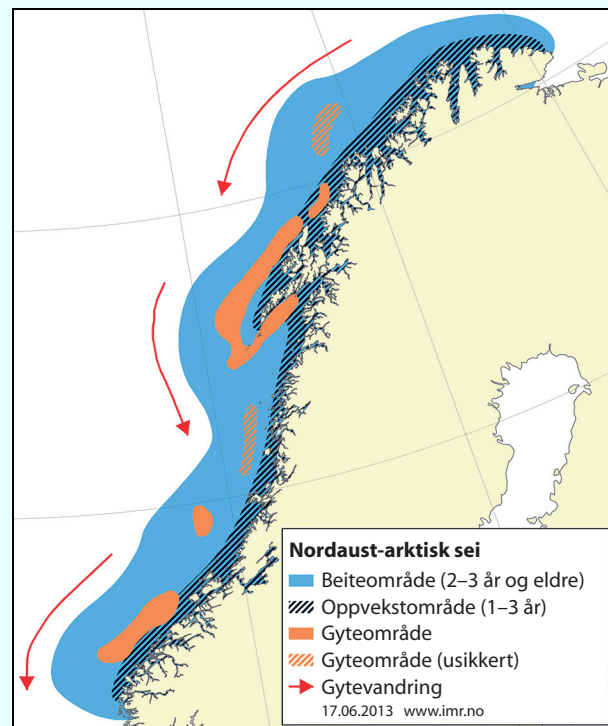
Fisket

Gjennomsnittleg årsfangst i perioden 1960–2014 var på 161 000 tonn, og har variert mellom 90 000 og 260 000 tonn, jf. figur 4.13. Noreg dominerer fisket med over 90 prosent av fangstane dei siste åra. Dei ti siste åra har trålfisket stått for 40 prosent av dei norske landingane, not 25 prosent, garn 20 prosent og line, snurrevad og jukse 15 prosent.

Status og råd

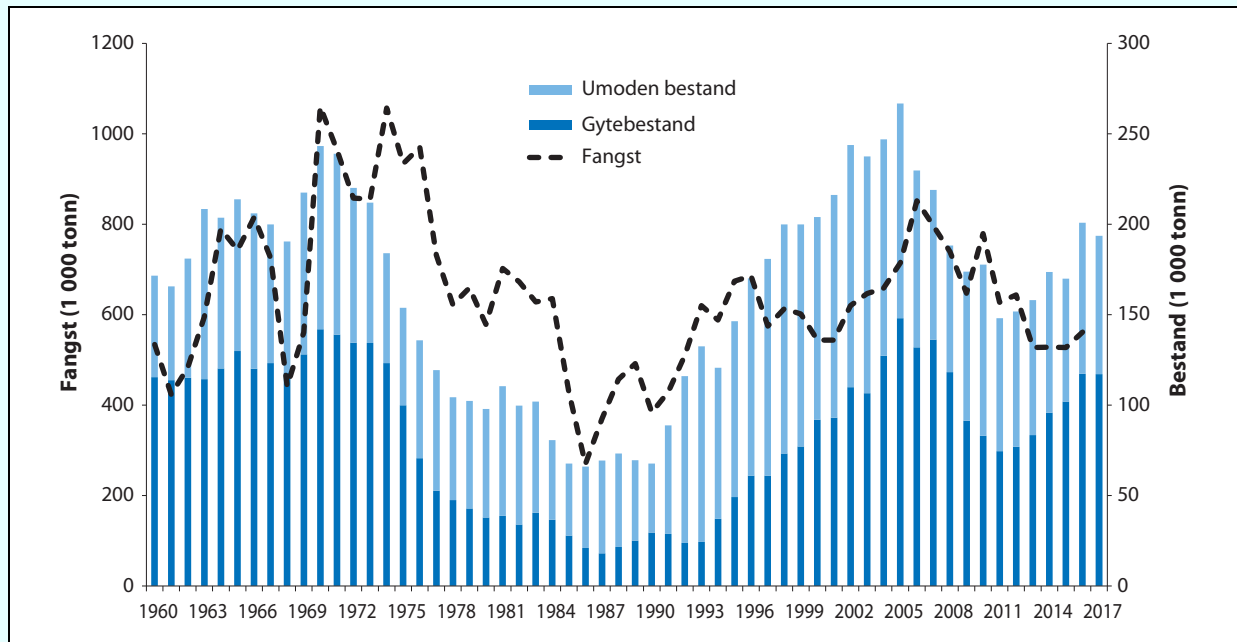
Seibestanden nord for 62°N var på eit historisk høgt nivå i 2001–2007, men det deretter gjekk bestanden kraftig ned. Etter 2011 har bestanden igjen tatt seg opp, og ser no ut til å stabilisere seg i underkant av 800 000 tonn.

Fiskeri- og kystdepartementet justerte i 2013 utnyttingsgraden i haustingsregelen frå føre-var-nivå til det nivået som vil gje høgast langtidsutbytte. ICES tilrådde, i tråd med denne regelen, ein maksimalkvote for 2018 på 172 500 tonn. Nærings- og fiskeridepartementet har fastsett kvoten for 2018 til 172 500 tonn, jf. tabell 4.3.

Figur 4.12 Utreiingsområde og gyteområde for nordaust-arktisk sei

Boks 4.3 forts.

Figur 4.13 Utviklinga i bestand og fangst av nordaust-arktisk sei

Tabell 4.3 Tilrådd totalkvote (TAC), avtalt TAC, fangst og gytebestand (tusen tonn) av nordaust-arktisk sei dei siste fem åra

År	Råd frå ICES	Tilrådd TAC	Avtalt TAC	Fangst	Gytebestand
2014	Følg den avtalte forvaltningsplanen, ta omsyn til bifangst av vanleg uer og kysttorsk	<140	119	132	383
2015	Følg den avtalte forvaltningsplanen, ta omsyn til bifangst av vanleg uer og kysttorsk	<122	122	132	408
2016	Følg den avtalte forvaltningsplanen, ta omsyn til bifangst av vanleg uer og kysttorsk	<140	140	140	469
2017	Følg den avtalte forvaltningsplanen, ta omsyn til bifangst av vanleg uer og kysttorsk	<150	150		468
2018	Følg den avtalte forvaltningsplanen, ta omsyn til bifangst av vanleg uer og kysttorsk	<172,5	172,5		

Boks 4.4 Nordaust-arktisk blåkkeite

Figur 4.14 Blåkkeite

Foto: Thomas de Lange Wenneck, Havforskningsinstituttet

Artsnamn: Blåkkeite – *Reinhardtius hippoglossoides*
Maksimal storleik: 120 cm og 20 kg. Hofisken blir større enn hannfisken.

Levetid: Sannsynligvis meir enn 30 år

Bestandstorleik (2016): Ukjend

Kvotefor 2018: 27 000 tonn, av dette 13 775 tonn til Noreg

Norsk fangstverdi (2017): Om lag 489 mill. kroner

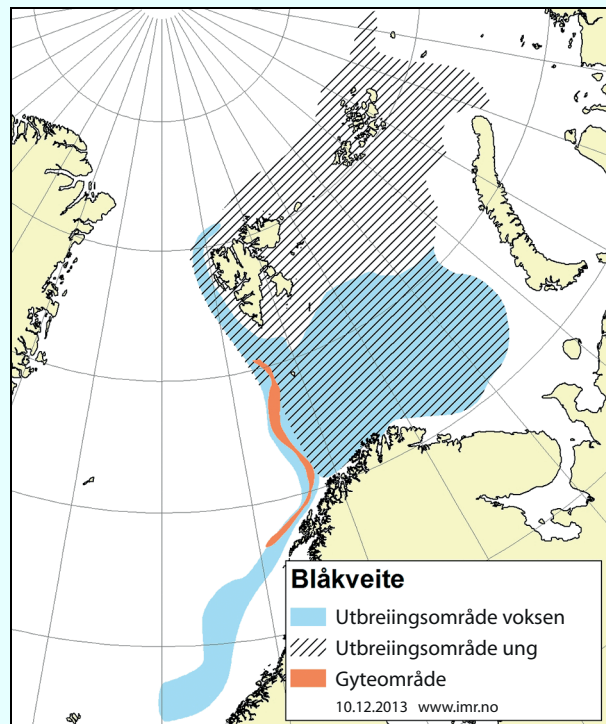
Fakta om bestanden: Ein arktisk fisk som lever i vatn kaldare enn 4°C, og som opptretr både pelagisk og ved botnen. Beitar mest på fisk, blekksprutar og krepsdyr. Bestanden er utbreidd langs Eggakanten frå Nordsjøen til Frans Josefs Land, og i djupe område av Barentshavet. Gyt langs Eggakanten frå Vesterålen til Svalbard. Gyteperioden er om vinteren med topp i desember-januar.

Fisket

Gjennomsnittleg årsfangst i perioden 1964–2016 var på 24 000 tonn, men har variert mellom 10 000 og 90 000 tonn, jf. figur 4.16. I perioden før 1984 tok Noreg under halvparten av totalfangsten dei fleste åra, men har sidan dominert i dette fisket. Frå og med 2010 er fisket kvoteregulert og fordelt med 51 prosent til Noreg, 45 prosent til Russland og 4 prosent til andre land. Vel 60 prosent av fangsten blir fanga med botntrål, knapt 30 prosent med line og resten med garn eller andre reiskapar.

Status og råd

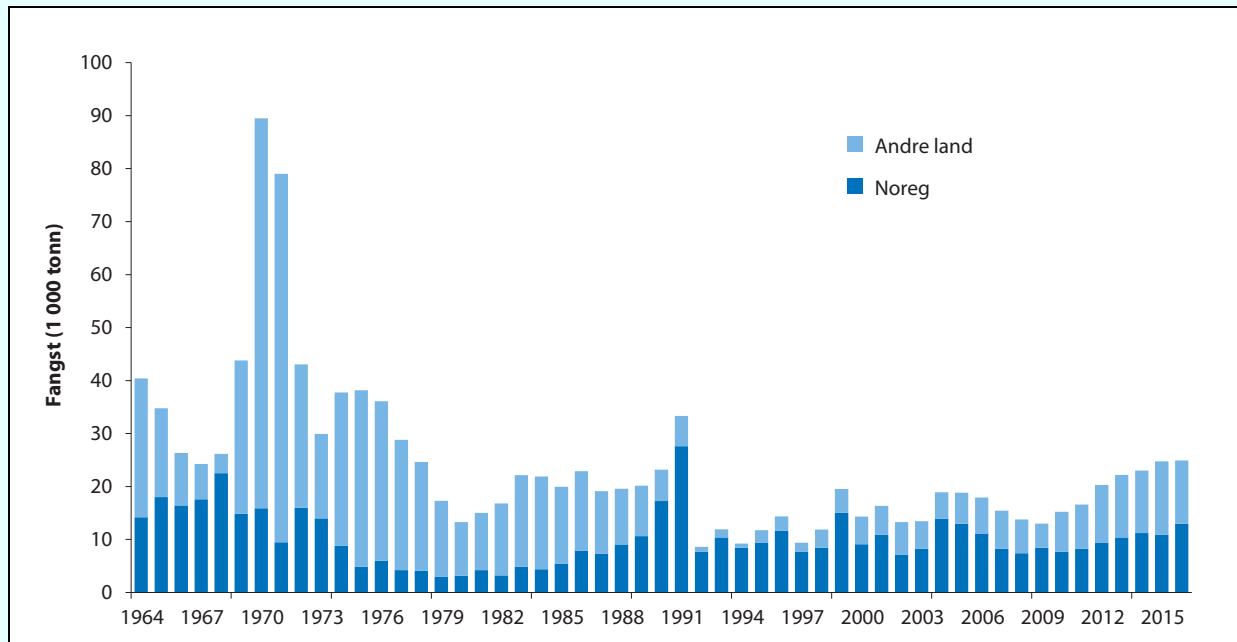
Det er stor uvisse knytt til storleiken på denne bestanden, men fiskbar del av bestanden auka frå 1992 til 2012 og har sidan vore stabil. Haustingsraten har vore relativt stabil sidan 1992. Det er ikkje semje om ein alderslesemetode, og det kan difor heller ikkje køyrast aldersfordelte bestandsmodellar eller fastsetjast biologiske referansepunkt. ICES gjev difor råd basert på føre-var-basis. Sidan blåkkeite er ein langleva art som er relativt gammal før den rekrutterer til fisket, baserer ein seg på ein 5-års prognose for fiskbar biomasse. Dersom fiskepresset er på det noverande nivået (gjennomsnitt av siste to år), seier prognosen at bestanden vil halde seg over B_{pa} i denne 5-års perioden, og dette er grunnlaget for rådgjevinga. Bruken av midlet av dei

Figur 4.15 Utbreiingsområde og gyteområde for nordaust-arktisk blåkkeite

siste to års fiskepress er ei førebels tilnærming og set ikkje nødvendigvis standarden for framtida. Dette svarar til eit fiske på maksimalt 23 000 tonn for 2018 og 2019, jf. tabell 4.4. Som vanleg dei siste åra vart det fastsett ein kvote som er høgare enn rådet.

Boks 4.4 forts.

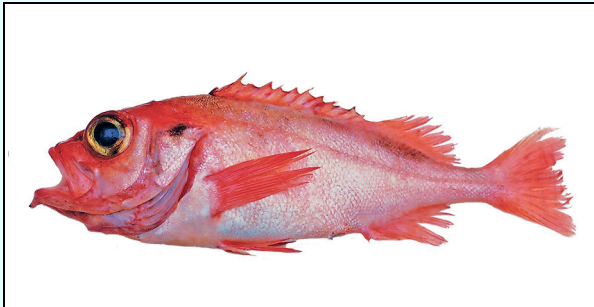

Figur 4.16 Utviklinga i fangst av nordaust-arktisk blåkveite

¹ Sidan det er stor uvisse knytte til storleiken på bestanden, er bestandstal ikkje vist i Figur 4.16 og Tabell 4.4.

Tabell 4.4 Tiltrådd totalkvote (TAC), avtalt TAC og fangst (tusen tonn) av nordaust-arktisk blåkveite dei siste fem åra

År	Råd frå ICES	Tiltrådd TAC	Avtalt TAC	Fangst	Gytebestand
2014	Ingen auke i fangsten	<15	19	23	-
2015	Same råd som i 2014	<15	19	25	-
2016	Føre-var tilnærming	<20	22	25	-
2017	Føre-var tilnærming	<20	24		
2018	Føre-var tilnærming	<23	27		

Boks 4.5 Snabeluer i ICES- område I og II

Figur 4.17 Snabeluer

Foto: Havforskningsinstituttet

Artsnamn: Snabeluer – *Sebastes mentella***Maksimal storleik:** 47 cm og 1,3 kg**Levetid:** Over 70 år**Bestandstorleik (2016):** Om lag 1,3 millionar tonn**Kvote for 2018:** 32 658 tonn, av dette 19 514 tonn til Noreg**Norsk fangstverdi (2017):** Om lag 210 mill. kroner (begge uer-artane samla)**Fakta om bestanden:** Beitar mest på fisk og krill. Bestanden er utbreidd i Barentshavet, ved Svalbard, og langs kontinentalskråninga mot Norskehavet. Føder levande ungar i mars–april langs Eggakanten.**Fisket**

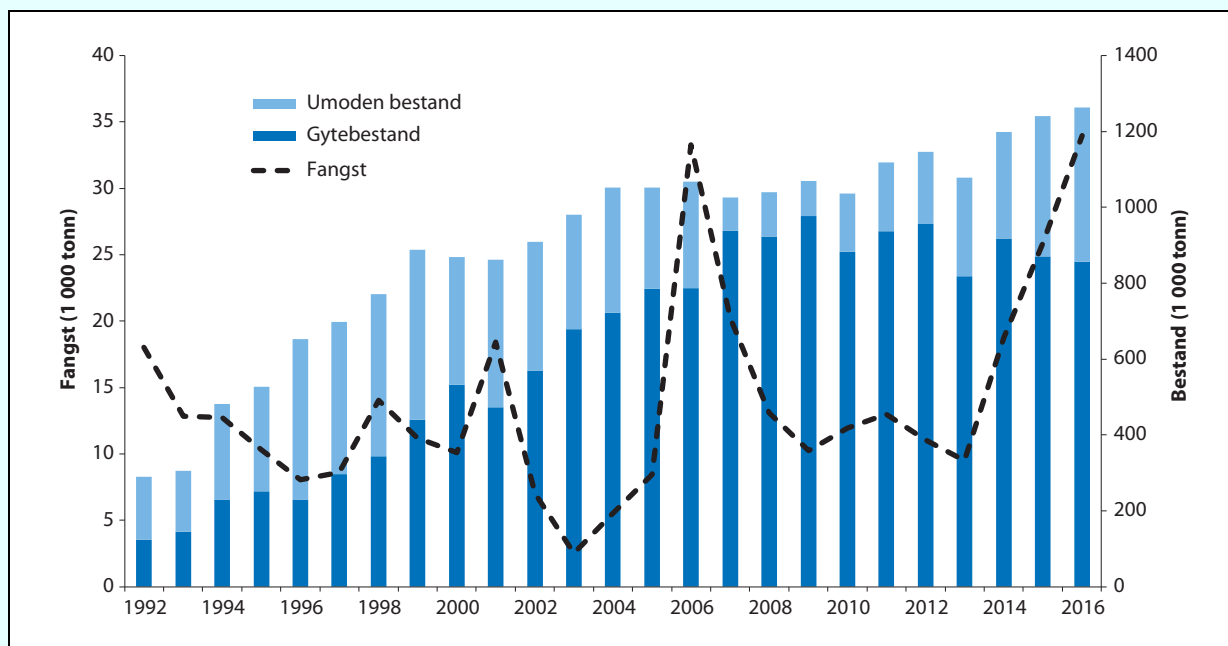
Gjennomsnittleg årsfangst av snabeluer i perioden 1991–2016 var på om lag 15 000 tonn, jf. figur 4.18, men har vore over 100 000 tonn på 1970–1980-talet, og heile 300 000 tonn i 1976. Alt fiske etter snabeluer, inkludert bifangst, føregår med trål. Snabeluer blir dels fiska i Barentshavet, dels på det opne hav i Norskehavet (Smotthavet). Det er hovudsakleg Noreg og Russland som fiskar etter denne arten.

Status og råd

Basert på ein analytisk bestandsberekningssmodell klassifiserer ICES bestanden til å vere stabil og med god reproduksjonsevne. Gytebestanden

auka jamt frå 1992 til 2007 og har frå og med 2007 vore rundt 900 000 tonn (jf. figur 4.18). Sidan snabelueren blir kjønnsmoden først i 12-årsalderen, og årsklassane fødte mellom 1996 og 2004 er svake, vil gytebestanden kunne auke monaleg når dei større årsklassane fødte etter 2004 byrjar å rekruttere til gytebestanden. Det er ikkje vedteken nokon forvaltningsplan for snabeluer, men ICES tilrår, basert på føre-var-tilnærming, at fangsten i 2018 ikkje bør overstige 32 658 tonn, jf. tabell 4.5. Ein metoderevisjon for snabeluer og vanleg uer vart gjennomført i februar 2018. Vidare er det planlagt å gjennomføre ei evaluering av forvaltningsreglar i 2018 til møtet i Den blanda norsk-russiske fiskerikommisjonen hausten 2018.

Boks 4.5 forts.

Figur 4.18 Utviklinga i bestand og fangst av snabeluer i ICES område I og II

Tabell 4.5 Tilrådd totalkvote (TAC), avtalt TAC, fangst og gytebestand (tusen tonn) av snabeluer i ICES område I og II dei siste fem år

År	Råd frå ICES	Tilrådd TAC	Avtalt TAC	Fangst	Gytebestand
2014	Status quo fangst	<24	36,8 ¹	19	918
2015	Føre-var tilnærming	<30	30 ²	26	871
2016	Føre-var tilnærming	<30	30 ²	34	857
2017	Føre-var tilnærming	<30	30 ²		
2018	Føre-var tilnærming	<32,658	32,658 ²		

¹ Sum av TAC sett av NEAFC for internasjonale farvatn og Noreg for NØS.² Noreg og Russland har fordelt snabeluerkvoten med utgangspunkt i ein totalkvote på 30 000 (32 658 for 2018) tonn, men det er ikkje fastsett noka regulering av snabeluer i den internasjonale delen av Norskehavet, jf. omtale i kapittel 3.4.1 NEAFC.

Boks 4.6 Lodde i Barentshavet

Figur 4.19 Lodde

Foto: Jan de Lange, Havforskningsinstituttet

Artsnamn: Lodde – *Mallotus villosus*

Maksimal storleik: 20 cm og 50 g.

Levetid: 5 år

Bestandstorleik (2017): Om lag 2,5 millionar tonn

Kvote for 2018: 205 000 tonn, av dette 122 500 tonn til Noreg

Norsk fangstverdi (2016): 0

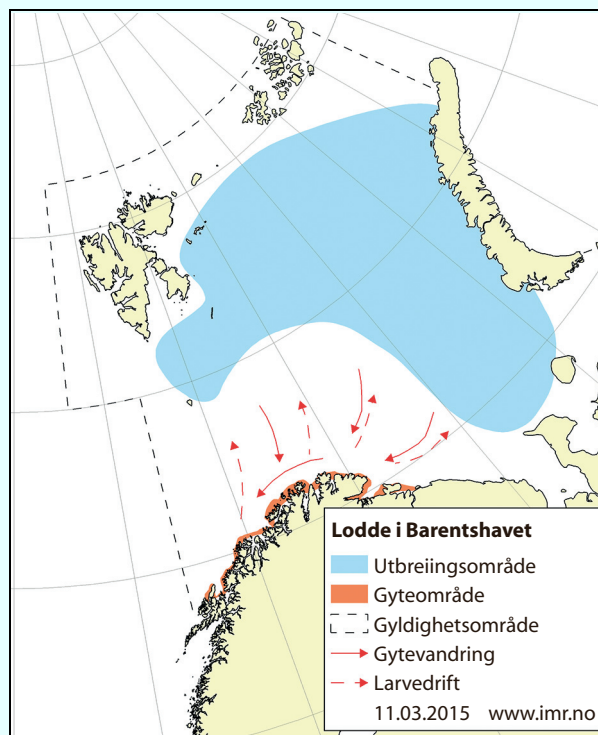
Fakta om bestanden: Lodda er ein planktonetar, som gyt berre ein gong før ho døyr. Ho er mat for mange artar av fisk, sjøpattedyr og sjøfugl. Ho gyt ved Finnmarkskysten i mars–april, og beitar over store delar av Barentshavet om sommaren og hausten. Lodda legg egga sine på botnen, slik som silda og nokre få andre artar gjer.

Fisket

Gjennomsnittleg årsfangst i perioden 1965–2016 var på 700 000 tonn, men har variert mellom 0 og 3 millionar tonn, jf. figur 4.21. I løpet av dei siste 30 åra har loddefisket vorte stoppa i tre periodar kvar på fem år, fordi bestanden av naturlege årsaker nærast har kollapsa. Ein fjerde periode med stopp i fisket varte berre i to år (2016–2017) og fisket vart opna igjen i 2018. Loddekvotane blir delte mellom Noreg og Russland i høvet 60/40. Tidlegare vart det fiska både om vinteren før gytinga ved kysten og om hausten i beiteområda, men dei seinare åra har det berre vore opna for fiske før gytinga. På norsk side er loddefisket hovudsakleg eit ringnotfiske, medan Russland fiskar lodde med flytetral.

Status og råd

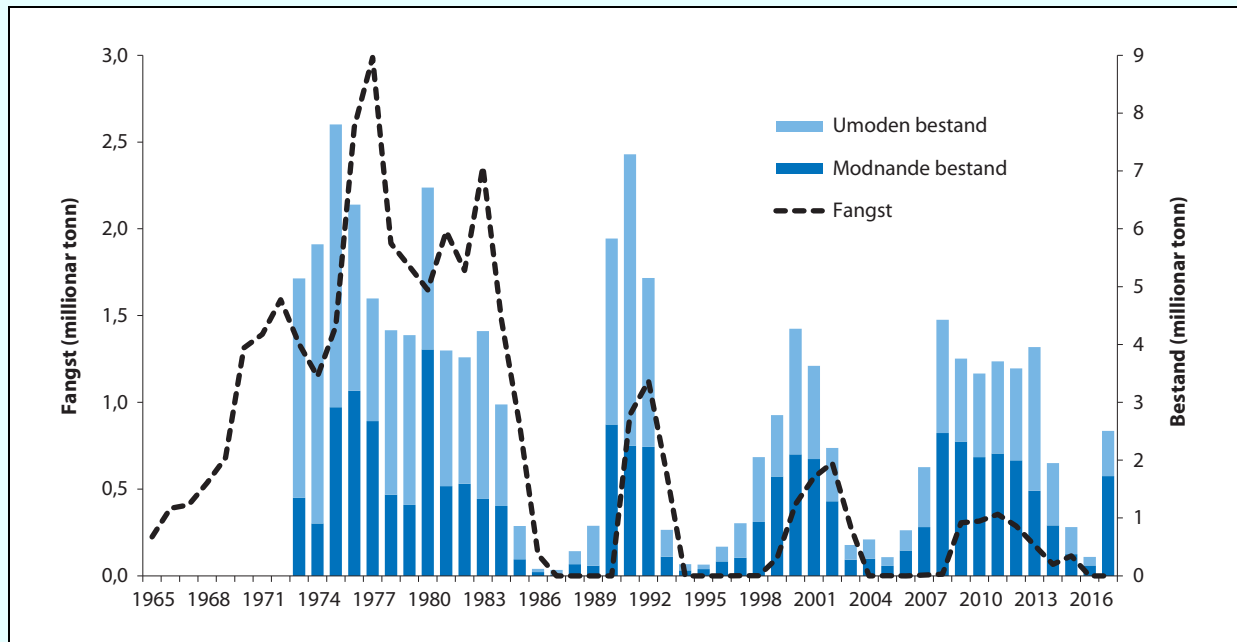
Etter at bestanden vart målt til å vere låg både i 2015 og 2016, målte ein monaleg meir lodde enn venta på det norsk-russiske økosystemtoktet hausten 2017. Årsakene til det store spriket mellom målingane hausten 2016 og 2017 er ikkje klarlagde, men ein reknar med at målinga hausten 2016 var eit underestimat. Hausten 2017 estimerte ein den modnande delen av loddebestanden til å vere 1 723 000 tonn, og i følge forvalt-

Figur 4.20 Utbreiingsområde og gyteområde for lodde i Barentshavet

ningsplanen for lodde (fem prosent sannsyn for SSB < 200 000 t ved gyting) gav dette rom for ein loddekvote i 2018 på 205 000 tonn.

Boks 4.6 forts.

Figur 4.21 Utviklinga i bestand og fangst av lodde i barentshavet

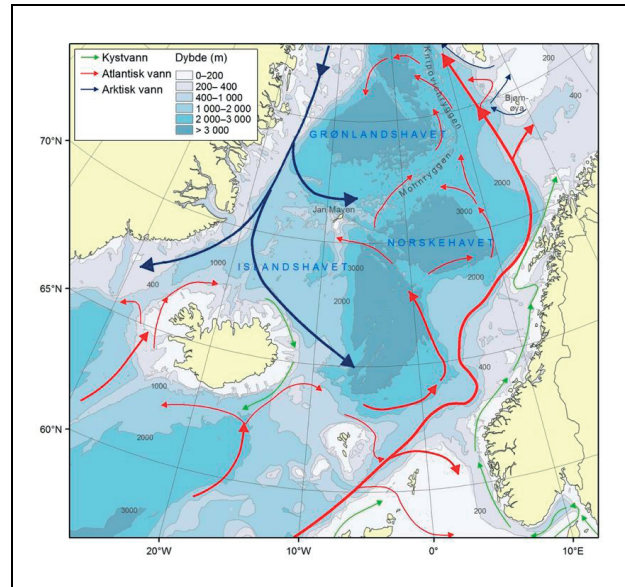
Tabell 4.6 Tilrådd totalkvote (TAC), avtalt TAC, fangst og gytebestand (tusen tonn) av lodde i Barentshavet dei siste fem åra

År	Råd frå ICES SSB=gytebestand	Tilrådd TAC	Avtalt TAC	Fangst	Modnande bestand
2014	5 prosent sannsyn for SSB < 200 000 t	<65	65	66	874
2015	5 prosent sannsyn for SSB < 200 000 t	<6	120	115	446
2016	5 prosent sannsyn for SSB < 200 000 t	0	0	0	147
2017	5 prosent sannsyn for SSB < 200 000 t	0	0	0	1723
2018	5 prosent sannsyn for SSB < 200 000 t	205	205		

4.2 Norskehavet

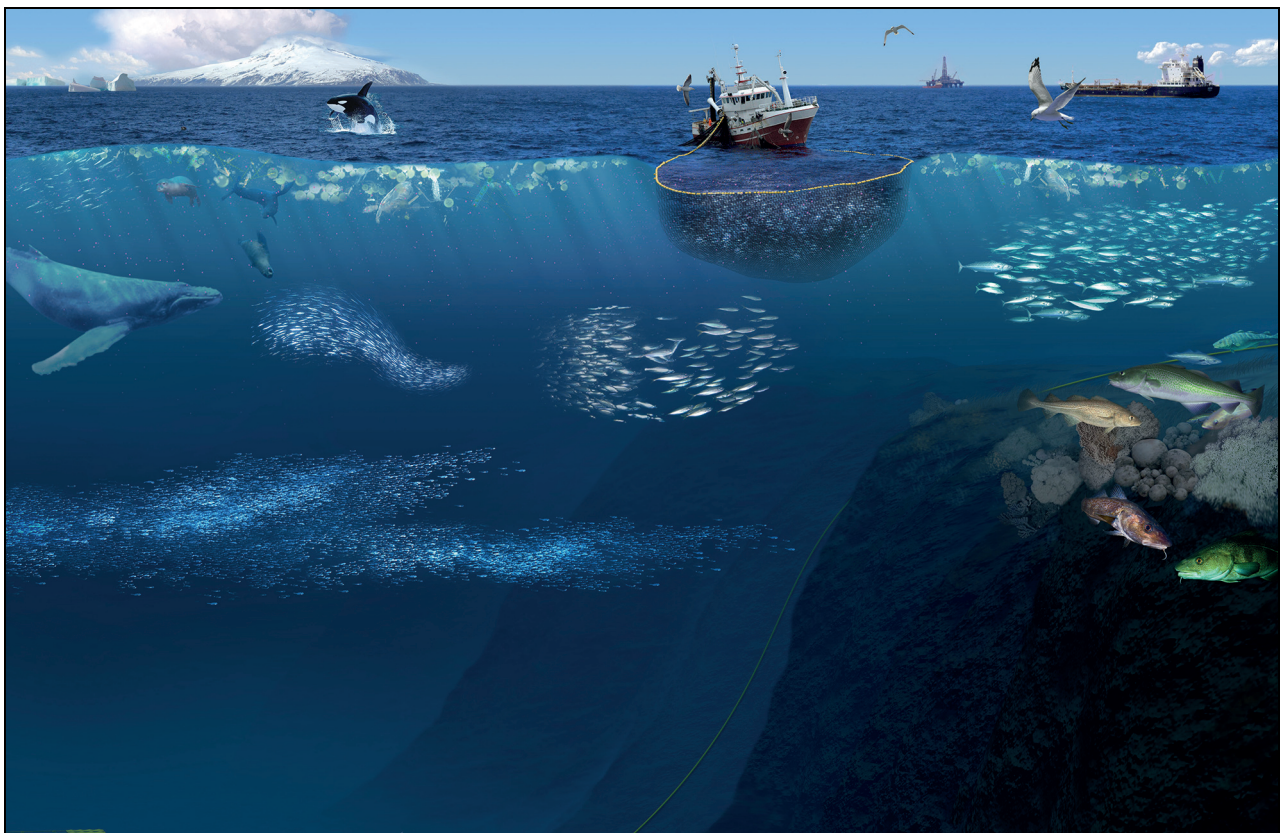
Livet i Norskehavet er prega av at det er eit djuphav; mange stader er det djupare enn 3 000 meter, jf. figur 4.22. Det er difor berre på kontinentalsokkelen og eit stykke nedover skråninga mot djuphavet vi finn botnfisk. Dei store og kommersielt viktige bestandane i Norskehavet er å finne i dei frie vassmassane; vi kallar dei pelagiske bestandar. Dei tre viktigaste er sild, makrell og kolmule.

Medan sildebestanden er på nedtur, er det motsette tilfelle for dei to andre. Makrellen har hatt svært god rekruttering, det vil seie sterke årsklassar har kome inn i bestanden i mange av dei seinare åra. Bestanden har ekspandert og dekkjer no i beiteperioden store delar av Norskehavet, havområda ved Island og Grønland og heilt nord til Svalbard. Kolmula har også, etter ein periode med svak rekruttering, no kome inn i ein betre periode, og denne bestanden er på eit høgt nivå. Silde er, som nemnt, inne i ein periode med bestandsreduksjon på grunn av manglande rekruttering. Gytebestanden blir difor redusert frå år til år både på grunn av naturleg død og fiske. Så langt har ein ikkje observert teikn til neste sterke sildeårsklasse.

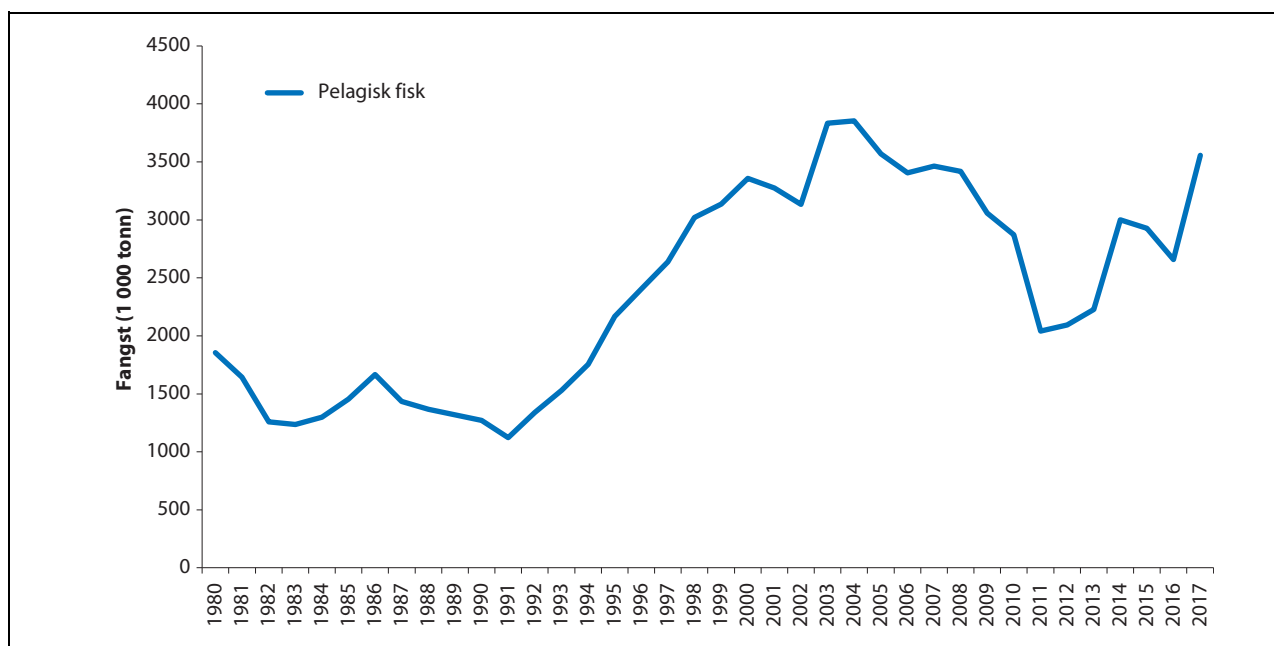
Figur 4.22 Norskehavet – straumar og djupn

Det har historisk vore eit svært stort fiske på desse tre artane i Norskehavet. Rundt tusenårsskiftet var den samla fangsten oppe i nesten 4 millionar tonn, jf. figur 4.24. Etter dette gjekk fang-

Figur 4.23 Økosystemet i Norskehavet

Illustrasjon: Havforskningsinstituttet

Figur 4.24 Fisket i Norskehavet frå 1980 til 2017

sten ned til godt under 3 millionar tonn rundt 2010 sidan bestandssituasjonen for både sild og kolmule vart vesentleg dårlegare. I dei seinare åra har den samla fangsten tatt seg opp igjen sjølv om sildebestanden fortsett er på eit lågt nivå.

Norskehavet er prega av varmt Atlanterhavsvatn som strøymer inn frå sør. Men langs Aust-Grønland strøymer det kaldt arktisk vatn inn frå nord, og skapar eit skilje, ein polarfront, mellom det varme vatnet i aust og det kalde i vest. Heile havområdet er vorte varmare det siste tiåret, og dette påverkar også livet i havet på ulikt vis.

Sidan Norskehavet er så mykje djupare enn Nordsjøen og Barentshavet, finst det eit element i dette økosystemet som ikkje finst i dei andre hava: eit organisk lag frå 400 til 800 meter djupn. Dette laget består av småorganismar av mange slag, både planktonorganismar og mesopelagiske fisk som lysprikkfisk. Desse organismane lever av den biomassen som søkk ned frå dei øvre laga, der sjølve produksjonen, basert på det fotosyntetiserande planteplanktonet, skjer. Dyreplanktonet, som hovudsakleg består av ørsmå krepssdyr som raudåte og krill, et planteplanktonet og fører energien oppover i næringsnettet. Sidan tidleg på 2000-talet har dyreplanktonmengdene i Norskehavet vist ein negativ trend, men denne trenden flata ut

rundt 2009, og dei siste åra har det igjen vore ein auke. No er tettleiken av dyreplankton i Norskehavet oppe på same nivå som i Barentshavet.

Mellom djupvassfisker og botnfisker som finst på sokkelen og i skråninga langs kysten viser ulike artar ulik utvikling. Snabelueren, som finst både i Barentshavet og i Norskehavet og alt er nemnt i det førre delkapittelet, er i vekst, medan den vanlege ueren er raudlista som «sterkt truga». Brosme og lange, som er dei viktigaste kommersielle artane i denne gruppa, ser ut til å auke svakt. Også blåkkeite, som gyt langs Eggakanten i det nordaustlege Norskehavet, og den nordaust-arktiske seien, som har ei vid utbreiing langs Norskekysten, er nemnde i det førre kapittelet.

Selen i Norskehavet har også hatt ulik utvikling. Medan grønlandsselen i Vestisen (som er områda langs austkysten av Grønland) er i bra forfatning og toler hausting, er klappmyssbestanden i Vestisen freda fordi bestanden er på eit lågt nivå samanlikna med tidlegare.

På og langs kontinentalsokkelen i aust er ei grundig kartlegging av botndyrssamfunna i gang gjennom MAREANO-programmet. Det blir stadig gjort nye funn av korallrev, korallskog, og område med svamp, sjøfjør og andre sårbare samfunn som kan trenge vern.

Boks 4.7 Norsk vårgytande sild

Figur 4.25 Sild

Foto: Kjartan Mæstad, Havforskningsinstituttet

Artsnamn: Sild – *Clupea harengus*

Maksimal storleik: 40 cm og 500 g.

Levetid: 25 år

Bestandsstorleik (2017): Om lag 4,1 millionar tonn (gytebestand)

Kvote for 2018: 435 000 tonn, 304 500 tonn av dette til Noreg

Norsk fangstverdi (2017): Om lag 1,75 mrd. kroner

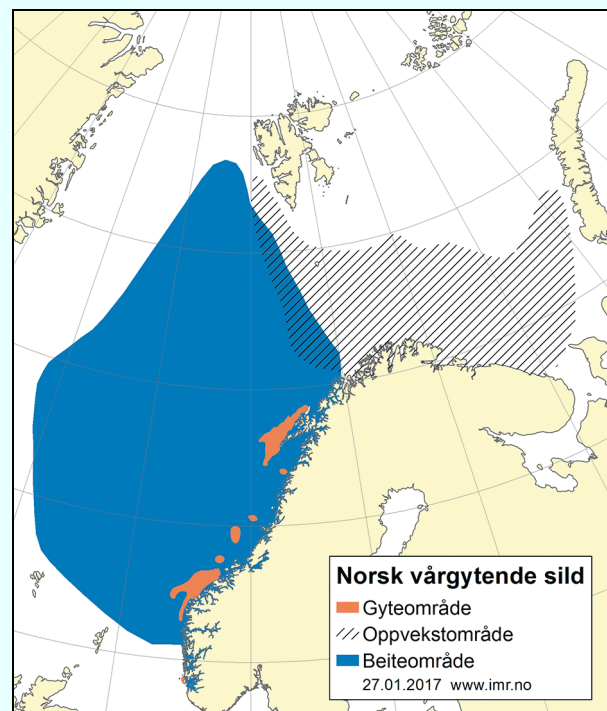
Fakta om bestanden: Silda er ein planktonetar. Ho er mat for mange artar av fisk og kval. Ho gyter langs kysten frå Møre til Nordland i februar–mars, og beitar over store delar av Norskehavet om sommaren og hausten. Silda legg egg sine på botnen, slik som lodda og nokre få andre artar gjer. Yngelen blir ført med straumen nordover langs kysten og endar opp i Barentshavet, der silda lever i kring tre år før ho vandrar ut i Norskehavet.

Fisket

Den gjennomsnittlege årlege totalfangsten av norsk vårgytande sild i perioden 1950–2016 er om lag 710 000 tonn, men det har vore store variasjonar knytt til endringar i storleiken av bestanden, jf. figur 4.27. Når bestanden har vore på topp har det vore teke fangstar på opp mot 2 millionar tonn, medan det vart full stopp i fisket då bestanden braut saman på 1960-talet. Minstemålet på sild er 25 cm, så fisket føregår på vaksen sild, hovudsakleg under gyteinnsiget langs Norskekysten om vinteren, medan ho er på beitevandring i Norskehavet om sommaren og når ho vandrar mot kysten av Nord-Noreg for å overvintre om hausten. Det norske fisket, som for det meste skjer om vinteren når silda har høgast kvalitet, skjer hovudsakleg med ringnot.

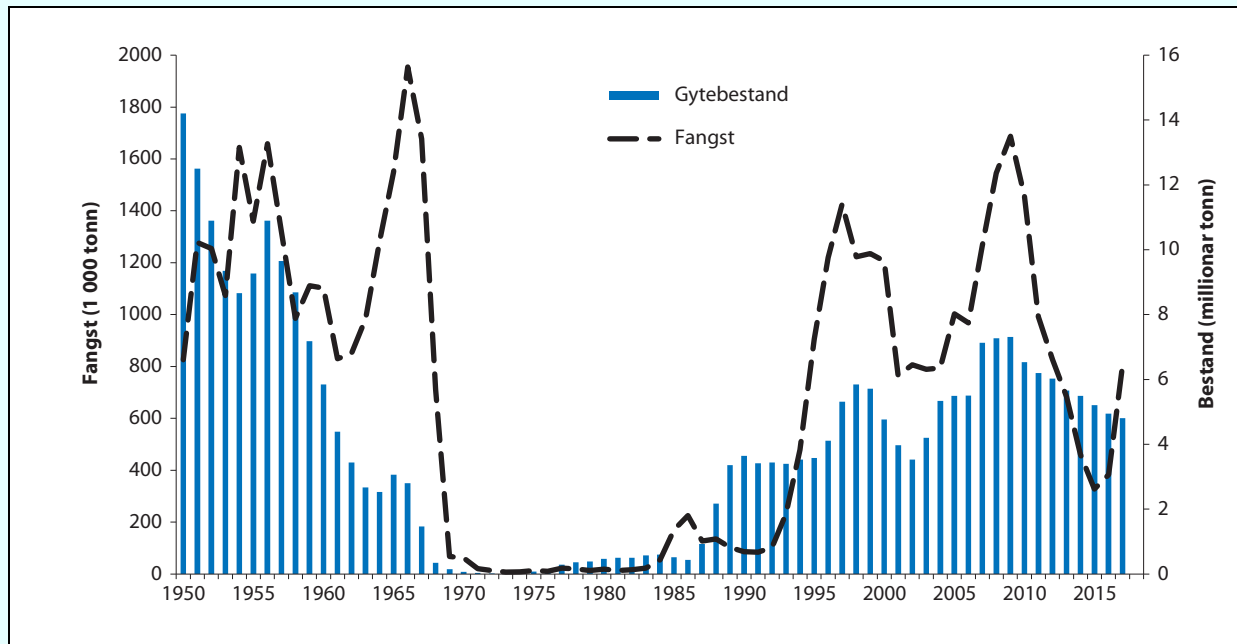
Status og råd

Bestanden er inne i ein periode med reduksjon etter å ha vore på eit svært høgt nivå, jf. figur 4.27. Dette skuldast dårleg rekruttering i ei rekke år. Den bestandsvurderinga som er gjort, syner at gytebestanden no er estimert til å være under 5 millionar tonn, som er på føre-var-grensa. Det er førebels ikkje teikn til sterke årsklassar på veg inn i bestanden. Tilrådd totalkvote for 2018 er på 384 197 tonn, jf. tabell 4.7.

Figur 4.26 Utreiingsområde og gyteområde for norsk vårgytande sild

Boks 4.7 forts.

Figur 4.27 Utviklinga i bestand og fangst av norsk vårgytande sild

Tabell 4.7 Tilrådd totalkvote (TAC), avtalt TAC, fangst og gytebestand (tusen tonn) av norsk vårgytande sild dei siste fem åra

År	Råd frå ICES	Tilrådd TAC	Avtalt TAC	Fangst	Moden
2014	Følg den avtalte forvaltningsplanen	<418	436 ¹	461	4 819
2015	Følg den avtalte forvaltningsplanen	<283	283 ²	329	4 527
2016	Følg den avtalte forvaltningsplanen	<317	317 ³	377	4 266
2017	Følg den avtalte forvaltningsplanen	<437 ³ (<646)	685		4 131
2018	Følg den avtalte forvaltningsplanen	<384	435		3 691

¹ Summen av nasjonale kvotar.² Det er ikkje inngått nokon kyststatsavtale for 2015, men det ligg føre ei felles forståing mellom Noreg, Island, EU, Færøyane og Russland om ein totalkvote på 283 013 tonn.³ Korrigert råd i oktober 2017, opphavleg råd i parentes.

Boks 4.8 Makrell

Figur 4.28 Makrell

Foto: Leif Nøttestad, Havforskningsinstituttet

Artsnamn: Makrell – *Scomber scombrus*

Maksimal storleik: 65 cm og 3,5 kg, sjeldan over 1 kg

Levetid: 25 år

Bestandsstorleik (2017): Om lag 3,5 millionar tonn (gytebestand)

Kvote for 2018: 816 797 tonn (Noreg, EU og Færøyane), av dette 189 482 tonn til Noreg

Norsk fangstverdi (2017): Om lag 2,1 milliardar kroner

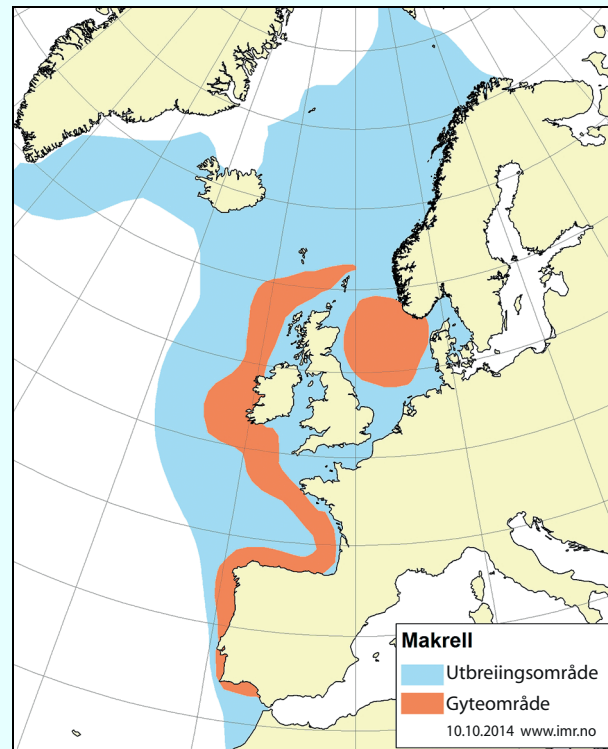
Fakta om bestanden: Makrellen et dyreplankton, fiskelarvar og småfisk. Han gyt sentralt i Nordsjøen (mai–juli), vest for Irland (mars–juli) og i portugisiske farvatn (februar–mai). Makrellen beitar over store havområde frå Gibraltar til Grønland, i Nordsjøen og i Norskehavet heilt nord til Svalbard om sommaren og hausten.

Fisket

Den gjennomsnittlege årlege totalfangsten av nordaust-atlantisk makrell i perioden 1980–2016 er 739 000 tonn, og uttaket har variert relativt lite samanlikna med mange andre bestandar, jf. figur 4.30. Det knyter seg likevel stor uvisse til om rapportert fangst gjev eit godt bilete av dei reelle fangstane, særleg i perioden fram til 2005. Truleg har fangstane vore langt høgare enn desse tala viser. Fisket går hovudsakleg føre seg i direkte fiske med ringnot og trål. I dei sørlege områda tek dei også ein del makrell som bifangst i trål. Det norske fisket går føre seg med ringnot, men ei mindre mengd blir fanga med garn, dorg og trål. Dette fisket går mest føre seg om hausten i den nordlege delen av Nordsjøen, i Norskehavet og i Skagerrak. I seinare år har makrellen vandra langt mot nord, og større delar av fangsten har vore teken utanfor Nord-Noreg. Andre viktige aktørar i makrellfisket er EU, Island og Færøyane.

Status og råd

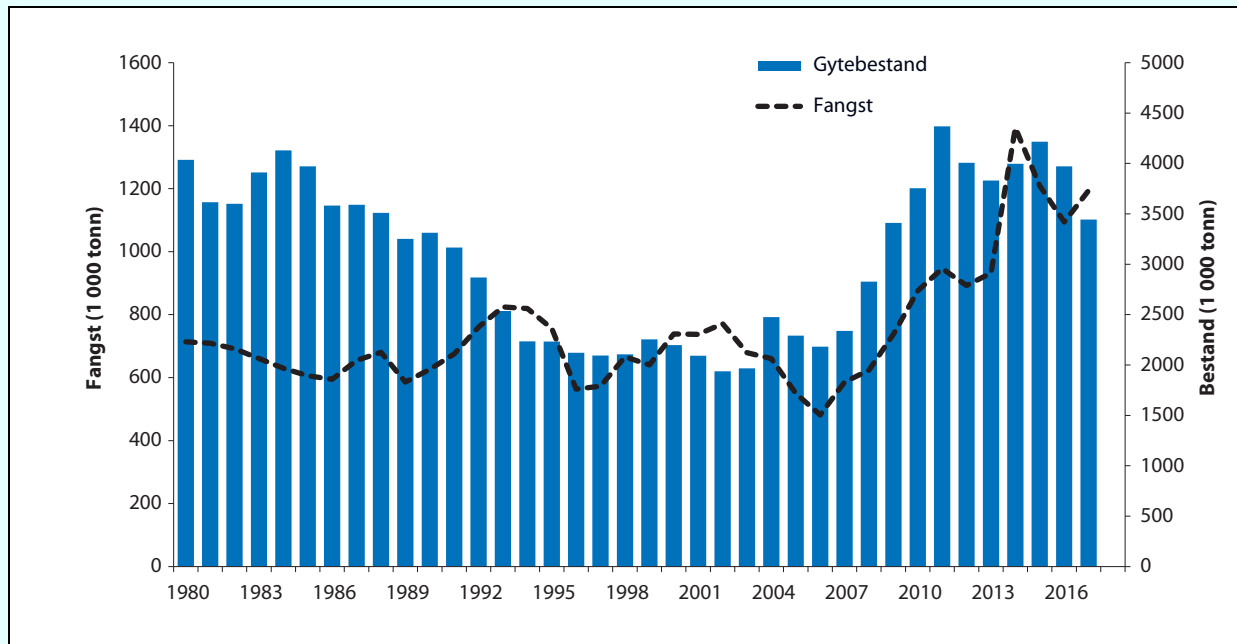
ICES vurderer at makrellbestanden er i god forfatning og blir hausta berekraftig, jf. figur 4.30. Gytebestanden har auka vesentleg sidan 2002, og er på eit høgt nivå historisk sett. Dette skuldast først og fremst at rekrutteringa har vore god; årsklassane 2002 og 2006 er dei mest talrike som er målt i heile tidsserien. Også årsklas-

Figur 4.29 Utbreiingsområde og gyteområde for nordaust-atlantisk makrell

sane 2010–2011 er bra, og det ser det ut til at 2014-årsklassen kan vere sterk. ICES sitt råd om fiske i 2018 er å følgje ei MSY-tilnærming, som tilsvara ein fangst på 550 948 tonn, jf. tabell 4.8.

Boks 4.8 forts.

Figur 4.30 Utviklinga i bestand og fangst av nordaust-atlantisk makrell

Tabell 4.8 Tilrådd totalkvote (TAC), avtalt TAC, fangst og gytebestand (tusen tonn) av nordaust-atlantisk makrell dei siste fem år

År	Råd frå ICES	Tilrådd TAC	Avtalt TAC	Fangst	Gytebestand
2014	Følg den avtalte forvaltningsplanen	927–1 011	1 392 ¹	1 393	3 998
2015	Følg den avtalte forvaltningsplanen	831–906	1 229 ¹	1 209	4 217
2016	MSY tilnærming	<774 ³	1 057 ¹	1 094	3 971
2017	MSY tilnærming	<857	1 021 ²		3 444
2018	MSY tilnærming	<551	817 ²		

¹ Det var ikkje oppnådd semje om internasjonal kvote. Tala er summen av nasjonale kvotar.² Totalkvote fastsett av Noreg, EU og Færøyane. Sjå omtale i kapittel 3.3.4 Forvaltninga av makrell.³ Korrigert september 2016.

Boks 4.9 Kolmule

Figur 4.31 Kolmule

Foto: Jan de Lange, Havforskningsinstituttet

Artsnamn: Kolmule – *Micromesistius poutassou***Maksimal storleik:** 50 cm og 800 g.**Levetid:** Sjeldan over 10 år, opp til 20 år**Bestandsstorleik (2017):** Om lag 6,2 mill. tonn (gytebestand)**Kvote for 2018:** 1 387 872 tonn (Noreg, EU, Færøyane og Island).**Norsk fangstverdi (2017):** Om lag 575 millionar kroner

Fakta om bestanden: Kolmula et for det meste stort dyreplankton, men store individ et også fiskeyngel. Den oppheld seg mest i dei midtre vasslaga, på djup frå 100–600 m. Kolmula har ei vid utbreiing i Nordaust-Atlanteren frå Kanariøyane og Azorene til eit stykke inn i Barentshavet og nord til Svalbard. Den gyter vest for Irland på ettervinteren.

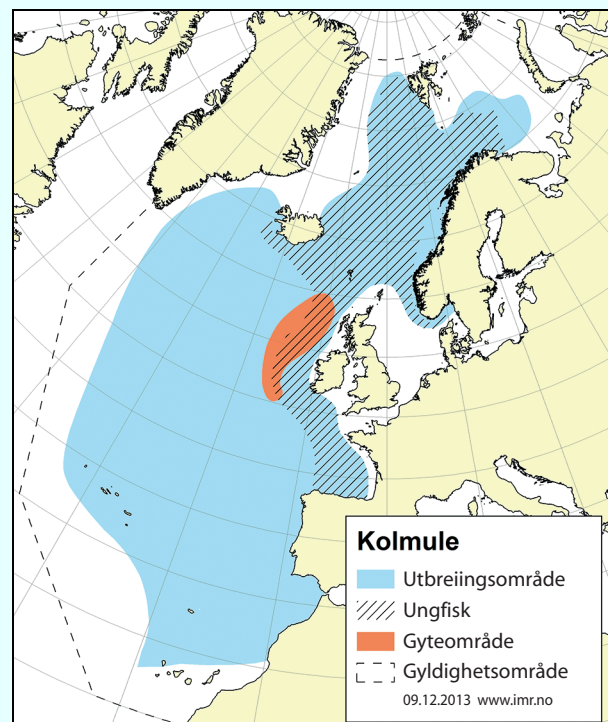
Fisket

Den gjennomsnittlege årlege totalfangsten av nordaust-atlantisk kolmule i perioden 1978–2016 er 966 000 tonn, og uttaket har variert mykje i takt med storleiken på bestanden, jf. figur 4.33. Hovudfisket skjer langs kontinentalskråninga og bankane vest for Dei britiske øyane og ved Færøyane, der kolmula samlar seg for å gyte om våren. Fisket går føre seg med flytetral. Noreg har historisk sett dominert dette fisket, og tok fram til 2004 om lag 40 prosent av den totale fangsten. Seinare har den norske delen gått tilbake, og Island, EU, Færøyane og Russland tek ein større del av totalfangsten.

Status og råd

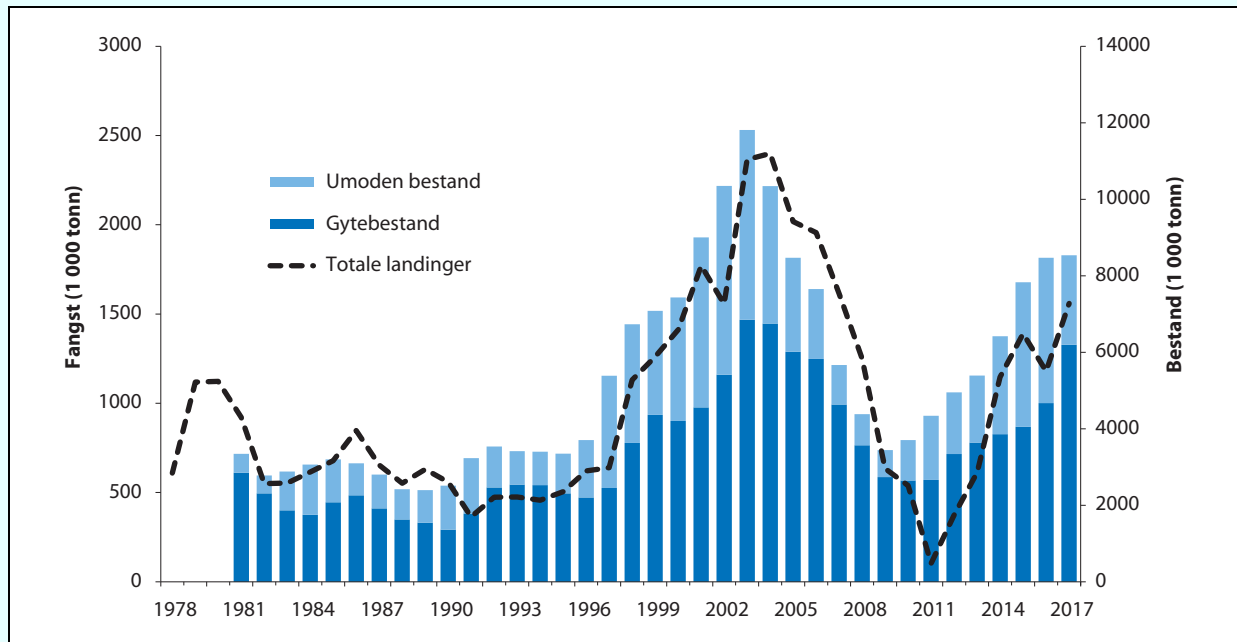
Etter ein topp i bestandsstorleiken rundt 2003 minka bestanden kraftig til 2009, jf. figur 4.33. No er denne trenden snudd, og gytebestanden er tilbake på same nivå som i 2003. Årsklassane fødte mellom 2004 og 2009 var svært svake samanlikna med dei føregåande ti åra, men frå 2009 vart rekrutteringa betre og er no estimert til å vere over gjennomsnittsnivå. Dette har, saman med lågare fiskepress, ført til ein auke i bestanden.

ICES sitt råd om fiske i 2018 er å følgje ei MSY-tilnærming, som tilsvaer ein fangst på 1 387 872 tonn, jf. tabell 4.9.

Figur 4.32 Utbreiingsområde og gyteområde for nordaust-atlantisk kolmule

Boks 4.9 forts.

Figur 4.33 Utviklinga i bestand og fangst av nordaust-atlantisk kolmule

Tabell 4.9 Tilrådd totalkvote (TAC), avtalt TAC, fangst og gytebestand (tusen tonn) av nordaust-atlantisk kolmule dei siste fem åra

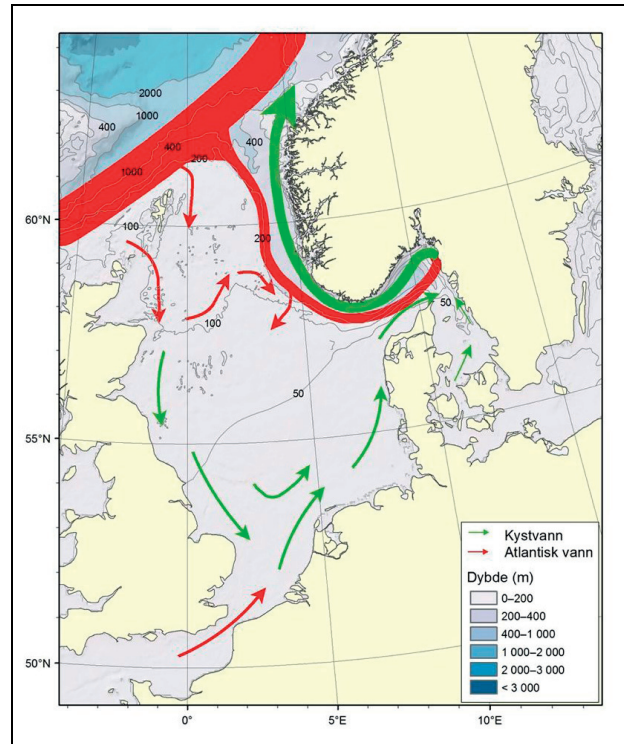
År	Råd frå ICES	Tilrådd TAC	Avtalt TAC	Fangst	Gytebestand
2014	Følg den avtalte forvaltningsplanen	<949	1 200	1 155	3 860
2015	Følg den avtalte forvaltningsplanen	<840	1 260 ¹	1 396	4 051
2016	MSY-tilnærming	<776	1 147 ¹	1 183	4 672
2017	MSY-tilnærming	<1 342	1 342		6 197
2018	MSY-tilnærming	<1 388	1 388		

¹ Det vart ikkje oppnådd semje om internasjonal kvote. Tala er summen av nasjonale kvotar.

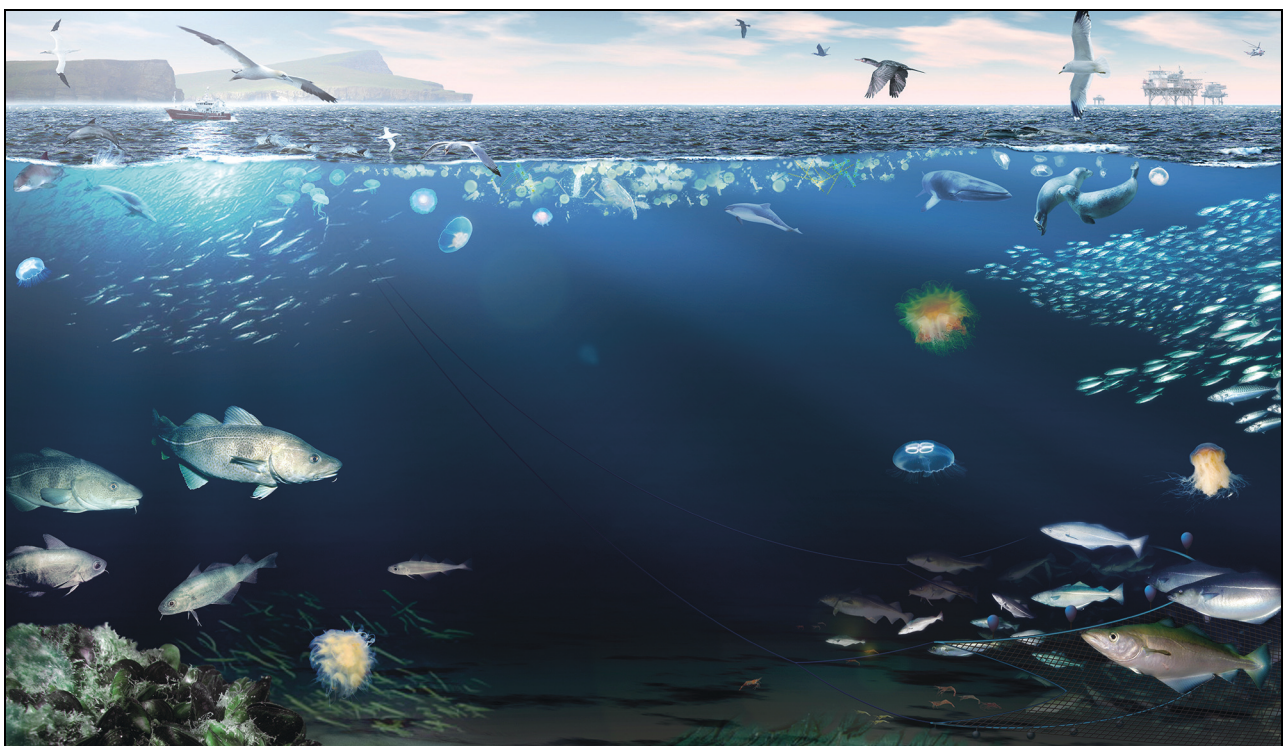
4.3 Nordsjøen og Skagerrak

Om det er djupna som pregar Norskehavet, så er det grunna som pregar Nordsjøen. Det er grunnast i sør, for det meste mindre enn 50 meter, og djupnar gradvis mot nord, men også her er det mindre enn 200 meter. Langs Norskekysten går det ei djuprenne – Norskerenna – med maksdjup på 250–700 meter, som følgjer kysten rundt og endar i Skagerrak. Det sørlege området er varmare enn områda lenger nord, og atlantisk vatn kjem inn både gjennom Den engelske kanalen og nordom Dei britiske øyane, jf. figur 4.34. Nordsjøen er eit svært produktivt område der det har vore hausta mykje sjømat på eit lite areal. Her finst både pelagisk fisk, botnfisk, reker og kreps, jf. figur 4.35.

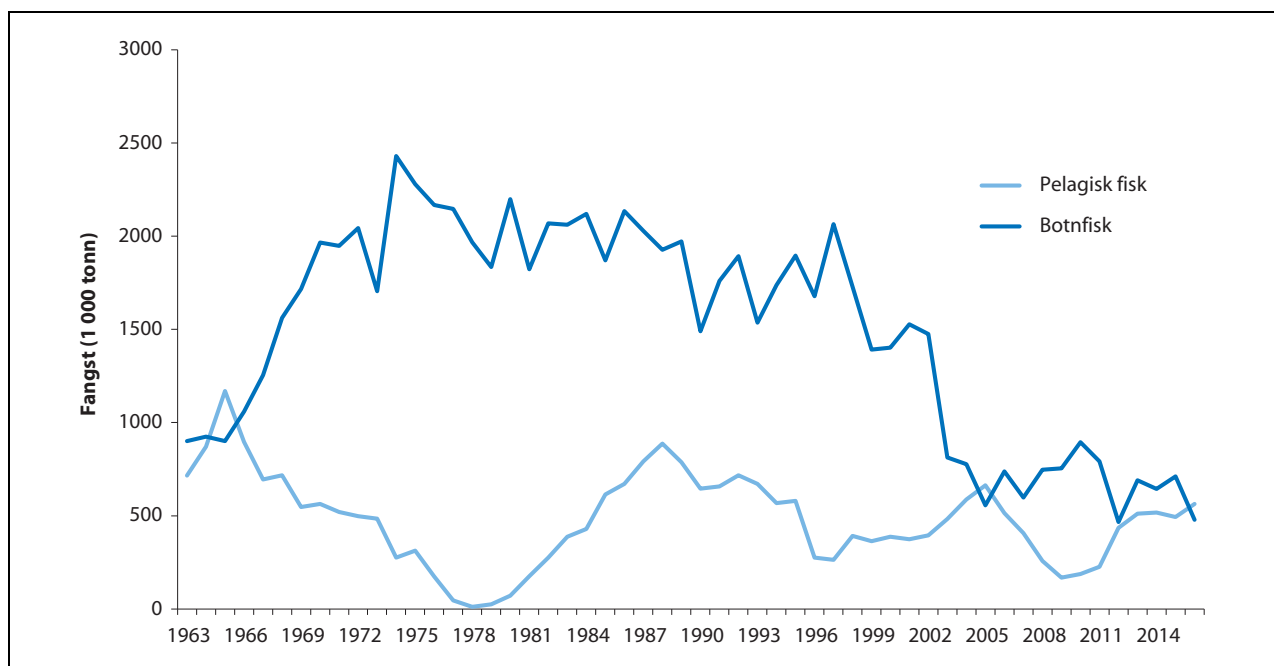
I lange periodar har botnfisken vore viktigast i fiskeriet i Nordsjøen og Skagerrak, men det har gått tilbake med fangsten av botnfisk. Dei siste åra har pelagisk fisk og botnfisk omtala i denne rapporten vore omtrent på same nivå, kring 500 000 tonn kvar. Både på 1970- og 1980-talet vart det hausta rundt 1 million tonn botnfisk åleine frå dette området. Det er vanskeleg å peike på ei ein-skild årsak til nedgangen, men både overfiske og utkast/neddreping av yngel har utan tvil mykje av skulda. Det er likevel eit faktum at mange av bestandane i Nordsjøen i ei årrekkje har hatt dårleg rekruttering, enten gytebestanden har vore stor eller liten, utan at ein sikkert har kunna peike på årsakene til dette.

Figur 4.34 Nordsjøen og Skagerrak – straumar og djupn

Figur 4.35 Økosystemet i Nordsjøen og Skagerrak

Figur 4.36 Fisket i Norsjøen og Skagerrak frå 1963 til 2016

Boks 4.10 Nordsjøsil

Figur 4.37 Sild

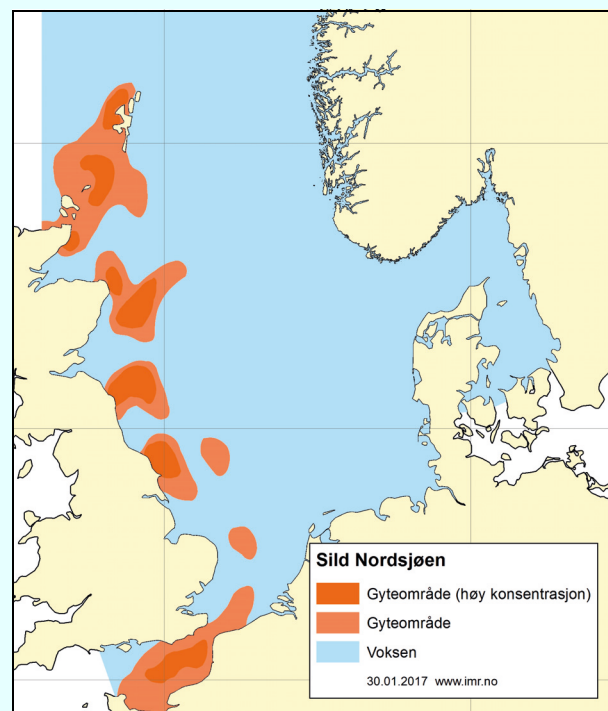
Foto: Jan de Lange, Havforskningsinstituttet

Artsnamn: Sild – *Clupea harengus***Maksimal storleik:** 35 cm og 400 gram**Levetid:** 15 år**Bestandsstorleik (2016):** Om lag 4,1 millionar tonn**Kvote for 2017:** 600 588 tonn, av dette 174 171 tonn til Noreg**Norsk fangstverdi (2017):** Om lag 526 mill. kroner**Fakta om bestanden:** Silda er ein planktonetar. Ho er mat for mange artar av fisk og kval. Ho gyt i den vestlege delen av Nordsjøen frå august til januar, og beitar over store delar av Nordsjøen, Skagerrak og Kattegat. Silda legg egga sine på botnen.**Fisket**

Den gjennomsnittlege årlege totalfangsten av nordsjøsil i perioden 1960–2015 er kring 519 000 tonn, og uttaket har variert i takt med storleiken på bestanden, frå nesten 0 på slutten av 1970-talet til toppar på 0,6, 0,8 og 1,2 millionar tonn før og etter, jf. figur 4.39. Sildefisket i Nordsjøen går føre seg i eit direkte fiske med ringnotfartøy og trålarar, og som bifangst i industritrålfisket. Danmark, Noreg og Nederland tek brorparten av fangstane. Det norske fisket har variert mellom 0 og 605 000 tonn, i gjennomsnitt 115 000 tonn.

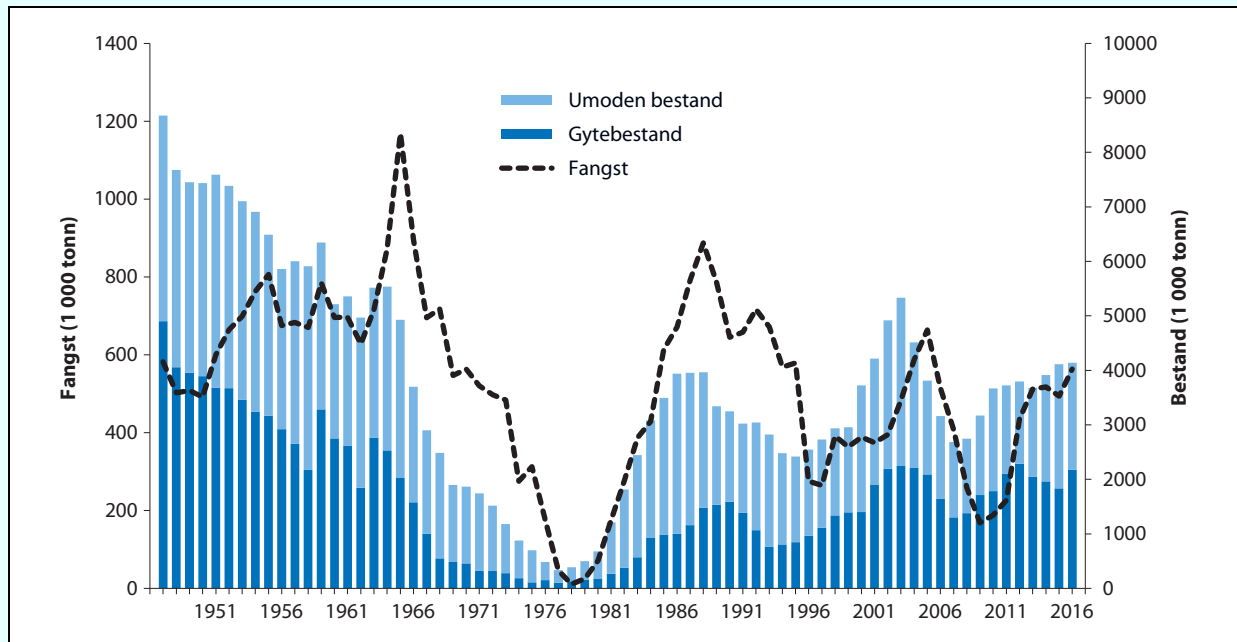
Status og råd

Bestanden har full reproduksjonsevne og blir hausta berekraftig, jf. figur 4.39. ICES vurderer bestanden til å vere i ein fase med låg produksjon, og rekrutteringa har vore dårleg i lang tid. Men fiskepresset er redusert og gytebestanden har sidan midt på 1990-talet vore over føre-var-grensa. ICES gir råd basert på ein forvaltningsplan som EU og Noreg er einige om, og dette medfører eit maksimalt uttak på 491 000 tonn i direktefisket i 2018, jf. tabell 4.10.

Figur 4.38 Utbreiingsområde og gyteområde for nordsjøsil

Boks 4.10 forts.

Figur 4.39 Utviklinga i bestand og fangst av nordsjøsild

Tabell 4.10 Tiltrådd totalkvote (TAC), avtalt TAC, fangst og gytebestand (tusen tonn) av nordsjøsild dei siste fem åra

År	Råd frå ICES	Tiltrådd TAC	Avtalt TAC	Fangst	Gytebestand
2013	Følg den avtalte forvaltningsplanen	Scenarier	478	511	2047
2014	Følg den avtalte forvaltningsplanen	Scenarier	470	517	1963
2015	Følg den avtalte forvaltningsplanen	<445	445	494	1836
2016	Følg den avtalte forvaltningsplanen	<518	518	564	2178
2017	Følg den avtalte forvaltningsplanen	<426	482		
2018	Følg den avtalte forvaltningsplanen	<491	601		

Boks 4.11 Sei i Nordsjøen, Skagerrak, Rockall og vest for Skottland

Figur 4.40 Sei

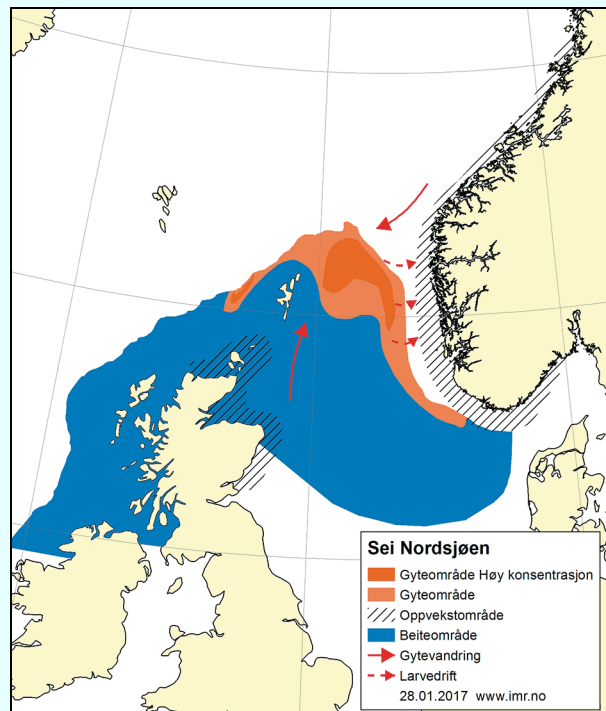
Foto: Havforskningsinstituttet

Artsnamn: Sei – *Pollachius virens***Maksimal storleik:** 115 cm og 20 kg**Levetid:** 20 år**Bestandsstorleik (2016):** Om lag 483 000 tonn**Kvota for 2018:** Nordsjøen og Skagerrak: 105 793 tonn, av dette 55 012 tonn til Noreg; Vest av Skottland: 10 215 tonn**Norsk fangstverdi (2017):** Om lag 399 mill. kroner**Fakta om bestanden:** Sei finst på begge sider av det nordlege Atlanterhavet, og er delt inn i mange bestander. Han lever hovudsakleg ved botnen, men kan gå opp i sjøen for å beite. Medan småsei et mest dyreplankton og krepsdyr, et større sei mest fisk. Gytinga (februar til mars) går føre seg langs Eggkakanten frå vest av Shetland til Vikingbanken.**Fisket**

Den gjennomsnittlege årlege totalfangsten av nordsjøsei i perioden 1967–2016 er kring 146 000 tonn¹. Uttaket har variert i takt med storleiken på bestanden, og det var langt høgare fram til midten av 1980-talet, jf. figur 4.42. Seien blir hovudsakleg fiska med trål, både av EU og Noreg. For Noregs del blir om lag 85 prosent av seifangstane tekne med trål og litt over 5 prosent med not på kysten av Vestlandet.

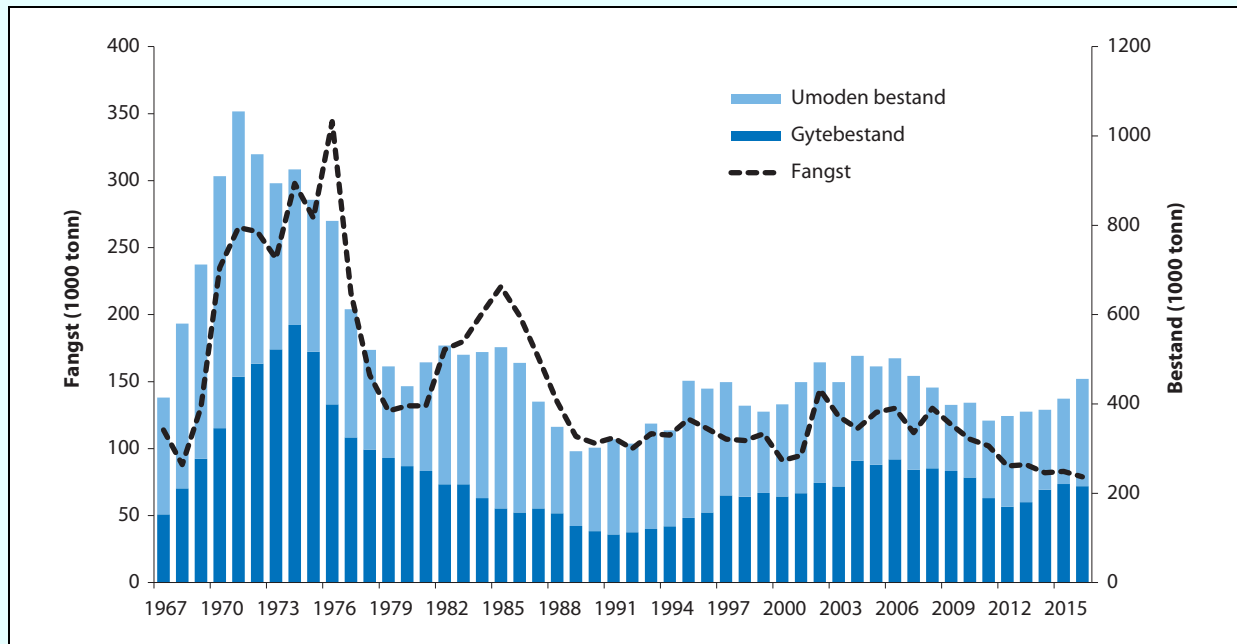
Status og råd

Det er uklære bestandsgrenser, og difor blir seien i Nordsjøen og Skagerrak slått saman med seien i Rockall og vest for Skottland i bestandsvurderinga og kvoterådgjevinga. Gytebestanden har fluktuert utan klære trendar, og har vore over føre-var grensa sidan 1996. Rekrutteringa har sidan 2003 vore under langtidsgjennomsnittet. Tilrådd kvote for 2018 er basert på maksimalt langtidsutbyte, sidan bestandsvurderinga har endra seg etter ein metoderevisjon i 2016, og forvaltingsplanen vedteken av Noreg og EU må vurderast på nytt før ICES gjev råd etter denne. Rådet for 2018 er ein totalfangst på 118 460 tonn; 107 325 tonn i Nordsjøen/Skagerrak og 11 135 tonn vest for Skottland inkludert Rockall.

Figur 4.41 Utbreiingsområde og gyteområde for sei i Nordsjøen, Skagerrak, Rockall og vest for Skottland

Boks 4.11 forts.

Figur 4.42 Utviklinga i bestand og fangst av sei i Nordsjøen, Skagerrak, Rockall og vest av Skottland

Tabell 4.11 Tiltrådd totalkvote (TAC), avtalt TAC, fangst og gytebestand (tusen tonn) av sei i Nordsjøen, Skagerrak, Rockall og vest av Skottland dei siste fem år

År	Råd frå ICES	Tiltrådd TAC ¹	Avtalt TAC ¹	Fangst	Gytebestand
2013	Følg den avtalte forvaltningsplanen	<101	100	80	180
2014	Følg den avtalte forvaltningsplanen (TAC-15 prosent)	<86	86	75	208
2015	Følg den avtalte forvaltningsplanen	<80	80	78	221
2016	Følg den avtalte forvaltningsplanen	<75	73	68	216
2017	Maksimalt langtidsutbytte	<141	111		257
2018	Maksimalt langtidsutbytte	<118	116		

¹ Frå og med 2015 representerer tala for tilrådd TAC fangst, ikkje landingar. Avtalt TAC er landingar.

Boks 4.12 Torsk i Nordsjøen, Skagerrak og den austlege engelske kanalen

Figur 4.43 Torsk

Foto: Espen Bierud, Havforskningsinstituttet

Artsnamn: Torsk – *Gadus morhua***Maksimal storleik:** 100 cm og 20 kg**Levetid:** 15 år**Bestandsstorleik (2016):** Om lag 256 tusen tonn**Kvote for 2018:**

Nordsjøen og Skagerrak: 43 156 tonn, av dette 7 337 tonn til Noreg

Norsk fangstverdi (2017): Om lag 125 mill. kroner

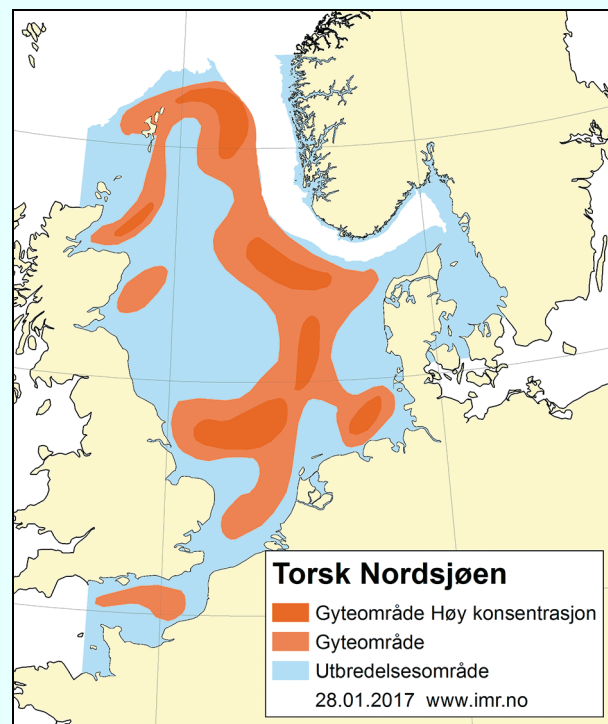
Fakta om bestanden: Torsk finst på begge sider av det nordlege Atlanterhavet, og er delt inn i mange bestandar. Han lever hovudsakleg ved botnen, men kan gå opp i sjøen for å beite. Medan småtorsk et mest dyreplankton og krepsdyr, et større torsk mest fisk, som augepål, sild, tobis og småtorsk. Også for torsken i Nordsjøen reknar vi med at det finst fleire lokale stammar med eigne gytefelt, men det er ingen klare skilje-linjer mellom stammene. Han gyter frå januar til april.

Fisket

Den gjennomsnittlege årlege totalfangsten av nordsjøtorsk i perioden 1963–2016 er kring 178 000 tonn, men med ein kraftig reduksjon av fangsten, i takt med reduksjon i bestanden, gjennom perioden, jf. figur 4.45. Fram til 1980-talet var fangsten på eit nivå rundt 250–300 000 tonn, men vart så gradvis redusert til rundt 50 000 tonn, og har lege på dette nivået dei siste 10 åra. Torsk blir for det meste fanga i eit blandingsfiskeri med trål saman med hyse, kviting, sjøkreps, raudspette og tunge. I det norske fisket blir litt over halvparten teke med garn, ein firedel med trål og ein femdel med line. Alle land som grensar til Nordsjøen fiskar torsk, men Danmark, Storbritannia og Noreg er dei viktigaste aktørane.

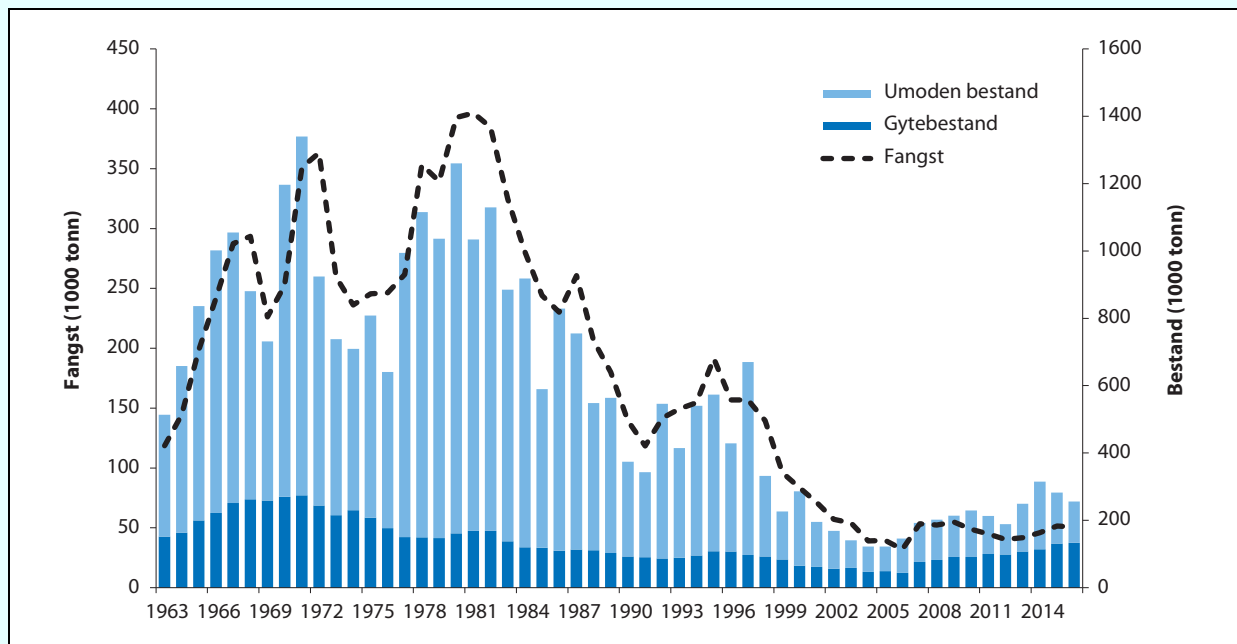
Status og råd

Det er vanskeleg å skilje dei ulike torskestammene i Nordsjøen, Skagerrak og den austlege engelske kanalen, og torsken i dette området blir difor forvalta som ein bestand. ICES vurderer gytebestanden til å ha auka noko frå det kritisk låge nivået i 2006 til over grensenivået, og han er no akkurat på føre-var/tiltaks-nivået. Tilrådd kvote for 2018 er maksimalt 53 058 tonn, og er basert på MSY-tilnærminga, jf. tabell 4.12.

Figur 4.44 Utbreiingsområde og gyteområde for torsk i Nordsjøen, Skagerrak og den austlege engelske kanalen

Boks 4.12 forts.

Figur 4.45 Utviklinga i bestand og fangst av torsk i Nordsjøen, Skagerrak og den austlege engelske kanalen

Tabell 4.12 Tilrådd totalkvote (TAC), avtalt TAC, fangst og gytebestand (tusen tonn) av torsk i Nordsjøen, Skagerrak og den austlege engelske kanalen dei siste fem åra

År	Råd frå ICES	Tilrådd TAC ¹	Avtalt TAC ¹	Fangst	Gytebestand
2013	Følg den avtalte forvaltningsplanen (TAC-20 prosent)	<25	27	42	107
2014	Følg den avtalte forvaltningsplanen	<29	28	46	114
2015	Følg den avtalte forvaltningsplanen	<36	33	52	131
2016	MSY-tilnærming	<49	40	51	133
2017	MSY-tilnærming	<47	45		152
2018	MSY-tilnærming	<53	53		

¹ Frå og med 2015 representerer tala for tilrådd TAC fangst, ikkje landingar. Avtalt TAC er landingar.

Boks 4.13 Hyse i Nordsjøen, Skagerrak og vest for Skottland

Figur 4.46 Hyse

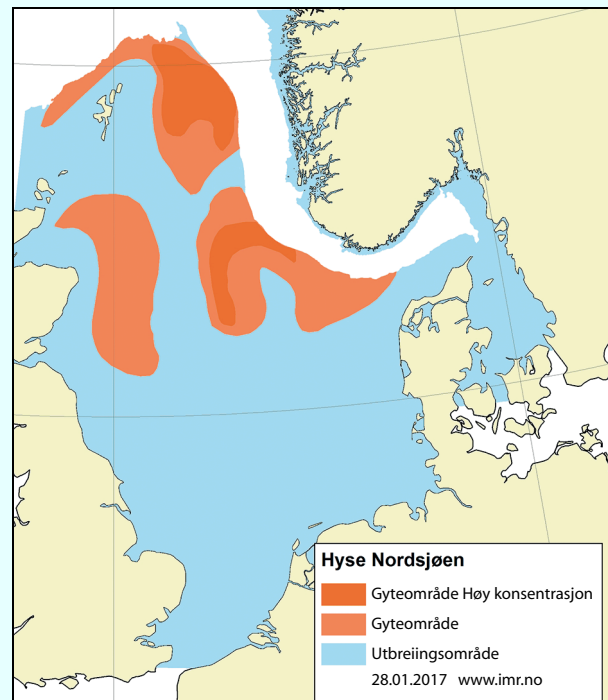
Foto: Thomas de Lange Wenneck, Havforskningsinstituttet

Artsnamn: Hyse – *Melanogrammus aeglefinus***Maksimal storleik:** 60 cm og 4 kg.**Levetid:** 15 år**Bestandsstorleik (2017):** Om lag 249 000 tonn (gytebestand)**Kvote for 2018:** Nordsjøen og Skagerrak: 44 336 tonn, av dette 9 714 tonn til Noreg**Norsk fangstverdi (2017):** Om lag 28 mill. kroner**Fakta om bestanden:** Hysa finst på begge sider av det nordlege Atlanterhavet, og er delt inn i mange bestandar. Ho lever hovudsakleg ved botnen, og dei viktigaste byttedyra er botndyr som børstemark, muslingar og slangestjerner. Tobis og silde-egg står også på menyen. Gytefelt ligg i den sentrale Nordsjøen, og gytinga går føre seg frå mars til mai.**Fisket**

Den gjennomsnittlege årlege totalfangsten av hyse i Nordsjøen, Skagerrak og vest for Skottland i perioden 1972–2016 er vel 70 000 tonn, men med ein reduksjon av fangsten gjennom mesteparten av denne perioden, i takt med ein minkande bestand, jf. figur 4.48. Dei siste åra har fangsten lege på rundt 45 000 tonn. Hyse blir hovudsakleg fanga med botntrål og i mindre grad med snurrevad. Hyse er målarart for delar av flåten, men blir også fanga i blandingsfiskeri saman med mellom anna torsk, kviting og sjøkreps.

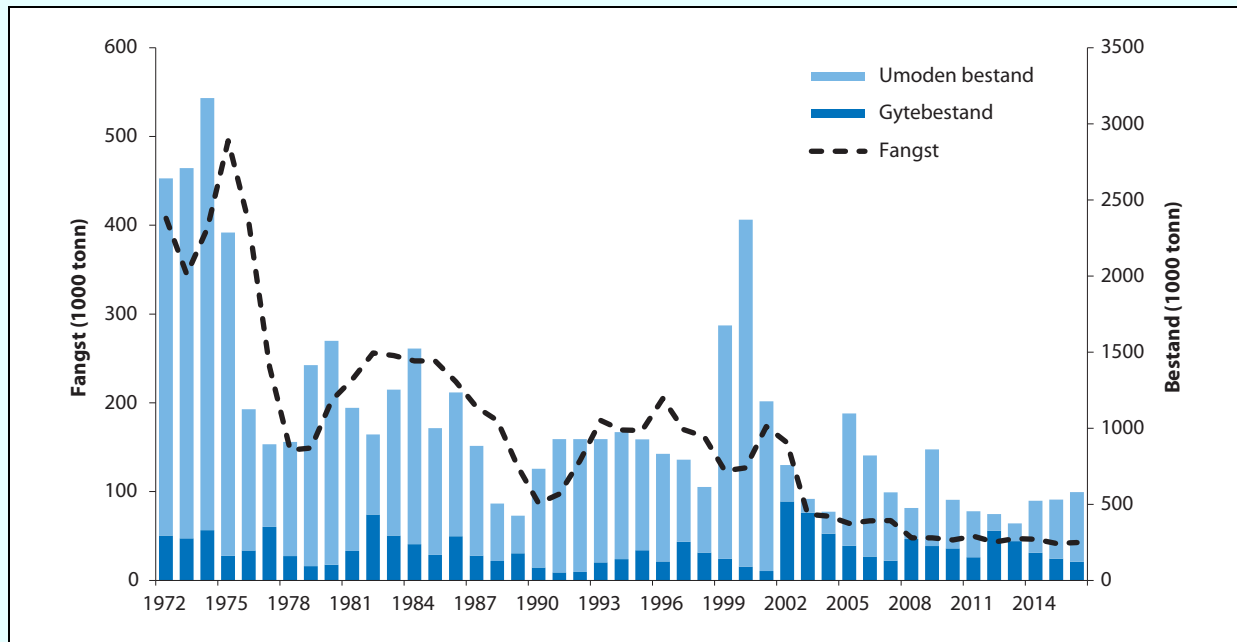
Status og råd

ICES vurderer bestanden til å vere i god stand, men ikkje berekraftig hausta. Rekrutteringa har sporadisk vore sterk, men bortsett frå 2005- og 2009-årsklassene som var middels store, har rekrutteringa dei siste åra vore langt under langtidsgjennomsnittet. Det er førebels ikkje utarbeidd nokon forvaltingsplan for heile området. Basert på langtidsutbytte (MSY-tilnærming), meiner ICES at den totale fangsten ikkje bør overstige 48 990 tonn i 2018, jf. tabell 4.13.

Figur 4.47 Utbreiingsområde og gyteområde for hyse i Nordsjøen, Skagerrak og vest for Skottland

Boks 4.13 forts.

Figur 4.48 Utviklinga i bestand og fangst av hyse i Nordsjøen, Skagerrak og vest for Skottland

Tabell 4.13 Tiltrådd totalkvote (TAC), avtalt TAC, fangst og gytebestand (tusen tonn) av hyse i Nordsjøen, Skagerrak og vest for Skottland dei siste fem åra²

År	Råd frå ICES	Tiltrådd TAC ¹	Avtalt TAC ¹	Fangst	Gytebestand
2013	Følg den avtalte forvaltningsplanen	<48	52	47	259
2014	Følg den avtalte forvaltningsplanen	<41	45	46	181
2015	Maksimalt langtidsutbytte	<69	48	42	143
2016	Maksimalt langtidsutbytte	<60	72	43	123
2017	Maksimalt langtidsutbytte	<39	39		249
2018	Maksimalt langtidsutbytte	<49	49		

¹ Frå og med 2015 representerer tala for tilrådd TAC fangst, ikkje landingar. Avtalt TAC er landingar.² For åra 2013 og 2014 gjeld tabellen kun Nordsjøen og Skagerrak.

Boks 4.14 Kviting i Nordsjøen og den austlege engelske kanalen

Figur 4.49 Kviting

Foto: Jan de Lange, Havforskningsinstituttet

Artsnamn: Kviting – *Merlangius merlangus***Maksimal storleik:** 55 cm og 1,5 kg**Levetid:** 12 år**Bestandsstorleik (2016):** Om lag 540 000 tonn**Kvote for 2018:** 22 057 tonn, av dette 2 206 tonn til Noreg (Nordsjøen)**Norsk fangstverdi (2017):** Om lag 7 mill. kroner

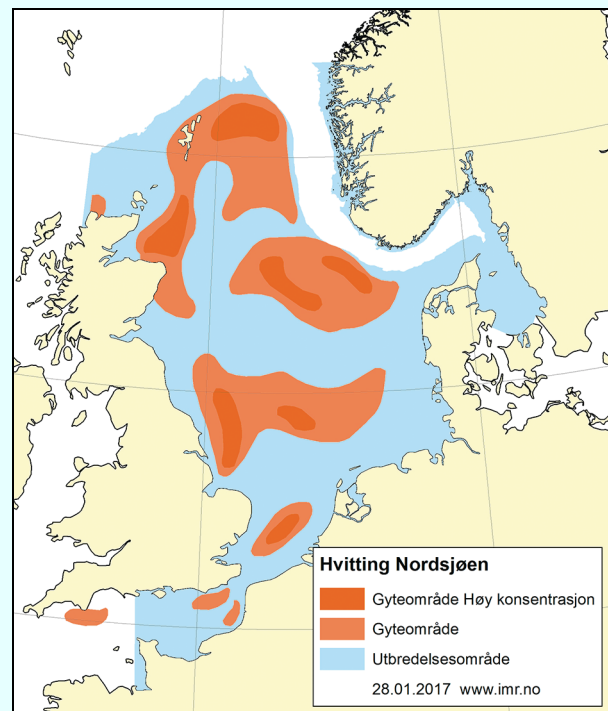
Fakta om bestanden: Kvitingen er utbreidd i det austlege Atlanterhavet, og er delt inn i mange bestandar. Han lever hovudsakleg ved botnen på 10–200 meter djup, men kan gå opp i sjøen for å beite. Kvitingen et i hovudsak fisk, som sild, augepål og tobis, og yngel av torsk, hyse og kviting. Det er gytefelt både i den sørlege og nordlege Nordsjøen. Gytinga går føre seg over ein lang periode om våren og sommaren.

Fisket

Den gjennomsnittlege årlege totalfangsten av kviting i Nordsjøen i perioden 1990–2016 er kring 60 000 tonn, men har dei siste åra lege mellom 20 000 og 30 000 tonn, jf. figur 4.51. Kviting blir fanga i blanda fiskeri der måltartane enten er torsk og hyse, flatfisk eller sjøkreps, og som bifangst i industritrålfisket. Bifangsten i industritrålfisket har minka i seinare år, då meir selektive reiskapar har vore tekne i bruk. Storbritannia, Frankrike og Nederland har vore dei viktigaste aktørane i fisket, men i seinare år har også den norske fangsten auka noko.

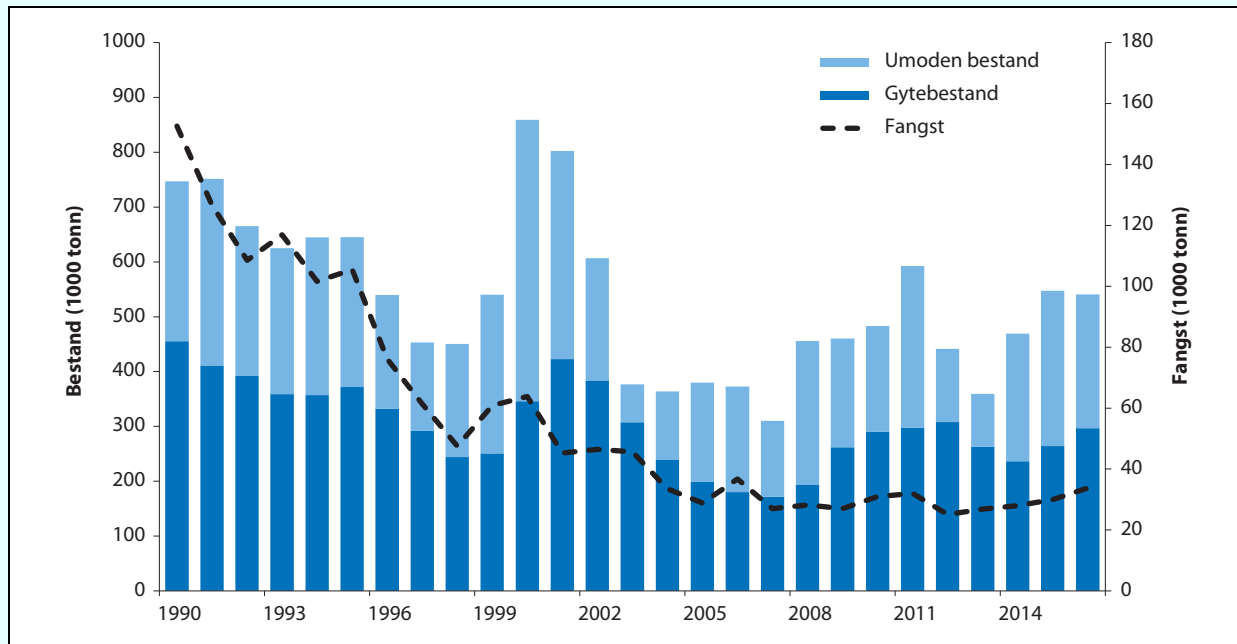
Status og råd

Gytebestanden og fisketrykket har vore relativt stabile sidan 2002, og gytebestanden er no over føre-var-nivået. Rekrutteringa har vore låg sidan 2003, men var for 2016-årsklassen over snittet for dei siste åra. Basert på langtidsutbyte (MSY-tilnærming) meiner ICES at totalfangsten ikkje bør overstige 26 191 tonn i 2018.

Figur 4.50 Utbreiingsområde og gyteområde for kviting i Nordsjøen og den austlege engelske kanalen

Boks 4.14 forts.

Figur 4.51 Utviklinga i bestand og fangst av kviting i Nordsjøen og den austlege engelske kanalen

Tabell 4.14 Tiltrådd totalkvote (TAC), avtalt TAC, fangst og gytebestand (tusen tonn) av kviting i Nordsjøen og den austlege engelske kanalen dei siste fem år

År	Råd frå ICES	Tiltrådd TAC ¹	Avtalt TAC ¹	Fangst	Gytebestand
2013	Føre-var tilnærming	<26	19	27	263
2014	Føre-var-tilnærming	<21	16	28	236
2015	Følg forvaltningsplanen	<17	15	31	264
2016	Følg forvaltningsplanen	<31	15	34	297
2017	Maksimalt langtidsutbytte	<24	16		
2018	Maksimalt langtidsutbytte	<26	22		

¹ Frå og med 2016 representerer tala for tilrådd TAC fangst, ikkje landingar. Avtalt TAC er landingar.

Boks 4.15 Raudspette i Nordsjøen og Skagerrak

Figur 4.52 Raudspette

Foto: Ingunn Bakketeig, Havforskningsinstituttet

Artsnamn: Raudspette – *Pleuronectes platessa***Maksimal storleik:** 70 cm og 3,5 kg**Levetid:** 20 år**Bestandsstorleik (2016):** Om lag 950 000 tonn**Kvote for 2018:** Nordsjøen og Skagerrak: 127 986 tonn, av dette 8 192 tonn til Noreg**Norsk fangstverdi (2017):** Om lag 3,4 mill. kroner.

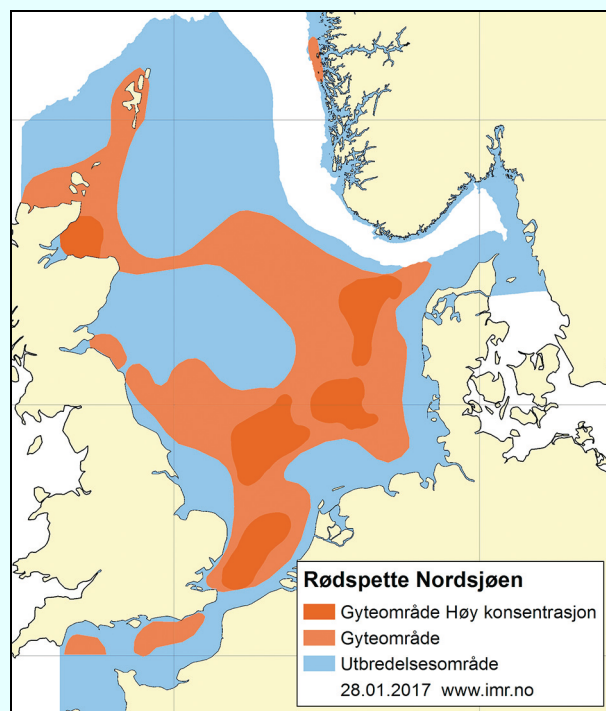
Dei siste åra har Noreg berre utnytta ein liten del av kvoten, og i 2016 var den norske fangsten på 178 tonn.

Fakta om bestanden: Raudspette finst på begge sider av det nordlege Atlanterhavet – på austsida frå Middelhavet til Barentshavet, og er delt inn i mange bestandar. Bestanden i Nordsjøen er den største. Raudspetta lever på botnen ned til om lag 200 meter djup. Raudspetta et børstemark, skjel, maneter, krepsdyr, pigghudar og små fisk. Gyteområda finst i dei sentrale og sørlege delane av Nordsjøen, men det er ingen klare skiljelinjer mellom bestandane. Gytinga går føre seg i januar og februar.**Fisket**

Den gjennomsnittlege årlege totalfangsten av raudspette i Nordsjøen i perioden 1960–2016 er kring 170 000 tonn, og har variert ein del i takt med utviklinga i bestanden, jf. figur 4.54. Raudspette blir mest fiska med bomtrål i sørlege og sentrale delar av Nordsjøen og i eit blandingsfiskeri med botntrål, i dei sørlege delane av Nordsjøen. Målarten er tunge, og det går føre seg eit omfattande utkast av undermåls raudspette i blandingsfisket. I Skagerrak blir raudspetta fiska i eit direkte fiskeri med garn og snurrevad, men også i eit blandingsfiske saman med torsk og sjøkreps. Utkastet er likevel avgrensa sidan reiskapen har stor maskevidde og fiskar selektivt. Nederland, Danmark og Storbritannia dominerer fisket. Noreg disponerer 7 prosent av totalkvoten i Nordsjøen og 2 prosent i Skagerrak.

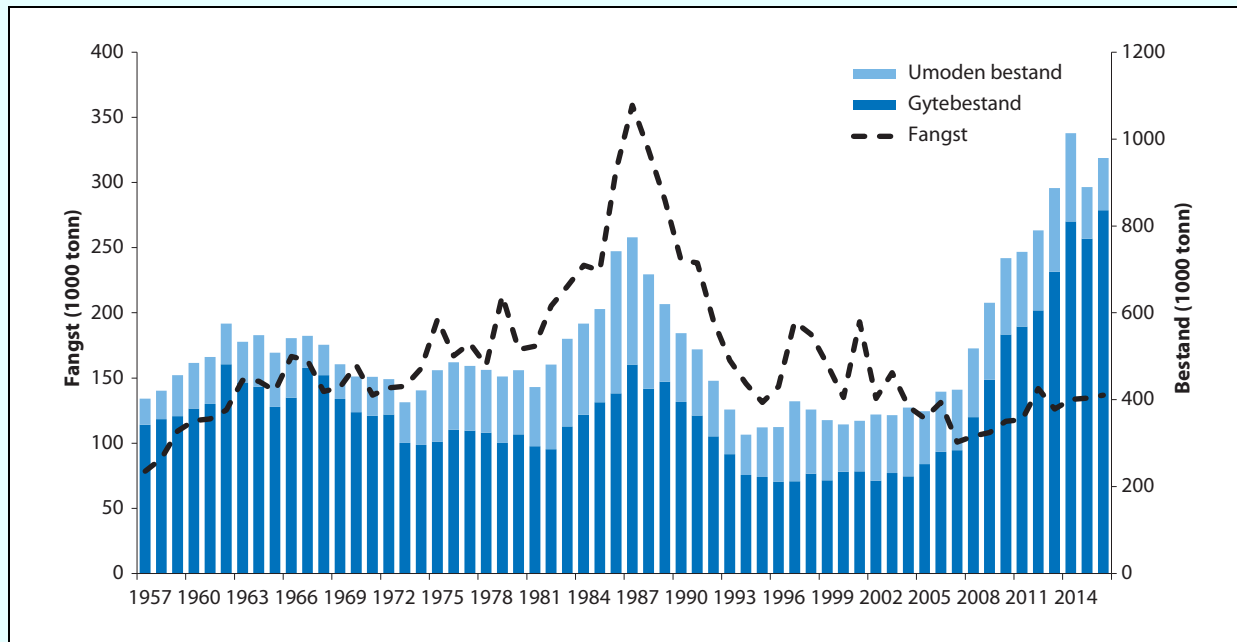
Status og råd

ICES vurderer bestanden til å vere i god stand og berekraftig hausta. Bestanden har auka dei siste åra til eit rekordhøgt nivå i 2014, jf. figur 4.54. Rekrutteringa har vore om lag som langtidsgjennomsnittet, men fiskepresset har minka til nivået for høgt langtidsutbytte. ICES tilrår, basert på maksimalt langtidsutbytte, at fangsten i 2018 ikkje bør overstige 142 481 tonn, jf. tabell 4.15.

Figur 4.53 Utbreiingsområde og gyteområde for raudspette i Nordsjøen og Skagerrak

Boks 4.15 forts.

Figur 4.54 Utviklinga i bestand og fangst av raudspette i Nordsjøen og Skagerrak

Tabell 4.15 Tiltrådd totalkvote (TAC), avtalt TAC, fangst og gytebestand (tusen tonn) av raudspette i Nordsjøen og Skagerrak dei siste fem åra²

År	Råd frå ICES	Tiltrådd TAC ¹	Avtalt TAC ¹	Fangst	Gytebestand
2013	Første steg i forvaltningsplan	<97	97	126	694
2014	Bestanden i andre steg, forvaltninga i første steg av forvaltningsplan	<111	112	134	810
2015	Følg andre steg i forvaltningsplanen	<179	138	134	771
2016	Følg andre steg i forvaltningsplanen	<216	144	137	836
2017	Maksimalt langtidsutbytte	<158	148		940
2018	Maksimalt langtidsutbytte	<142	128		

¹ Frå og med 2015 representerer tala for tilrådd TAC fangst, ikkje landingar. Avtalt TAC er landingar.² For åra 2013–2015 gjeld tabellen kun Nordsjøen.

5 Fisket etter avtalane i 2016 og 2017

Dette kapitlet gjer greie for hovudtrekka i fisket etter fiskeriavtalane Noreg hadde med andre land i 2016 og 2017. Hovudvekta er lagt på norsk utnytting av avtalane og i kva grad partane som får tildelt kvotar i norske område, faktisk utnyttar desse kvotane.

Norske fiskarar utnyttar generelt kvotane godt, og for dei kommersielt viktigaste bestandane blir kvotane nytta så godt som fullt ut, jf. tabell 5.1. For fiskeslaga i tabellen kan ein normalt overføre inntil 10 prosent av kvotane mellom år. Avvik frå full utnytting i enkelte år tydar altså ikkje nødvendigvis på at kvotane vi har tilgjengelig ikkje blir fiska opp. Variasjon i kvoteutnytting kan til dømes reflektere fiskeflåtens tilpassing til prisvariasjonar over år, prioritering av anna aktivitet eller dårlege fangstforhold.

Noreg utnyttar kvotane på dei bestandane som vi deler med Russland stort sett godt. Russland fiskar store deler av sine kvotar i norsk øko-

nomisk sone (NØS) og fiskevernsona ved Svalbard.

Noreg nytta heile den norske sildekvoten og seikvoten sør for 62°N vart godt nytta i 2016 og 2017. Torskekvoten har vore brukbart utnytta. Ifølgje offisiell fangststatistikk har EU i dei seinare åra hatt relativt god utnytting av dei fleste fellesbestandane i Nordsjøen; det same gjeld kvotane dei har i norsk sone nord for 62°N. Med unntak av hyse og kviting har Sverige nytta sine kvotar, som dei får ut frå nabolandsavtalen, i norsk økonomisk sone godt.

I EU-farvatna vart dei norske kvotane og sone-tilgangen av dei pelagiske artane sild, kolmule og havbrisling, i tillegg til blåkveite og kviting, godt nytta begge åra. Noreg nytta heile augespåkvoten i 2016, men berre 30 prosent i 2017. Norske linefartøy fiska opp langekvoten og hadde god utnytting av brosmekvoten i 2016 og 2017.

Det norske fisket i Skagerrak har dei siste åra i hovudsak vore konsentrert om reke og sild. EU har fiska mest av artane torsk, raudspette, sild og reker i Skagerrak.

Færøyane har fiska mesteparten av kvotane sine på torsk, hyse og sei i NØS begge åra.

Med unntak av kveite har Noreg hatt godt utbytte av kvotane i Grønlands sone i 2016 og 2017. Det same har Grønland i NØS nord for 62°N. Noreg har også utnytta botnfiskkvotane ved Island godt begge åra. Det same har Island i NØS nord for 62°N.

Kyststatane har, som tidlegare år, nytta kvotane sine av dei pelagiske artane norsk vårgytande sild, kolmule og makrell godt. Kvotefleksibilitetsordninga har gjort at statane har høve til å overføre unytta kvote til neste år, noko som har ført til ein høgare utnytting enn tidlegare.

Både i sesongen 2016/2017 og sesongen 2017/2018 nytta Noreg heile kvoten sin av lodde ved Island, Grønland og Jan Mayen. I samsvar med forvatningsplanen for lodde blir det ikkje lenger fiska om sommaren. Heile kvota blir difor fiska ved Island om vinteren. Sidan vinterfiske halde på i ein kort periode og dei norske fartøya har strenge restriksjonar i Islands økonomiske sone knytt til område, reiskap og siste fiskedato, er det alltid spennande om Noreg klarer å fiske opp kvoten sin i tide.

Tabell 5.1 Norsk utnytting av nokre av dei kommersielt viktige kvotane i 2016 og 2017

	Utnyttingsgrad ¹	
	2016	2017
<i>Barentshavet, Noreg – Russland</i>		
Torsk	98 %	101 %
Hyse	89 %	97 %
<i>Nordsjøen og Skagerrak, Noreg – EU</i>		
Sild	99 %	95 %
Sei	94 %	97 %
<i>Fleirpartsavtalar</i>		
Norsk vårgytande sild (nvg-sild)	102 %	90 %
Makrell	102 %	95 %
Kolmule	103 %	97 %

¹ Oversikta tek ikkje omsyn til overføringar over år (kvotefleksibilitet), men tek utgangspunkt i fangst i det einskilte år i høve til forskriftkvoten.

Figur 5.1 Ein god skreifangst blir levert hos Nergård i Senjahopen

Foto: Gunnar Sætra, Havforskningsinstituttet

For mange fiskeartar er det dei siste åra innført kvotefleksibilitet over år. Samanlikningar mellom kvotar og fangst i dei enkelte år kan difor vere misvisande. Fiskeslaga dette gjelder er markert i fotnotane i tabellane under.

5.1 Tosidige avtalar

5.1.1 Noreg – Russland

Noreg har stort sett ei høg utnytting av kvotane på dei fiskebestandane vi forvaltar saman med Russland. Justert for kvotefleksibilitet ligg utnyttingsgraden på 100 prosent for torsk, medan den ligg på om lag 90–95 prosent for hyse. Noreg har god tilgang på desse bestandane i eiga sone, og vi nyttar difor lite av sonetilgangen vi har i russiske sone. Utnytting av hysekvoten har vore låg dei siste åra. Dette skuldast i all hovudsak høg torskekvote og liten interesse i kystfiskeflåten for å fiske hyse kombinert med låg tilgang på hyse i kystnære strok. Fiskeridirektoratet har i samråd med fiskerieringa justert reguleringa i løpet av åra ved å innføre høg overregulering og fritt fiske for å legge til rette for at norsk hysekvote kan nyttast fullt ut.

Russland utnyttar også kvotane sine godt; dei fiskar vesentlege delar av sine kvotar i norsk økonomisk sone (NØS) og fiskerivernsona rundt Svalbard.

Tabell 5.2 Norske kvotar og fangstar på fellesbestandane i Barentshavet

Art	Kvotar ¹ (tonn)		Fangstar ² (tonn)	
	2016	2017	2016	2017
Torsk ³	417 518	412 011	410 152	414 143
Hyse ³	122 394	116 865	108 898	113 218
Blåkveite	11 205	12 225	11 924	12 737
Uer (<i>Sebastes Mentella</i>)	17 600	17 600	17 865	16 150
Lodde ⁴	100	100	-	-

¹ Etter overføring til tredjeland.

² Landings- og sluttsetelregisteret i Fiskeridirektoratet per 16. januar 2017, inklusive forskingsfangst og ungdoms- og rekreasjonsfisket.

³ Oversikta tek ikkje omsyn til overføringer over år (kvotefleksibilitet).

⁴ Det vart berre tildelt forskingskvantum til lodde i 2016 og 2017.

Tabell 5.3 Russiske kvotar og fangstar på fellesbestandane i Barentshavet

	Kvotar ¹ (tonn)		Fangstar ² (tonn)	
	2016	2017	2016	2017 ⁵
Torsk ³	389 240	387 523	394 225	
Hyse ³	109 700	104 564	115 711	
Blåkveite	9 975	10 875	10 562	-
Uer (<i>Sebastes Mentella</i>)	7 400	7 400	6 551	
Lodde ⁴	100	100	2	

¹ Etter overføring til Noreg, men før tilbakeføring av ubrukt tredjelandskvote.

² For 2016 vart fangsttala utveksla i Den blanda norsk-russiske fiskerikommisjonen. Fangsttala for 2017 er rapportert frå russiske styresmakter til norske styresmakter. Fangst av blåkveite er ikkje med i dei rapportane.

³ Oversikta tek ikkje omsyn til overføringar over år (kvote-fleksibilitet).

⁴ Det blei berre tildelt forskingskvantum til lodde i 2016 og 2017.

⁵ Noreg har ikkje fått fangsttal frå Russland for 2017.

Tabell 5.4 Norske kvotar og fangstar i russisk økonomisk sone

Art	Kvotar (tonn)		Fangstar ¹ (tonn)	
	2016	2017	2016	2017
Torsk	200 000	200 000	3740	10 730
Hyse	40 000	47 000	1642	6 601
Blåkveite	10 455	11 475	2	22
Uer (<i>Sebastes Mentella</i>)	19 600	19 600	-	-
Lodde	-	-	-	-
Reker	4 000	4 000	725	2 111
Grønlandssel ²	7 000	7 000	-	-
Steinbit	2 500	2 500	305	470
Flyndre	200	200	-	-
Bifangstkvote	500	500	11	237

¹ Fiskeridirektoratets register for elektronisk fangst- og aktivitetsdata per 16. januar 2018.

² Talet på dyr, ikkje tonn.

Tabell 5.5 Russiske kvotar og fangstar i norske havområde

Område/art	Kvotar (tonn)		Fangstar ¹ (tonn)	
	2016	2017	2016	2017
<i>NØS Nord for 62°N</i>				
Torsk	200 000	200 000	122 284	104 609
Hyse	47 000	47 000	38 850	24 203
Blåkveite	9 225	10 125	2 156	1 629
Lodde	-	-	-	-
Sei ²	12 000	12 000	11 790	11 998
Steinbit	4 500	5 000	3 165	1 829
Uer ³	2 000	2 000	1 104	1 180
Snabeluer ³	7 400	7 400	6 807	3 613
Kolmule	17 545	23 364	219	1 230
Norsk vårgytande sild	40 702	82 827	14 965	24 339
Andre artar	3 000	2 500	477	406

Fiskerisone ved Jan Mayen

Norsk vårgytande sild	40 702	-	626	-
Makrell	-	-	-	-
Kolmule	17 545	23 364	32	-

¹ Kvotekontrollen i Fiskeridirektoratet per 16. januar 2018.

² Av totalkvoten på 12 000 tonn sei kunne inntil 5 000 tonn fiskast i eit direktefiske i 2016 og 2017.

³ For 2016 og 2017 kunne russiske fartøy fiske inntil 7 400 tonn snabeluer i eit direktefiske i NØS nord for 62°N; resterande uer kunne berre tas som bifangst.

5.1.2 Noreg – EU

I EU-farvatna vart dei norske kvotane av dei fleste bestandane godt nytta. Tabell 5.6 og 5.7 viser høvesvis Noregs og EUs kvotar og fangstar på fellesbestandane i Nordsjøen. Tabell 5.8 viser fangstmoglegheitene for norske fartøy i EU-sona. For fleire artar kan kvoten også fiskast i NØS eller i internasjonalt område. Slike fangstar reduserer høvet til å fiske tilsvarende i EU-sona. Det er til dømes tilfellet med kolmule, makrell og fellesbestandane i Nordsjøen. Avvik kan elles kome av at fisken er vanskeleg tilgjengeleg eller at det er liten interesse for å fiske arten.

Noreg får også kvotar i grønlandske farvatn gjennom forhandlingane med EU, jf. tabell 5.8. Tradisjonelt har blåkveitekvoten på Vest-Grønland vore best nytta, men dei siste åra har også blåkveitekvoten på Aust-Grønland vore nytta. Dei siste åra har det vore liten interesse for å fiske reker.

Tabell 5.6 Norske kvotar og fangstar på fellesbestandane i Nordsjøen

Art	Kvotar ¹ (tonn)		Fangstar ² (tonn)	
	2016	2017	2016	2017
Torsk	6 025	6 285	5 627	5 497
Hyse ⁵	13 538	6 531	1 499	2 170
Sei ^{4,5}	33 532	51 519	31 594	49 851
Kviting	1 068	1 300	1 150	994
Raudspette ^{5,6}	8 920	8 794	94	68
Sild ^{3,6}	152 512	141 899	150 165	134 129

¹ Etter overføringar frå EU og tredjeland, inkludert tillegg for kameraovervaking (CCTV).

² Landings- og sluttsetelregisteret i Fiskeridirektoratet per 16. januar 2017.

³ Tabellen syner nordsjøsildkvoten inkludert den delen av Skagerrakkvoten som kan takast ut i Nordsjøen, før kvote-fleksibilitet.

⁴ Seikvote i Skagerrak og Nordsjøen.

⁵ Etter at 300 tonn overført til Skagerrak.

⁶ Oversikta tek ikkje omsyn til overføringar over år (kvote-fleksibilitet).

Tabell 5.7 EUs kvotar og fangstar på fellesbestandane i Nordsjøen

Art	Kvotar ^{1, 5} (tonn)		Fangstar ² (tonn)	
	2016	2017	2016	2017
Torsk ³	27 930	32 553	28 256	21 014
Hyse ⁵	47 688	26 405	28 544	20 592
Sei ⁵	31 284	47 888	30 509	28 633
Kviting	12 610	14 703	11 864	8 515
Raudspette ⁵	122 494	120 822	78 343	53 965
Nordsjøsild ⁴	367 952	341 942	372 316	275 338

¹ Etter overføringar mellom Noreg og EU og før overføring til tredjeland.

² Fangsttala per 29. november 2017 vart utarbeidd i førebuinga til forhandlingane mellom Noreg og EU hausten 2017.

³ I tillegg kjem 3 352 tonn i 2016 som var avsett til forsøk med kameraovervaking (CCTV).

⁴ I tillegg kjem ein bifangstkvote for sild på 13 382 i 2016 og 11 375 i 2017. Av desse er hhv. 11 736 og 3 996 tonn fiska.

⁵ Oversikta tek ikkje omsyn til overføringar over år (kvote-fleksibilitet).

Tabell 5.9 viser EU sine kvotar og fangstar i norske havområde. I NØS i Nordsjøen er kvotar både i 2016 og 2017 sett saman av tre kvoteavtalar: avtalen mellom EU og Noreg, avtalen mellom Sverige og Noreg og kolmuleavtalen.

Tabell 5.8 Norske kvotar og fangstar i EU-farvatn¹ og tildelte kvotar frå EU i grønlandske farvatn

Område/art	Kvotar (tonn)		Fangstar ² (tonn)	
	2016	2017	2016	2017
<i>EU-farvatn</i>				
Makrell ^{2,11}	201 663	229 821	12 933	46 661
Sild ³	60 000	60 000	59 950	48 803
Augepål	15 000	25 000	15 006	7 658
Kolmule	224 506	330 494	214 531	287 558
Havbrisling ¹⁰	20 000	10 000	20 149	9 959
Hestmakrell	3 550	3 550	642	230
Torsk ³	6 025	6 285	3 370	3 128
Hyse ³	13 538	6 531	772	1 223
Sei ^{3,4}	34 032	52 029	15 374	33 428
Blålange	150	150	91	85
Lange ⁵	6 500	6 500	6 514	7 108
Brosme ⁵	2 923	2 923	1 639	1 136
Kviting ³	1 068	1 300	974	698
Raudspette ³	8 920	8 794	30	72
Sjötunge	10	10	0	0
Blåkveite ⁶	1 100	1 100	1 004	1 000
Kombinert kvote	140	250	351	256
Andre artar ⁹	4 750	5 250	3 723	2 906
<i>Vest-Grønland</i>				
Blåkveite	575	575	575	575
<i>Aust-Grønland⁷</i>				
Reker	2 000	1 750	-	-
Blåkveite	575	575	575	575
Uer ⁷	800	740	800	740
Skolest/Isgalt o.a. ⁸	90	90	77	100

¹ Etter overføringar til EU og tredjeland. Inkluderer ikkje Skagerrak bortsett frå sei.

² Fangsttala er henta frå Landings- og sluttsetelregisteret i Fiskeridirektoratet per 16. februar 2018.

³ For desse fellesbestandane avtalar EU og Noreg storleiken på TAC for kvar bestand, fordeling av TAC på dei to partane, eventuelle kvotebyte og kor mykje partane maksimalt kan fiske i dei respektive sonene. Norske fartøy kan fiske kvoten i både EU-sona og i NØS. Kun fangstar frå EU-sona blir rapporterte.

⁴ Inkludert kvote og fangst i ICES-område 6a.

⁵ Av den samla kvoten for lange og brosmen kan inntil 25 prosent vere bifangst (maksimalt 3 000 tonn). Inntil 2 000 tonn kan førast mellom brosmen- og langekvotane.

⁶ Kvoten på blåkveite gjeld for ICES-underområder 2a og 6a.

⁷ Kvoten på uer ved Aust-Grønland kan òg fiskast i internasjonalt farvatn.

⁸ Kvoten på skolest/igalt kan fiskast både på Vest- og Aust-Grønland.

⁹ Område 4 og 2a.

¹⁰ Havbrisling i EU-sona tildelt i 2017 kan fiskast i perioden 1. juli 2017 – 30. juni 2018. Dette er reflektert i fangsttala.

¹¹ Noreg kan fiske hele sin kyststatsdel av makrell i EU-farvatn. I 2017 vart dette 229 821 tonn. Av dette kunne 36 771 tonn fiskast i EU-farvatn i ICES statistikkområde 4a (nord for 56°30'N), derav 14 609 tonn kunne fiskast i EU-farvatn i ICES statistikkområde 2a, og 7 d, e, f og h. Vidare kunne 3000 tonn av totalkvoten fiskast i ICES statistikkområde 3a (Skagerrak).

Tabell 5.9 EU sine kvotar og fangstar i norske havområde

Område/art	Kvotar ³ (tonn)		Fangstar ¹ (tonn)	
	2016	2017	2016	2017
<i>NØS, Nord for 62°N</i>				
Torsk ²	19 900	23 002	19 624	22 592
Hyse ²	1 247	1 200	1 187	1 003
Sei	2 550	2 550	2 035	2 519
Blåkveite	50	50	89	77
Uer	1 500	1 500	1 197	1 255
Kolmule	149 506	220 494	26	0
Makrell ⁵	441 586	503 245	2 630	2 800
Norsk vårgytande sild	18 566	37 854	12 886	21 089
Andre artar	350	350	238	369
<i>NØS, Nordsjøen</i>				
Torsk ⁴	24 658	28 675	7 739	8 945
Hyse ⁴	36 180	20 348	7 171	6 856
Sei ⁴	32 164	48 768	9 232	12 727
Kviting ⁴	8 733	10 151	814	805
Raudspette ⁴	50 264	49 578	10 063	10 959
Makrell ⁵	441 586	503 245	3 798	30
Nordsjøsild ⁴	51 184	51 151	22 664	6 244
Augepål	-	-	-	-
Kolmule	150 306	220 494	718	702
Tobis	-	-	-	-
Reker	512	328	193	172
Andre artar ²	12 495	13 520	9 309	10 994
<i>Fiskerisone ved Jan Mayen</i>				
Norsk vårgytande sild	18 566	37 854	-	-
Kolmule	149 506	220 494	2	-

¹ Fiskeridirektoratets register for elektroniske fangst- og aktivitetsdata per 18. januar 2018. Tala er basert på fartøya sine rapporterte soner ved fiske.

² Lange, brosme, breiflabb og sjøkreps ligg under kategorien «andre artar».

⁴ For desse fellesbestandane avtalar EU og Noreg storleiken på TAC for kvar bestand, fordeling av TAC på dei to partane, eventuelle kvotebyte og kor mykje partane kan fiske i dei respektive sonene.

⁵ EU har full soneadgang på sin kyststatsdel, ytterlegare avgrensa av kva EU sjølv fastset soneadgangen til å vera.

Fisket i Skagerrak og Kattegat

Det norske fisket i Skagerrak har dei siste åra i hovudsak vore konsentrert om torsk, reker og sild.

EU har dei siste åra best nytta kvotane på torsk, raudspette og nordsjøsil. Det er i hovudsak Danmark og Sverige som fiskar på desse kvotane, men andre EU-land har mindre kvotar for enkelte artar. På eige grunnlag kvoteregulerer EU òg andre bestandar enn dei det er fastsett kvotar på gjennom avtalen om regulering av fiskebestandane i Skagerrak/Kattegat.

Tabellane 5.10 og 5.11 viser kvotane og fangstane i Skagerrak og Kattegat i 2016 og 2017.

Tabell 5.10 EU sine kvotar og fangstar i Skagerrak og Kattegat

Art	Kvotar ¹ (tonn)		Fangstar ² (tonn)	
	2016	2017	2016	2017
Torsk	4 651	5 558	4 454	3 419
Hyse	3 761	1 982	1 237	917
Kviting	1 031	1 031	198	178
Raudspette	11 531	17 286	9 674	7 490
Sild ^{3, 4}	44 271	43 973	42 949	24 559
Brisling	30 784	30 784	8 484	445
Reker ⁴	5 867	3 856	3 599	2 614

¹ Torsk, raudspette og reker kan berre fiskast i Skagerrak. For dei andre artane gjeld kvotane både i Skagerrak og den nordlege delen av Kattegat.

² Fangsttala per 31. oktober 2017 vart utarbeidd i førebuinga til forhandlingane mellom Noreg og EU hausten 2017.

³ I tillegg kjem ein bifangstkvote sild på 6 659 tonn i 2016 og 2017. Av desse er hhv. 3 056 og 603 tonn fisket.

⁴ Oversikta tek ikkje omsyn til overføringar over år (kvote-fleksibilitet).

Tabell 5.11 Norske kvotar og fangstar i Skagerrak og Kattegat

Art	Kvotar (tonn)		Fangstar ¹ (tonn)	
	2016	2017	2016	2017
Torsk ⁴	175	186	149	194
Hyse	165	87	70	65
Kviting	19	19	13	9
Raudspette ³	535	653	84	154
Sild ^{2,6}	3 407	3 384	3 924	3 343
Brisling	2 496	2 496	341	213
Reker ^{5,6}	9 317	6 123	7 756	6 314

¹ Landings- og sluttsetelregisteret i Fiskeridirektoratet per 18. januar 2018.

² Tabellen viser Skagerrakkvoten ekskludert den delen av Skagerrakkvoten som kan takast ut i Nordsjøen.

³ 300 tonn overført frå Nordsjøen.

⁴ Utanfor grunnlinjene.

⁵ Den delen av rekekvoten som i utgangspunktet kunne fiskast i Skagerrak utgjorde i 2016 og 2017 høvesvis 5 120 og 3 365 tonn. Rekene i Nordsjøen og Skagerrak høyrer likevel til den same bestanden, og rekekvotane i Nordsjøen og Skagerrak forvaltaast derfor som ein. Av den grunn inneheld kvote- og fangsttala også områdekvoten i Nordsjøen og fangstane på denne. I 2016 fiska norske fartøy 5 449 tonn i Skagerrak og 2 307 tonn i Nordsjøen. I 2017 vart det av norske fartøy fiska 4 545 tonn i Skagerrak og 1 769 tonn i Nordsjøen.

⁶ Oversikta tek ikkje omsyn til overføringar over år (kvote-fleksibilitet).

Noreg – Sverige

Noreg har ein nabolandsavtale med Sverige om fiskeri, som gjev svenske fiskarar rett til å fiske i norsk sone i Nordsjøen.

Svenske kvotar og fangstar i norske havområde i 2016 og 2017 er vist i tabell 5.12.

Tabell 5.12 Svenske kvotar og fangstar i norske havområde

Område/art	Kvotar (tonn)		Fangstar ¹ (tonn)	
	2016	2017	2016	2017
<i>NØS, Nordsjøen</i>				
Torsk	382	382	335	355
Hyse	707	707	107	168
Sei	880	880	880	749
Kviting	190	190	40	49
Industrifiske ²	800	800	723	695
Makrell	338	328	294	328
Sild	1 184	1 151	1 150	1 151
Reker	155	123	155	113
Andre artar	-	-		

¹ Fangsttala er basert på innrapporterte tal frå Det svenske fiskeriverket.

² Industrifiskkvoten til Sverige omfattar kolmule, augepål, tobis, brisling og hestmakrell. Av dette kan det fiskast maksimalt 400 tonn hestmakrell.

5.1.3 Noreg – Færøyane

Færøyane har utnytta botnfiskkvotane godt. Færøyske fartøy har i hovudsak fiska kvoten på makrell i si eiga sone, i EU-sona og i internasjonalt farvatn dei siste åra. Dei har difor ikkje fiska noko særleg makrell i NØS nord for 62°N, eller i fiskerisona ved Jan Mayen i 2016 eller 2017. Færøyane har ikkje hatt tilgang til å fiske kolmule i norske havområde dei siste åra.

Norske fartøy har ikkje utnytta kvotane på botnfisk i færøysk sone i særleg grad dei siste åra. Noko av forklaringa er høge kvotar av torsk og hyse i Norskehavet og Barentshavet.

Tabell 5.13 Norske kvotar og fangstar i færøysk sone

Art	Kvotar (tonn)		Fangstar ¹ (tonn)	
	2016	2017	2016	2017
Lange/blålange	2 000	2 000	1 153	1 549
Brosme	1 700	1 700	889	707
Sei	567	567	30	27
Makrell	43 881	50 008	-	4 210
Kolmule	34 800	34 800	395	2 580
Andre artar	800	800	106	128

¹ Fiskeridirektoratets register for elektroniske fangst- og aktivitetsdata per 18. januar 2018. Fangst justert som følge av fiske i det sørlige området der fartøy har lisens både hos Færøyane og EU.

Tabell 5.14 Færøyske kvotar og fangstar i norske havområde

Område/art	Kvotar (tonn)		Fangstar ¹ (tonn)	
	2016	2017	2016	2017
<i>NØS, Nord for 62°N</i>				
Torsk ²	8 121	8 410	7 910	7 508
Hyse ²	1 250	1 375	1 088	1 370
Sei	800	500	707	489
Kolmule	-	-	-	-
Makrell	39 512	45 029	0	575
Andre artar ³	200	200	140	175

NØS, Nordsjøen

Kolmule	-	-	-	-
Makrell	39 512	45 029	1 140	0

Fiskerisona ved Jan Mayen

Kolmule	-	-	-	-
Makrell	39 512	45 029	0	0

¹ Kvotekontrollen i Fiskeridirektoratet per 18. januar 2018.

² Inkluderer 4 000 tonn torsk og 350 tonn hyse overført frå kvotar i russisk økonomisk sone.

³ Inkluderer uer, sei og blåkveite.

5.1.4 Noreg – Grønland

Noreg sine kvotar og fangstar i grønlandsk sone i 2016 og 2017 går fram av tabell 5.15. I tillegg kan norske fartøy fiske i grønlandsk sone på kvote tildelt av EU (sjå oversyn i tabell 5.8).

Kvotane på torsk og blåkveite vart godt utnytta, medan kvotane på kveite og brosme er vanskeleg å utnytte. Kvoten på kveite har derfor blitt redusert dei siste åra.

Kvoten på uer er delt i botnlevande og pelagisk uer. Den pelagiske uerkvoten frå Grønland og EU kan fiskast i internasjonalt farvatn. Desse kvotane blir utnytta.

Grønlands kvotar i NØS blir som regel godt utnytta, jf. tabell 5.16.

Tabell 5.15 Norske kvotar og fangstar i grønlandsk sone

Art	Kvotar (tonn)		Fangstar ¹ (tonn)	
	2016	2017	2016	2017
<i>Vest-Grønland:</i>				
Blåkveite	900	900	917	920
<i>Aust-Grønland:</i>				
Blåkveite	400	400	421	420
Kveite	100	10	8	4
Uer	800	800	891	858
Brosme	200	340	178	141
Bifangst av andre artar	150	150	33	20
<i>Vest- og Aust-Grønland:</i>				
Torsk	1 200	1 200	998	1 234

¹ Landings- og sluttsetelregisteret i Fiskeridirektoratet per 18. januar 2018.

Tabell 5.16 Grønlandske kvotar og fangstar i norsk økonomisk sone

Område/art	Kvotar ¹ (tonn)		Fangstar ² (tonn)	
	2016	2017	2016	2017
<i>NØS, Nord for 62°N</i>				
Torsk	8 600	8 750	8 505	8 479
Hyse	1 400	1 400	1 354	1 141
Sei	700	500	613	406
Andre artar	260	300	214	167

¹ Grønland overførte 5 100 torsk og 500 tonn hyse frå Russland til NØS i og 2016. I 2017 blei 5 050 tonn torsk og 500 tonn hyse overført.

² Kvotekontrollen i Fiskeridirektoratet per 18. januar 2018.

5.1.5 Noreg – Island

Norske fartøy har utnytta kvotane på botnfisk ved Island godt dei seinaste åra, jf. tabell 5.17 som viser norske kvotar og fangstar i islandsk sone. Island har også tradisjonelt fiska opp torskekvoten som dei er tildelt, samstundes som dei i stor grad utnyttar det kvantum som kan fiskast som bifangst. Tabell 5.18 gir eit oversyn over islandske kvotar og fangstar i norske havområde.

Tabell 5.17 Norske kvotar og fangstar i islandsk sone

Art	Kvotar (tonn)		Fangstar ¹ (tonn)	
	2016	2017	2016	2017
Brosme, lange, blålange	500	500	492	460
Uer ²	-	-	40	18
Anna ²	-	-	76	92

¹ Landings- og sluttsetelregisteret i Fiskeridirektoratet per 18. januar 2018.

² I tillegg til kvoten på 500 tonn botnfisk hadde norske fartøy og høve til å ha inntil 25 prosent bifangst av andre artar.

Tabell 5.18 Islandske kvotar og fangstar i norske havområde

Område/art	Kvotar (tonn)		Fangstar ¹ (tonn)	
	2016	2017	2016	2017
<i>NØS, Nord for 62°N</i>				
Torsk	8 158	8 121	8 155	8 131
Hyse ²	-	-	1 316	245
Sei ²	-	-	407	546
Nvg-sild	-	-	-	-
Andre artar ²	2 447	2 436	47	100

¹ Fiskeridirektoratets register for elektroniske fangst- og aktivitetsdata per 18. januar 2017.

² Bifangst inntil 30 prosent. Fangst av hyse og sei blir belasta kvoten for andre artar.

5.2 Kyststatsavtalar og andre fleirsidige avtalar

5.2.1 Norsk vårgytande sild

I 2007 var kyststatane einige om å innføre kvote-fleksibilitet over årsskiftet for 2008. Denne ordninga er seinare ført vidare. Tabell 5.19 og 5.20 viser kvotane før og etter overføringar mellom partane, og overføringar over år.

Som følge av at Færøyane hausten 2012 fremma krav om ein høgare del norsk vårgytande sild, vart det i åra 2013 og 2014 inngått firepartsavtalar mellom EU, Island, Noreg og Russland om fordeling av norsk vårgytande sild. I avtalane vart det sett av eit kvantum til færøysk fiske, i samsvar med deira del frå 2007. Det vart ikkje semje om

Figur 5.2 Sildefiske

Foto: Kjartan Mæstad, Havforskningsinstituttet

ein kyststatsavtale for 2015, men partane vart likevel samde om ein totalkvote i tråd med anbefalinga frå ICES. I 2016 vart det heller ikkje semje om ein avtale, men 15. januar 2016 la Noreg fram eit forslag til forvaltningstiltak i NEAFCs konvensjonsområde for 2016. I forslaget var det blant anna lagt opp til ein TAC ut frå forvaltningsplanen. Tre partar stemte for, ein imot og ein part valde å ikkje stemme. Noregs forslag vart difor vedtatt. Fordelinga av kvotar for 2016 er angitt i tabell 5.19. For 2017 vart det inngått avtale om totalkvote med TAC i tråd med forvaltningsplanen, men ingen fordeling av denne. Summen av nasjonalt fastsette kvotar var, som i 2016, høgare enn ICES si anbefaling.

Færøyane og Island har dei siste åra fiska store delar av kvoten si i eiga sone. EU tar store delar av kvoten sin i norsk sone, medan Russlands fangstar hovudsakleg er tatt i norsk sone og internasjonalt farvatn. Noreg har tradisjonelt fiska nesten heile kvoten i eiga sone, men i 2017 vart drygt 40 prosent av kvoten tatt i internasjonalt farvatn. Årsaka var at silda sto langt til havs.

Tabell 5.19 Kvotar og fangstar av norsk vårgytande sild i 2016¹

Part	Kvotar	Balanse 2015	Overføring	Kvotar etter overføring og fleksibilitet	Fangstar (tonn)	Balanse 2017
EU	20 629	1 842	-	22 471	22 190	281
Færøyane	56 087	1 180	-12 500	44 767	44 950	-183
Island	45 979	4 106	-	50 085	49 179	906
Noreg	193 294	-15 632	-	177 662	197 501	-19 839
Russland	40 624	78	10 000	50 702	50 365	337
<i>Totalt</i>	356 613	-8 426	-2 500	345 687	364 185	-18 498
Grønland	20 000	-	2 500	22 500	20 307	2 193

¹ Tala er innrapportert frå deltakande land under fempartsforhandlingane desember 2017.

Tabell 5.20 Kvotar og fangstar av norsk vårgytande sild i 2017¹

Part	Kvotar	Balanse 2016	Overføring	Kvotar etter overføring og fleksibilitet	Fangstar (tonn)
EU	42 059	281	-	42 340	22 996
Færøyane	125 597	-183	-12 500	112 914	98 164
Island	102 984	906	-	103 890	90 400
Noreg	432 870	-19 839	-	413 031	358 045
Russland	82 827	130	10 000	92 957	87 687
<i>Totalt</i>	786 337	-18 705	-2 500	765 132	657 292
Grønland	30 000	-	2 500	32 500	12 824

¹ Tal for kvotar og overføringer er innrapportert frå deltakerland ved fempartsforhandlingane desember 2017. Islandske fangster er frå fiskistofa.is, Færøyane frå vörn.fo og Noregs frå landings- og sluttsetelregisteret hos Fiskeridirektoratet per 18. januar 2018. Andre fangsttal er frå Fiskeridirektoratets kvotekontroll per 18. januar 2018 eller førebelse tal frå NEAFCs fangststatistikk.

5.2.2 Lodde ved Island, Grønland og Jan Mayen

I mai 2015 reforhandla Island og Noreg den bilaterale avtalen mellom seg for sesongen 2015/2016, noko som gav Noreg betre føresetnader i IØS. Denne avtalen vart vidareført både sesongen 2016/2017 og sesongen 2017/2018.

Etter fleire tokt hausten 2016 og januar 2017 vart det i slutten av januar sett ein TAC på 57 000 tonn lodde for sesongen 2016/2017. Det norske fisket vart opna 30. januar. Island gjennomførde eit nytt tokt i byrjinga av februar, noko som gjorde at det 14. februar vart funne grunnlag for å auka TAC til 299 000 tonn. Norsk kvote auka difor til 59 474 tonn.

Basert på tokt hausten 2017 vart det oktober 2017 satt ein TAC på 208 000 tonn lodde. Det norske fisket vart opna 1. januar 2018 innanfor ein kvote på 63 680 tonn lodde. Island gjennomførde eit nytt tokt i midten av januar, noko som gjorde at det i februar vart funne grunnlag for å auka TAC til 285 000 tonn. Norsk kvote auka difor til 73 724 tonn (63 680 tonn etter byte og overføringer).

Tabell 5.21 Norske kvotar og fangstar av lodde i sesongane 2016/2017 og 2017/2018

	Kvotar (tonn)		Fangstar ¹ (tonn)	
	16/17 ²	17/18 ³	16/17	17/18
Totalt	59 474	73 824	59 245	74 079
Derav				
Grønland	28 309	42 800	-	-
Derav Jan				
Mayen	59 474	73 824	-	-
Derav Island	59 474	73 824	59 245	74 079

¹ Landings- og sluttsetelregisteret i Fiskeridirektoratet per 28. februar 2018/Noregs Sildesalslag per 28. februar 2018.

² Kvoten vart samansett av 23 920 tonn frå trepartsavtalen, 31 165 tonn frå avtalen mellom Noreg og Island om fisket i Barentshavet, samt 4 389 tonn frå årleg kvoteavtale mellom EU og Noreg knytta til førre sesong.

³ Kvoten vart samansett av 22 800 tonn frå trepartsavtalen, 31 024 tonn frå avtalen mellom Noreg og Island om fisket i Barentshavet, samt 20 000 tonn frå årleg kvoteavtale mellom EU og Noreg knytta til førre og noverande sesong.

5.2.3 Kolmule

I tillegg til Noregs kyststatsdel av kolmule, byter også Noreg tradisjonelt til seg kolmule frå EU – samstundes som vi byter frå oss kolmule til Russland.

Frå og med 2013 vart det innført kvotefleksibilitet over årsskiftet i fisket etter kolmule.

Noreg fiska både i 2016 og 2017 på forskot på neste års kvote. I begge åra fiska norske fartøy den største delen av kvoten sin i EU-sona vestafor og nordafor Irland. Sjølv om det ikkje vart semje om ein kyststatsavtale for kolmule i 2016 fekk Noreg gjennom bilaterale avtaler med EU og Færøyanane tilgjenge til å fiske deler av kvoten i høvesvis EU-sona og i Færøysona. Tilsvarende tilgjenge vart også avtalt for 2017. Sonetilgjenget i EU-sona vart, som normalt, godt utnytta begge åra, medan tilgjenget til Færøy-sona knapt har vore nytta.

Tabell 5.22 og 5.23 viser kvotane før og etter overføringar mellom partane, og overføringar over år. Dei fleste partane utnyttar kvotane godt.

EU-fartøy og færøyske fartøy har dei siste åra fiska den største delen av sine kvotar i eigne farvatn, medan islandske fartøy i størst grad har fiska i færøysk sone. Russland og Grønland fiskar i hovudsak i Færøysk sone og i internasjonalt farvatn.

Tabell 5.22 Kvotar og fangstar av kolmule i 2016¹

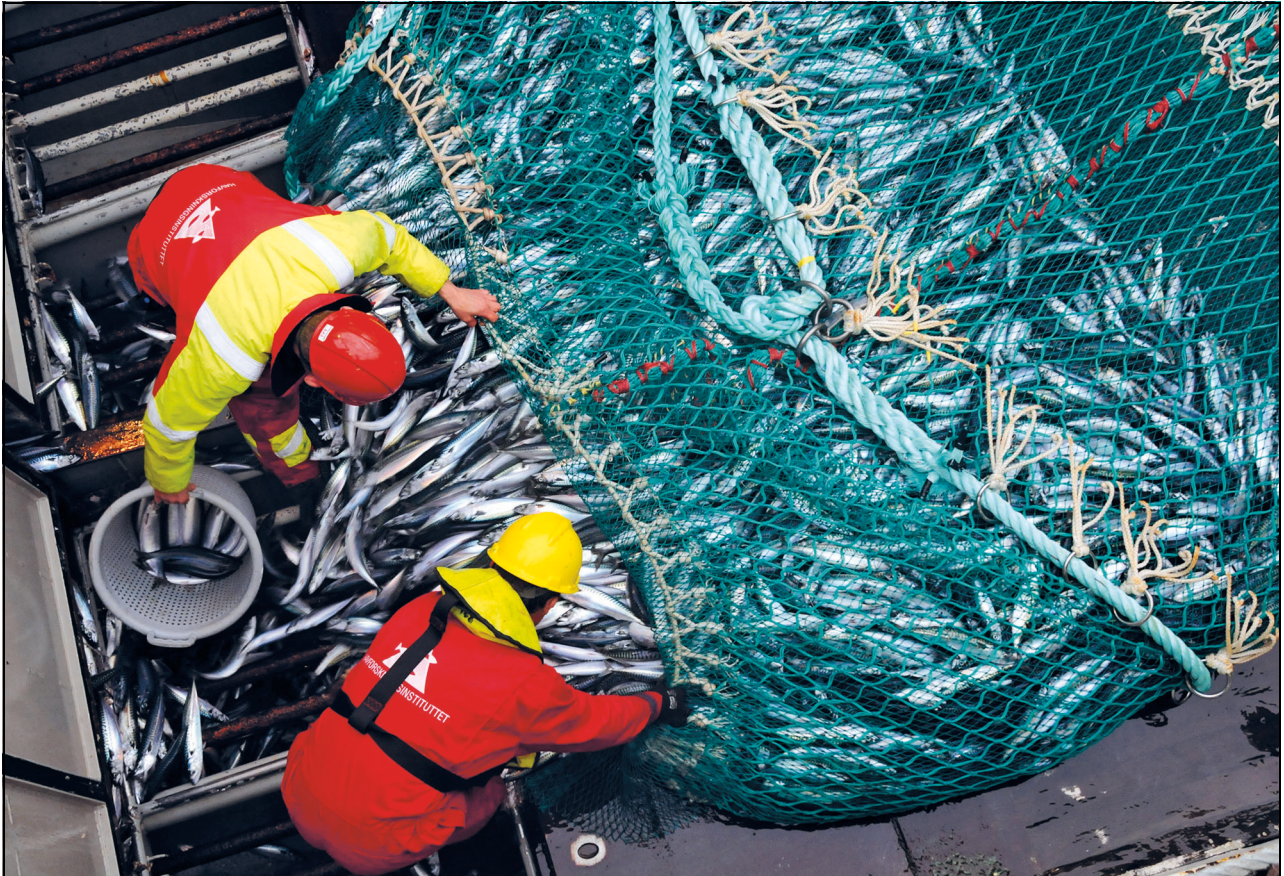
Part	Kvotar	Balanse 2015	Overføring	Kvotar etter overføring og fleksibilitet	Fangstar (tonn)	Balanse 2017
EU	321 570	34 709	-81 500	274 779	190 416	84 363
Færøyanane	275 832	71 475	-82 500	264 807	281 183	-16 376
Island	163 570	1 784	-1 500	163 854	183 184	-19 330
Noreg	243 495	-28 473	57 455	272 477	310 412	-37 935
<i>Totalt</i>	1 004 467	79 495	-108 045	975 917	965 195	10 722
<i>Russland</i>	70 714	9 346	100 045	180 105	173 655	6 450
Grønland	4 565	-151	8 000	12 414	12 862	-448

¹ Tala er innrapportert frå deltakande land under kyststatsforhandlingane om kolmule i desember 2017.

Tabell 5.23 Kvotar og fangstar av kolmule i 2017¹

Part	Kvotar	Balanse 2016	Overføring	Kvotar etter overføring og fleksibilitet	Fangstar (tonn) ¹
EU	555 973	32 157	-116 500	471 630	304 223
Færøyanane	476 901	-16 376	-87 500	373 025	356 501
Island	264 000	-19 330	-1 500	243 170	228 935
Noreg	324 256	-37 935	86 636	372 957	399 214
<i>Totalt</i>	1 621 130	-41 484	-118 864	1 460 782	1 288 874
<i>Russland</i>	99 566	1 949	105 864	207 379	186 816
Grønland	7 268	-448	13 000	19 820	16 064

¹ Tal for kvotar og overføringar er innrapportert frå deltakande land under kyststatsforhandlingane om kolmule i desember 2017. Islandske fangstar er frå fiskistofa.is, Færøyenes frå vørn.fo og Noregs frå landings- og slutsetelregisteret hos Fiskeridirektoratet per 19. januar 2018. Resterande fangsttal er frå Fiskeridirektoratets kvotekontroll per 19. januar 2018 eller førebelse tal frå NE-AFCs fangststatistikk.

Figur 5.3 Makrelltokt

Foto: Havforskningsinstituttet

5.2.4 Makrell

Frå og med 2011 vart det innført kvotefleksibilitet over årsskiftet i fisket etter makrell. Tabell 5.24 og 5.25 viser kvotane før og etter overføringane mel-

lom partane, og overføringane over år. Noreg fiska både i 2016 og 2017 på forskot på neste års kvote. Noreg fiska storparten av kvoten i 2016 og 2017 i eiga sone. Dei fleste partane utnyttar kvotane godt.

Tabell 5.24 Kvotar og fangstar av makrell i 2016¹

Part	Kvotar	Balanse 2015	Overføring	Kvotar etter overføring og fleksibilitet	Fangstar (tonn)	Balanse 2016
EU	441 586	51 951	338	493 875	414 125	27 461
Færøyane	112 892	-1 783	-20 169	90 940	93 662	-2 722
Island	147 824	14 478	1 300	163 602	161 978	1 624
Noreg	201 663	-16 043	4 031	189 651	210 347	-20 696
Grønland	85 000			85 000	35 655	
<i>Totalt for kyststatane</i>	988 965	48 603	-14 500	1 023 068	915 767	5 667
Russland ²	106 467		14 500	120 967	121 159	

¹ Tala er innrapportert frå deltakarland ved kyststatsforhandlingane om makrell i oktober 2017.

² Kvote- og fangsttal for Russland er basert på innrapporterte tal til NEAFC.

Tabell 5.25 Kvotar og fangstar av makrell i 2017¹

Part	Kvotar	Balanse 2016	Overføring	Kvotar etter overføring og fleksibilitet	Fangstar (tonn)
EU	503 245	27 461	328	531 034	221 863
Færøyane	128 655	-2 722	-20 779	105 154	89 000
Island	168 464	1 624	1 300	171 388	161 019
Noreg	229 821	-20 696	4 651	213 776	156 856
Grønland	66 365			66 365	46 382
<i>Totalt for kyststatane</i>	1 096 550	5 667	-14 500	1 087 717	675 120
Russland ²	123 785		14 500	138 285	138 160

¹ Kvotar er innrapportert frå deltakande land under kyststatsforhandlingane om makrell i oktober 2017.

² Kvote- og fangsttal for Russland er basert på innrapporterte tal til NEAFC.

5.2.5 Norsk fiske i Irmingerhavet

Den norske kvoten av uer i Irmingerhavet er samansett av tre komponentar: Eit kvantum frå forvaltningsavtalen om snabeluer i Irmingerhavet, og kvantum som Noreg byter til seg frå Grønland og EU. Deltakinga i fisket har variert frå år til år. I 2016 deltok to norske fartøy, og i 2017 deltok eitt fartøy. Dei siste åra har kvoten blitt godt utnytta, jf. tabell 5.26.

Tabell 5.26 Norske kvotar og fangstar i Irmingerhavet

Art	Kvotar (tonn)		Fangstar ^{1,2} (tonn)	
	2016	2017	2016	2017
Snabeluer	1 127	1 089	1 217	847

¹ Landings- og sluttsetelregisteret i Fiskeridirektoratet per 18. januar 2018.

² I fisket etter snabeluer i NEAFC-områder har partane bestemt at omrekningsfaktoren 1,7 skal nyttast ved fangst-rapportering til NEAFC-sekretariatet. Det er også dette som ligg til grunn for Fiskeridirektoratets vurdering av når fisket må stoppast og fangsttala i tabell 5.27.

5.2.6 Norsk fiske i det nordvestlege Atlanterhavet

Sidan 2010 har det vore stor interesse for fiske etter torsk i det nordvestlege Atlanterhavet. I 2016 deltok tre norske fartøy i dette fisket, medan to norske fartøy deltok i 2017. Kvoten var om lag fullt utnytta i begge åra.

Tabell 5.27 Norske kvotar og fangstar i det nordvestlege Atlanterhavet

Art	Kvotar (tonn)		Fangstar ¹ (tonn)	
	2016	2017	2016	2017
Torsk	1 289	1 289	1 318	1 240

¹ Landings- og sluttsetelregisteret i Fiskeridirektoratet per 18. januar 2018.

Nærings- og fiskeridepartementet

t i l r å r :

Tilråding frå Nærings- og fiskeridepartementet 16. mars 2018 om Noregs fiskeritavtalar for 2018 og fisket etter avtalane i 2016 og 2017 blir send Stortinget.

Bestilling av publikasjoner

Offentlege institusjonar:

Tryggings- og serviceorganisasjonen til departementa

Internett: www.publikasjoner.dep.no

E-post: publikasjonsbestilling@dss.dep.no

Telefon: 22 24 00 00

Privat sektor:

Internett: www.fagbokforlaget.no/offpub

E-post: offpub@fagbokforlaget.no

Telefon: 55 38 66 00

Publikasjonane er også tilgjengelege på

www.regjeringen.no

Omslagsfoto: Polhavet. Elvar H. Hallfredsson, Havforskningsinstituttet

Trykk: 07 Xpress AS – 03/2018

